

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ. ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πτυχιακή εργασία

**Θέμα: Ο Θεσμός της Υιοθεσίας και η Ψυχολογική Προετοιμασία
των Υποψήφιων Θετών Γονέων**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΙΓΝΑΤΙΑ**

ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ

ΜΠΑΡΗ ΝΙΚΗ

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Πάτρα, Νοέμβριος 2021

Το περιεχόμενο της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων Θεοδωροπούλου Νικολέττας, Μπαρή Νίκης, Σταυροπούλου Κωνσταντίνας, της επιβλέπουσας καθηγήτριας Φαρμακοπούλου Ιγνατίας και του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993) και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Copyright© 2021

Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πάτρα

Δύσκολη Υιοθεσία

«Σε Υιοθετώ. Εγώ είμαι υπεύθυνη για Σένα. Για τα Ισχυρά Κίνητρα που κλονίζουν το υπέδαφός σου και σε μετατοπίζουν προς το Υπέρτατο του Εαυτού σου.

Όλες οι ευχές «Καλημέρα», «Καληνύχτα», «Καλή συνέχεια» ευλογούν τις καλές συγκυρίες Ζωής. Και οι κακές συγκυρίες; Και εκείνα τα δύσκολα σενάρια περιπετειώδους αγωνίας που σου ζητούν να ψηλώσεις, να μετατοπιστείς, να ενεργοποιήσεις όλες σου τις πτυχές, να αλλάξεις το πρόγραμμά σου, να υποστείς μία κατάρρευση, να προκαλέσεις μία αναδόμηση Εαυτού, να πεις Ναι στην πρόκληση;

Είμαι στο δρόμο σου με σκοπό να μείνω ως το τέλος της διαδρομής. Δεν με ενοχλεί ο καιρός. Λατρεύω το χιόνι, την ξηρασία, τη βροχή, τον κατακλυσμό, το θυμό σου, την ανασφάλειά σου, τον αρσενικό σου εγωισμό. Ήρθα να σε συντροφεύσω, όπως ο μόνιμος αντίλαλος της σκέψης σου. Να είμαι εκείνο το «Σ' αγαπώ» που σου ζητά να είσαι ο Εαυτός σου, κατακερματισμένος μα άρτιος, πληγωμένος μα δυνατός. Ήρθα να περπατήσω δίπλα σου όλους τους δρόμους. Να μη φοβηθώ το σκοτάδι σου.

Σε Υιοθετώ. Εγώ είμαι υπεύθυνη για Σένα. Και μπορώ να το κάνω γιατί έχω ήδη καταφέρει να υιοθετήσω τους πιο Δύσκολους δικούς μου Εαυτούς και με όλους αυτούς σου συστήνομαι.»

~Παυλίδου Κάκια~

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια μας Ιγνατία Φαρμακοπούλου, για την στήριξη και την καθοδήγηση της καθ' όλη την διάρκεια της συγγραφής της εργασίας μας. Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις Περιφέρειες της Ελλάδας για την βοήθεια και την συμμετοχή τους στην ερευνητική μας μελέτη. Τέλος, ευχαριστούμε τους καθηγητές του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, για την βοήθεια που μας προσέφεραν τα σπουδαστικά μας χρόνια.

Αρκτικόλεξο

ΝΠΔΔ : Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

ΝΠΙΔ: Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου

Π.Δ: Προεδρικό Διάταγμα

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Ε.Σ.Αν.Υ: Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής, Υιοθεσίας

ΣΚΛΕ: Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος

Ε.Κ.Κ.Α: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΑΚ: Αστικός Κώδικας

ΑΦΜ: Αριθμός Φορολογικού Μητρώου

ΑΜΚΑ: Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης

Π.Σ: Πληροφοριακό Σύστημα

ΑΣΟΑ: Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης

ΚΚΠΠ: Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών

BASW: British Association of Social Workers

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία στοχεύει στην διερεύνηση των συναισθημάτων των υποψήφιων θετών γονέων, κατά την διαδικασία της ψυχολογικής προετοιμασίας, βάση των αλλαγών που επέφερε ο νέος Νόμος (4538/2018) περί υιοθεσίας. Αρχικά, γίνεται αναφορά στον ορισμό της υιοθεσίας, στα είδη της, καθώς και στους φορείς ανάληψης του εκάστοτε είδους. Μετέπειτα, επιχειρήθηκε να μελετηθεί ο θεσμός της υιοθεσίας στο πέρας του χρόνου, συμπεριλαμβανομένων Διεθνών συμβάσεων περί των δικαιωμάτων των παιδιών. Σε δεύτερο χρόνο εξετάστηκε ο νέος Νόμος περί υιοθεσίας (4538/2018), τα διαδικαστικά κενά που κλήθηκε να καλύψει, συγκριτικά με προγενέστερα νομικά πλαίσια περί υιοθεσίας, οι αλλαγές τις οποίες επέφερε, καθώς και η διαδικασία που ακολουθείτο για την τελική διεξαγωγή της υιοθεσίας. Επιπροσθέτως, παρουσιάστηκε εκτενώς η σκιαγράφηση προφίλ των υποψήφιων θετών γονέων, των βιολογικών γονέων και του θετού τέκνου. Ακόμη, διερευνήθηκε η ψυχολογική κατάσταση των υποψήφιων θετών γονέων κατά τα στάδια της υιοθεσίας, η ψυχοσυναισθηματική στήριξη που λαμβάνουν και ο ρόλος των προστατευτικών παραγόντων και των παραγόντων επικινδυνότητας στην έκβαση της υιοθεσίας. Τέλος, επισημάνθηκε ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού κατά την εφαρμογή του θεσμού της υιοθεσίας. Αναφορικά με την έρευνα της παρούσας πτυχιακής εργασίας προτιμήθηκε η μικτή μεθοδολογία, αποσκοπώντας στην συλλογή εμπεριστατωμένων πορισμάτων, εξετάζοντας παράλληλα τις απόψεις των υποψήφιων θετών γονέων καθώς και των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται σε φορείς ανάληψης της υιοθεσίας.

Λέξεις κλειδιά: Υιοθεσία, Θετή Οικογένεια, Βιολογική Οικογένεια, Νομικό Πλαίσιο Υιοθεσίας, Παιδική Προστασία, Φορείς, Είδη Υιοθεσίας, Ψυχολογική Προετοιμασία, Κοινωνικός Λειτουργός

Abstract

This dissertation aimed to investigate the emotions of the prospective parents, in the process of psychological preparation, based on the changes which were effectuated by the new law (4538/2018) of adoption. Initially, reference is made to the definition of adoption, its types, as well as the institutions which apply every type of adoption. Subsequently, attempted to study the institution of adoption over the time, including international conventions on children's rights. Later, the new adoption law (4538/2018), the procedural gaps which invited to cover, comparatively with prior adoption legal frameworks, the changes it brought, as well as the procedure followed for the final phase of adoption was examined. In addition, the outlining profile of the prospective stepparents, biological parents and the stepchild was extensively occurred. Furthermore, the psychological status of prospective parents at the stages of adoption, the psychoemotional support and the role of protective and risk factors in the outcome of adoption were investigated. Finally, the role of the social worker was highlighted in the implementation of the adoption law. Regarding this dissertation, both qualitative and quantitative methodology was used aiming at the collection of accurate findings, while examining the views of prospective stepparents as well as the views of the social workers, who are occupied at the institutions of adoption.

Key words: Adoption, Adopted Family, Biological Family, Legal Framework for Adoption, Child Protection, Institutions, Types of Adoption, Psychological Preparation, ψ .

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	4
Αρκτικόλεξο	5
Περίληψη.....	6
Abstract.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ.....	11
1.1 Εννοιολογικός Ορισμός Υιοθεσίας	11
1.2 Είδη Υιοθεσίας & Φορείς Ανάληψης Διαδικασίας Κάθε Είδους.....	12
1.3 Ιστορική Αναδρομή του Θεσμού της Υιοθεσίας.....	16
1.4 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα Του Παιδιού	19
1.5 Νομικό Πλαίσιο Υιοθεσίας Του 1996.....	22
1.6 Ετήσιος Αριθμός Υιοθεσιών	23
1.7 Νομική Μεταρρύθμιση Του 2018	24
1.8 Νομικές Προϋποθέσεις Υποψήφιων Θετών Γονέων.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ.....	29
2.1 Κριτήρια επιλογής παιδιών για υιοθεσία.....	29
2.2 Προκαταρκτικό Στάδιο.....	31
2.3 Στάδιο Οικογενειακής μελέτης και Επιμόρφωσης.....	32
2.4 Πρόταση σύνδεσης υποψήφιου θετού γονέα με το υποψήφιο θετό παιδί.....	34
2.5 Περίοδος προσαρμογής και τελική έκβαση.....	35
2.6 Μετά-παρακολούθηση	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΠΡΟΦΙΛ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ, ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΘΕΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ	37
3.1 Σκιαγράφιση προφίλ βιολογικών γονέων.....	38
3.2 Σκιαγράφιση προφίλ υποψήφιων θετών τέκνων	41
3.3 Σκιαγράφιση προφίλ υποψήφιων θετών γονέων	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΑΡΧΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ	47
4.1 Αρχικά συναισθήματα και ανησυχίες των Υποψήφιων Θετών Γονέων	47
4.1.1. Προκλήσεις και παράγοντες επικινδυνότητας.....	51
4.1.2. Προστατευτικοί παράγοντες.....	54
4.2 Ψυχολογική προετοιμασία.....	57
4.3 Σχετικές έρευνες.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ	64

5.1 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στον θεσμό της υιοθεσίας	64
5.1.1 Οι απαιτούμενες δεξιότητες και γνώσεις του κοινωνικού λειτουργού	67
5.1.2 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην κοινότητα.....	69
5.2 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με την βιολογική οικογένεια	70
5.3 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με το υποψήφιο θετό τέκνο	71
5.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με τους υποψήφιους θετούς γονείς	75
ΜΕΡΟΣ Β΄ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΙΚΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ.....	78
6.1 Μεθοδολογία Ποσοτικής Έρευνας.....	78
6.1.1 Είδος – Μεθοδολογία Έρευνας	78
6.1.2 Σκοπός έρευνας	78
6.1.3 Επιμέρους στόχοι.....	79
6.1.4 Ερευνητικά ερωτήματα	79
6.1.5 Δείγμα – Πληθυσμός Έρευνας	79
6.1.6 Μεθοδολογία δειγματοληψίας.....	80
6.1.7 Κατασκευή ερωτηματολογίου	80
6.1.8 Ζητήματα Ηθικής & Δεοντολογίας	80
6.1.9 Περιορισμοί έρευνας	81
6.2 Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας.....	81
6.2.1 Είδος – Μεθοδολογία Έρευνας	81
6.2.2 Σκοπός έρευνας	82
6.2.3 Επιμέρους στόχοι.....	82
6.2.4 Ερευνητικά ερωτήματα	82
6.2.5 Δείγμα – Πληθυσμός Έρευνας	83
6.2.6 Μεθοδολογία προσέγγισης δείγματος	83
6.2.7 Κατασκευή ερωτημάτων των συνεντεύξεων.....	83
6.2.8 Ζητήματα Ηθικής & Δεοντολογίας	84
6.2.9 Περιορισμοί έρευνας	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΙΚΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	85
7.1 Ευρήματα ποσοτικής έρευνας: Ερωτηματολόγια στους Θετούς Γονείς.....	85
7.2 Ευρήματα ποιοτικής έρευνας	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	105
8.1 Συμπεράσματα Ποσοτικής Έρευνας	105
8.2 Συμπεράσματα Ποιοτικής Έρευνας.....	107
8.3 Ενδιαφέροντα συμπεράσματα μικτής έρευνας.....	108

8.4 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	109
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	110
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	110
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	112
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	118
Παράρτημα 1 Ερωτηματολόγιο.....	118
Παράρτημα 2 Συνεντεύξεις.....	122
Παράρτημα 3 ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4538/2018.....	123

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

1.1 Εννοιολογικός Ορισμός Υιοθεσίας

Ως υιοθεσία νοείται το σύμπλεγμα των νομικών πράξεων με τις οποίες δημιουργείται έννομη σχέση μεταξύ δύο προσώπων, γονέα (πατέρα ή μητέρας) και τέκνου (γιου ή θυγατέρας). Η νέα μορφή οικογένειας που προκύπτει μέσω του θεσμού της υιοθεσίας επονομάζεται θετή οικογένεια. Αντιστοίχως, ο γονέας καλείται θετός γονέας και το υπαγόμενο σε αυτήν τέκνο, θετό τέκνο. (Αντωνοπούλου, 2020)

Η υιοθεσία, δηλαδή, είναι ένας θεσμός που μέσω αυτού το θετό τέκνο αποκτά ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις με τα προϋπάρχοντα βιολογικά τέκνα της οικογένειας καθώς και με τα μελλοντικά, εφόσον νοείται τέκνο γεννημένο σε γάμο. Η υιοθεσία είναι ένας θεσμός αμετάκλητος. Επιπλέον, η υιοθεσία έχει τις ρίζες της στο αρχαίο ελληνικό «υίησις» και το ρωμαϊκό δίκαιο «adoptio». (Περάκη, 2018)

Επιπροσθέτως, μέσω της υιοθεσίας διακόπτεται κάθε νομικός δεσμός του παιδιού με την φυσική του οικογένεια. Ωστόσο, εξαίρεση αποτελεί η απαγόρευση σύναψης γάμου με μέλος προερχόμενο από την βιολογική του οικογένεια. Το θετό τέκνο αποκτά το επίθετο της θετής του οικογένειας. (Κουλούρης, 2019)

Τα τελευταία 10-15 χρόνια συστήνονται οι όροι «τεκνοθεσία» και «παιδοθεσία» αντί του όρου «υιοθεσία», ωστόσο ο όρος τεκνοθεσία προτιμάται λόγω της εννοιολογικής του σημασίας. Ειδικότερα, ο όρος τεκνοθεσία προσδίδει την κτητική ανωνυμία στον ρόλο του γονέα, ενώ ο όρος παιδοθεσία αναφέρεται αόριστα στην παιδική ηλικία.

«Ο όρος υιοθεσία γεννήθηκε στην ελληνιστική εποχή και ετυμολογείται από τη φράση υιόν θέσθαι». Ως εκ τούτου, ο όρος θεωρείται παρωχημένος διότι βασίζεται στο φύλο του υιοθετημένου τέκνου, εν αντιθέσει με άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες που χρησιμοποιείται ο όρος

adoption, ο οποίος προέρχεται από την λατινική γλώσσα και συνδέεται με το ρήμα optare που σημαίνει «διαλέγω, επιλέγω». (Σαραντάκος, 2018)

Εν κατακλείδι, αξίζει να τονισθεί ότι η υιοθεσία είναι ένας Θεσμός Εναλλακτικής Μορφής Παιδικής Προστασίας, ο οποίος στοχεύει πρωτίστως στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου καθώς και στην κάλυψη της ανάγκης του για ψυχοκινητική και πνευματική ανάπτυξη. (Φαρμακοπούλου, 2020)

1.2 Είδη Υιοθεσίας & Φορείς Ανάληψης Διαδικασίας Κάθε Είδους

Η υιοθεσία στην Ελλάδα κατανέμεται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες:

Κρατική υιοθεσία σύμφωνα με την οποία ένα άτομο ή μια οικογένεια υιοθετεί ένα παιδί από Πλαίσιο Παιδικής Προστασίας [Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) ή Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ)].

Διακρατική υιοθεσία σύμφωνα με την οποία ένα άτομο ή μια οικογένεια υιοθετεί ένα παιδί με διαφορετική ιθαγένεια από αυτή της θετής του οικογένειας από μια χώρα του εξωτερικού με την οποία υφίσταται Διακρατική Σύμβαση, μέσω της διαμεσολάβησης της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας.

Ιδιωτική υιοθεσία σύμφωνα με την οποία ένα άτομο ή μια οικογένεια υιοθετεί το παιδί κάποιου συγγενικού ή αγνώστου προσώπου. (Αντωνοπούλου, 2020)

Φορείς που αναλαμβάνουν την υιοθεσία:

Κρατική υιοθεσία: Το πρώτο άρθρο του ΠΔ 226/1999 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 22. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 22, ορίζονται ως αρμόδιες υπηρεσίες για την διεξαγωγή όλων των απαραίτητων διαδικασιών για την επιλογή των υποψήφιων θετών γονέων και της εποπτείας τους σε υιοθεσίες ανηλίκων που τελούνται στο εσωτερικό της χώρας, καθώς και για την πραγματοποίηση των υιοθεσιών ανηλίκων που έχουν υπό την προστασία τους οι εξής Φορείς:

- α. οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας ή κατά περίπτωση, τα Τμήματα Κοινωνικής Αλληλεγγύης των Διευθύνσεων Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών/ Περιφερειακών Ενοτήτων,
- β. οι Κοινωνικές Υπηρεσίες των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών,
- γ. τα Δημοτικά Βρεφοκομεία.

Διακρατική υιοθεσία: Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν 2447/ 1996 εξιδεικευμένες υπηρεσίες για τις περιπτώσεις υιοθεσιών ανηλίκων, όπου ο ανήλικος έχει διαφορετική ιθαγένεια από την θετή του οικογένεια, καθώς και για την διαμεσολάβηση προς πραγματοποίηση αυτών των υιοθεσιών όταν πρόκειται για ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους, ορίζονται οι εξής:

- α. η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας κάθε Περιφέρειας για τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν στη χωρική τους αρμοδιότητα.
- β. ο Ελληνικός Κλάδος της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας, με έδρα την Αθήνα,
- γ. τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών
- δ. τα Δημοτικά Βρεφοκομεία μόνο για τα παιδιά που έχουν υπό την προστασία τους και τα οποία αποδεδειγμένα δεν μπορούν να υιοθετηθούν στο εσωτερικό της χώρας. (Περάκη, 2018)

Η Διακρατική Υιοθεσία, «η υιοθεσία ενός παιδιού από μια χώρα διαφορετική από τη χώρα κατοικίας των υποψηφίων θετών γονέων», εφαρμόζεται εκτενώς στον Ελλαδικό χώρο. Βασικές αιτίες που οδηγούν τους υποψήφιους θετούς γονείς στην επιλογή της Διακρατικής Υιοθεσίας, έναντι της κρατικής είναι η υπογεννητικότητα καθώς και ο περιορισμένος αριθμός παιδιών προς υιοθεσία στα κρατικά ιδρύματα. Η αυξητική τάση προς την Διακρατική Υιοθεσία στην Ελλάδα, αποδίδεται στην κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης της Χάγης το 2009 και στην απλοποίηση των διεργασιών. (Μεγαρίτη, Αντωνακάκη, Αναστασάκη, & Αδελφοπούλου, 2020)

Η Σύμβαση της Χάγης για τις Διακρατικές Υιοθεσίες ολοκληρώθηκε και υπογράφηκε από εξήντα τρία κράτη (63) στις 29/5/1993. Σκοπός της Σύμβασης είναι η παροχή ενός πλαισίου, βάσει του οποίου τα κράτη δύνανται να ορίζουν την διαδικασία της Διακρατικής Υιοθεσίας. Η Σύμβαση επιχειρεί να τονίσει τα καίρια σημεία της διαδικασίας της Διακρατικής Υιοθεσίας επιτρέποντας στα συμβαλλόμενα κράτη τον καθορισμό λεπτομερειών. (Αλαμάνου, 2000)

Προτεραιότητα κάθε κράτους πρέπει να αποτελεί η παραμονή του παιδιού στην οικογένεια καταγωγής του. Εφόσον δεν δύναται η εύρεση κατάλληλου οικογενειακού πλαισίου για το παιδί στην χώρα προέλευσης του, τότε αναγνωρίζεται το πλεονέκτημα της Διακρατικής Υιοθεσίας. Οι Διακρατικές Υιοθεσίες οφείλουν να αποσκοπούν στο συμφέρον του παιδιού και στον σεβασμό ως προς δικαιώματα του, καθώς και στην παρεμπόδιση της αρπαγής, της πώλησης, ή της παράνομης διακίνησης παιδιών. (Νόμος 3765/2009, Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία., 2009)

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το 2004 έως το 2014, με σκοπό την διερεύνηση των Διακρατικών Υιοθεσιών τα στατιστικά της υιοθεσίας ποικίλουν ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις χώρες εκτός Ε.Ε. Η έρευνα διεξήχθη από την Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το νομικό πλαίσιο σχετικά με την παιδική προστασία και πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η Σύμβαση της Χάγης έχουν επικυρωθεί από όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, η Σύμβαση της Χάγης δεν έχει επικυρωθεί από χώρες εκτός ΕΕ, όπως η Ρωσία, η Αιθιοπία και η Ουκρανία, οι οποίες επιλέγουν κράτη-μέλη της Ε.Ε για την διεξαγωγή Διακρατικής Υιοθεσίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η υιοθεσία ρυθμίζεται μέσω διμερών συμφωνιών. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Υιοθέτηση των Παιδιών θεσπίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1967 και αναθεωρήθηκε το 2008. Όπως προαναφέρθηκε, παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις στα στατιστικά στοιχεία των Διακρατικών Υιοθεσιών ανά την υφήλιο, οι οποίες αποδίδονται στις ιστορικές και πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των χωρών.

Κατά μέσο όρο, το 43% αποτελούσαν Διακρατικές Υιοθεσίες ενώ το 57% των υιοθεσιών σε ολόκληρη την Ε.Ε ήταν εγχώριες. Ωστόσο, εστιάζοντας σε μεμονωμένες χώρες, 88% των υιοθεσιών στο Λουξεμβούργο, 81% στην Σουηδία και 80% στην Γαλλία ήταν Διακρατικές. Αντιστρόφως, οι χώρες με το υψηλότερο ποσοστό εγχώριων υιοθεσιών ήταν η Ελλάδα (99%), η Πορτογαλία (98%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (95%).

Η Διακρατική υιοθεσία πραγματοποιείται τόσο μεταξύ χωρών της Ε.Ε. όσο και τρίτων χωρών με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στην κατάταξη των χωρών για τη Σύμβαση της Χάγης, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβακία αναφέρονται ως «χώρες καταγωγής των υιοθετημένων» για την Διακρατική Υιοθεσία, ενώ η Πορτογαλία είναι τόσο κράτος υποδοχής όσο και κράτος

καταγωγής. Οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ αναφέρονται ως «χώρες υποδοχής υιοθετημένων». Τέλος, η Ρουμανία και διάφορα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ επέβαλαν περιορισμούς στην Διακρατική Υιοθεσία σε διάφορες χρονικές στιγμές. (Jurviste, Sabbat, Shreeves, & Dimitrova-Stull , 2016)

Στις περιπτώσεις που δεν υφίσταται στελεχωμένη κοινωνική υπηρεσία στις προαναφερόμενες Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας, η κοινωνική έρευνα διενεργείται υποχρεωτικά από τις αρμόδιες Κοινωνικές Υπηρεσίες των Διευθύνσεων ή Τμημάτων Πρόνοιας των οικείων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. (Περάκη, 2018)

Ιδιωτική υιοθεσία: Οι Ιδιωτικές Υιοθεσίες (Κρατικές και Διακρατικές) παρόλο που απαγορεύτηκαν από την Σύμβαση της Χάγης (1993), στην Ελλάδα συνεχίζουν να πραγματοποιούνται καθιστώντας πιθανή την διερεύνηση από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. (Φαρμακοπούλου, 2020)

Στην ιδιωτική υιοθεσία, οι θετοί γονείς επιλέγονται εξ ιδίαν από την βιολογική οικογένεια. Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας για την μεταρρύθμιση του δικαίου της υιοθεσίας ορίζει:

α. Την απαγόρευση της ιδιωτικής συμφωνίας μεταξύ βιολογικών γονέων και υποψήφιων θετών γονέων για την υιοθεσία ανηλίκων μέχρι 10 ετών. Την αρμοδιότητα αυτή κατέχουν μόνο οι εξουσιοδοτημένες Κοινωνικές Υπηρεσίες ή Ιδρύματα.

β. Εάν ο φυσικός γονέας επιθυμεί την τοποθέτηση του τέκνου του σε συγκεκριμένη οικογένεια, οφείλει να απευθυνθεί στην αρμόδια Κοινωνική Υπηρεσία με σκοπό την διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας. Εφόσον, η θετή οικογένεια πληροί τις προϋποθέσεις και η υιοθεσία αυτή αποσκοπεί στο βέλτιστο συμφέρον του ανηλίκου, τότε η αρμόδια Κοινωνική Υπηρεσία οφείλει να προχωρήσει στην διαδικασία της υιοθεσίας και να γνωμοδοτήσει υπέρ της οικογένειας στο δικαστήριο. (Κουσίδου , 2000)

Σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν 4538/2018 καθιερώνεται ένα Εθνικό Μητρώο, το οποίο εμπεριέχει όλους τους υποψήφιους θετούς γονείς ανεξαιρέτως, είτε πρόκειται για κρατικές είτε για ιδιωτικές υιοθεσίες. Το άρθρο 25 αναφέρει ρητά ότι «προϋπόθεση για την παράδοση του παιδιού στους υποψήφιους θετούς γονείς είναι η εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων», συνεπώς η εγγραφή στα μητρώα είναι απαραίτητη για κάθε

μορφή υιοθεσίας καθώς και για την διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας και την επιμόρφωση της θετής οικογένειας.

Επομένως, το παρόν άρθρο δεν καταργεί τις ιδιωτικές υιοθεσίες, αλλά προβλέπει στην αυστηροποίηση των προϋποθέσεων τους και στοχεύει σε έναν αυστηρότερο κρατικό έλεγχο. Ωστόσο, δεν προβλέπεται κύρωση ποινών στην περίπτωση παραβάσεως της διατάξεως του άρθρου 25.

Οι διατάξεις του άρθρου 26 του Ν 4538/2018 προβλέπουν στην επίλυση των καθυστερήσεων και αναμονών των κοινωνικών ερευνών, εξαιτίας της υποστελέχωσης των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Το άρθρο 26 του νέου νόμου παρέχει την δυνατότητα ανάθεσης της κοινωνικής έρευνας σε οποιαδήποτε κοινωνική υπηρεσία είτε σε πιστοποιημένο κοινωνικό λειτουργό από τον Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας. (Περάκη, 2018)

1.3 Ιστορική Αναδρομή του Θεσμού της Υιοθεσίας

Ο θεσμός της υιοθεσίας έχει τις ρίζες του στη μυθολογία. Οι πρώτες αναφορές καταγράφονται στον Βαβυλωνιακό Κώδικα του Χαμουραμί, την πιο παλιά γραπτή νομοθεσία. Πρόγονοι κάθε υιοθετημένου θεωρούνται ο Μωσής και ο Οιδίποδας, οι οποίοι υιοθετήθηκαν από την κόρη του Φαραώ και το βασιλικό ζεύγος της Κορίνθου αντίστοιχα. Οι πρόγονοι της υιοθεσίας αποτελούν τους πρώτους κρίκους μιας αλυσίδας, η οποία ταξίδεψε από τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, στα βασίλεια της Ευρώπης και της Ασίας και έφτασε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Στην Αμερική ο θεσμός της υιοθεσίας προέκυψε από κοινωνιολογικούς παράγοντες και στόχευε στην μόνιμη τοποθέτηση των παιδιών, τα οποία προέρχονταν από άπορες οικογένειες μεταναστών, σε θετές οικογένειες. Πρωταρχικό σκοπό της ανάπτυξης του θεσμού αποτελούσε η απομάκρυνση των παιδιών από τα βρεφοκομεία και τα άσυλα, όπου τα παιδιά εκπαιδεύονταν και στην συνέχεια «υιοθετούνταν» από αγροτικές οικογένειες στη Δύση ως φτηνό αγροτικό δυναμικό. Στην πορεία του χρόνου, η διαπίστωση της κρατικής δαπάνης για την συντήρηση των ορφανοτροφείων οδήγησε στην εξέλιξη του θεσμού της υιοθεσίας. (Lifton, 1999)

Στην Ελλάδα το πρώτο ορφανοτροφείο ιδρύθηκε από τον Καποδίστρια το 1830, στην Αίγινα. Ιδιαίτερη σημασία μετά την επανάσταση δόθηκε στην ανέγερση ευαγή ιδρυμάτων. Σύμφωνα με τον Σκιαδά (1999), το 1859 ιδρύθηκε το Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών, το οποίο είχε ως σκοπό τη φιλοξενία και την περίθαλψη των έκθετων βρεφών, την φροντίδα των οποίων αναλάμβαναν οι τροφοί.

Ο Κανονισμός του Βρεφοκομείου του 1865 ρύθμιζε την διαδικασία της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, ελεγχόταν η οικονομική ευχέρεια των ενδιαφερόμενων οικογενειών και του ήθους τους, μέσω του δήμου στον οποίο ανήκαν ή της αστυνομίας. Σε περιπτώσεις που καθίστονταν αδύνατος ο έλεγχος, η υιοθεσία τελούνταν με απλή συμβολαιογραφική πράξη. Τα υιοθετημένα παιδιά συνέβαλλαν στις οικιακές δουλειές ως αντάλλαγμα της ανατροφής τους από τη θετή οικογένεια. Επιπροσθέτως, τα υιοθετημένα παιδιά αντιμετωπίζονταν ως ψυχοπαίδια και όχι ως φυσικά τέκνα της οικογένειας. Άλλα ιδρύματα ήταν το Δημοτικό Βρεφοκομείο της Πάτρας που ιδρύθηκε το 1872, το Μαράσλειο Εκθετοτροφείο στην Κέρκυρα, το ίδρυμα του «Αγίου Στυλιανού» και το «Άσυλο του Παιδιού» στη Θεσσαλονίκη και τέλος το «Βέγιο Βρεφοκομείο» στην Κεφαλονιά. (Σκιαδάς , 1999)

Οι περιπτώσεις εγκατάλειψης ανηλίκων αυξήθηκαν κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σύμφωνα με πληροφορίες που παρέχονται από το αρχείο του Δημοτικού Βρεφοκομείου Αθηνών, ένα στα επτά παιδιά εγκαταλείπονταν στην είσοδο του Βρεφοκομείου, στη βρεφοδόχο. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, θεσπίστηκε δημοτικός φόρος «υπέρ των Φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων». Νόμοι για την παιδική προστασία και την δημιουργία ιδρυμάτων θεσπίστηκαν το 1926, οι οποίοι ίσχυσαν έως το 1940. Επίσης, το 1930 ιδρύθηκε το Πατριωτικό Ίδρυμα Περιθάλψεως στην Αθήνα, με κύριο σκοπό την προστασία της παιδικής ηλικίας. (Σκιαδάς , 1999)

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο κατέστη απαραίτητη η νομική θεσμοθέτηση της υπεράσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού (Διακήρυξη της Γενεύης για τα δικαιώματα του παιδιού, Κοινωνία των Εθνών, 1924· Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, Γενική Συνέλευση ΟΗΕ, 1959). Στα προαναφερθέντα κείμενα, ο ανήλικος αντιμετωπίζεται ως παθητικός αποδέκτης, δίχως να μετέχει στη λήψη αποφάσεων που τον αφορούν άμεσα. Ωστόσο, ο σεβασμός στη παιδική ηλικία που αναδεικνύεται στα κείμενα αυτά, καθόρισε την αυτονόμηση της παιδικής προστασίας και την αντιμετώπισή του ανηλίκου ως φορέα δικαιωμάτων. (Κουλούρης, 2019)

Για να καταστεί σαφής η εικόνα των υιοθεσιών εκείνη την εποχή (Δεκαετία του 20΄) παρατίθενται οι ακόλουθες αγγελίες:

Αγγελίες από την εφημερίδα Tribune του Σικάγο

Στήλη «προσωπικών»

- Ζητείται για υιοθεσία κοριτσάκι μέχρι 4 ετών προσφέρονται ιδανικές οικογενειακές συνθήκες και οι καλύτερες συστάσεις . Διεύθυνση M 476, Tribune
- Ζητείται οικογένεια να υιοθετήσει αγόρι 7 ετών. Τηλέφωνο 2932, Λεωφόρος Ιντιάνα, Σικάγο. (Lifton, 1999)

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος που ακολούθησε, είχαν ως αποτέλεσμα την παιδική θνησιμότητα και τον αυξημένο αριθμό των ορφανών. Λόγω του τότε Αστικού Κώδικα που δεν προέβλεπε την οριστική τοποθέτηση του ανηλίκου στη θετή οικογένεια, οι προσπάθειες για υιοθεσία δεν ευοδώθηκαν. Μετά το πέρας του πολέμου, οικογένειες της μεσαίας και ανώτερης κοινωνικής τάξης που δεν δύνανται να αποκτήσουν βιολογικό τέκνο, προέβαιναν σε υιοθέτηση τέκνου. (Σκιαδάς , 1999)

Μετά την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου και του πολέμου της Κορέας πολλοί Αμερικανοί πολίτες υιοθέτησαν παιδιά από την Ευρώπη κυρίως από την Γερμανία, την Ιταλία, την Ελλάδα αλλά και από την Ιαπωνία, την Κίνα και την Κορέα. (Κοντογιάννη, 2000)

Στον Ελλαδικό χώρο σημειώθηκε αύξηση των υιοθεσιών κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960 από τα Δημοτικά Βρεφοκομεία της χώρας, καθώς επίσης και από τα Κέντρα Υιοθεσιών και από τις Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας. Οι Διακρατικές Υιοθεσίες υπερίσχυαν εκείνη την χρονική περίοδο. Η άθλια κοινωνική και οικονομική κατάσταση της χώρας, καθώς και οι ανοιχτές πληγές που προκλήθηκαν λόγω του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου αλλά και του εμφυλίου πολέμου, είχαν ως απότοκο την ανάθεση της φροντίδας των παιδιών που ανήκαν κυρίως σε άπορες, πολυμελείς οικογένειες ή ανύπαντρες μητέρες σε βρεφοκομεία.

Το 1970 ο νόμος 610 περί υιοθεσίας θέσπιζε πέραν των προϋποθέσεων και το απόρρητο της διαδικασίας. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, μετά την αμετάκλητη δικαστική απόφαση της υιοθεσίας οι φυσικοί γονείς και τα υιοθετημένα τέκνα απαγορευόταν ρητώς να τους

γνωστοποιηθεί οποιαδήποτε αναγνωριστική πληροφορία. Στις αρχές της δεκαετίας 1990 άρχισε να εμφανίζεται στην Ελλάδα ένα μεγάλο ρεύμα «αναζήτησης ριζών», με αποτέλεσμα οι Κοινωνικές Υπηρεσίες να δέχονται πληθώρα αιτημάτων από υιοθετημένους-ενήλικες που αναζητούσαν την φυσική τους οικογένεια.

Ο νέος Νόμος περί υιοθεσίας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 30 Δεκεμβρίου του 1996, παρείχε τη δυνατότητα στους υιοθετημένους ενήλικες να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες αναφορικά με τη βιολογική τους οικογένεια. Αντιθέτως, η βιολογική οικογένεια δεν δύναται να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες που σχετίζονται με το υιοθετημένο τέκνο. (Lifton, 1999)

Ο Νόμος του 1996 αναμόρφωσε ριζικά την διαδικασία της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, τέθηκε σε πρωταρχική βάση το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και η πατρική εξουσία αντικαταστάθηκε από την γονική μέριμνα. Οι παιδοκεντρικές αυτές ρυθμίσεις και η μέριμνα του νομοθέτη για την προάσπιση των δικαιωμάτων των ανηλίκων μεταρρύθμισε ολοκληρωτικά το δίκαιο της υιοθεσίας. (Περάκη, 2018)

Τέλος, συγκριτικά με τις αγγελίες της δεκαετίας του '20 παρατίθενται οι εξής αγγελίες που δημοσιεύτηκαν την δεκαετία του '80.

Δεκαετία του '80

Νέα Υόρκη : Midltown Record

Υιοθεσία - είμαστε ένα άτεκνο ζευγάρι που επιθυμούμε να σας απαλλάξουμε από την ανησυχία σας με το να μοιραστούμε την αγάπη μας για το λευκό σας νεογέννητο. Παρακαλούμε να βγουν αληθινές οι προσευχές μας. Τηλεφωνήστε στον Μάικ και στην Ντοριάν. Η χρέωση δική μας. Απόλυτη νομιμότητα και εχεμύθεια. Όλα τα έξοδα πληρωμένα.

Υιοθεσία - Έχουμε όλα τα αγαθά στη ζωή, εκτός από ένα λευκό βρέφος για να τα μοιραστούμε μαζί του. Ας βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον σε αυτή τη δύσκολη στιγμή. Όλα τα έξοδα πληρωμένα. Τηλεφωνήματα με δική μας χρέωση. (Lifton, 1999)

1.4 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα Του Παιδιού

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (1989), η οποία κυρώθηκε στην Ελλάδα στις 2 Δεκεμβρίου του 1992, διακήρυξε ότι τα παιδιά χρήζουν ειδικής βοήθειας και υποστήριξης. Με σκοπό να εκπληρωθεί εκτενέστερα ο ρόλος της οικογένειας στην κοινότητα θα πρέπει να της παρέχεται κατάλληλη προστασία και υποστήριξη. Για την επίτευξη της αρμονικής ανάπτυξης της προσωπικότητας του παιδιού, η οικογένεια οφείλει να του παρέχει ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον.

Όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, «το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του».

Τα καίρια σημεία της Σύμβασης, αναφορικά με τα δικαιώματα του παιδιού και την υιοθεσία είναι τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

Άρθρο 19

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

Άρθρο 20

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμένει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΑΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την κατάσταση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νόμιμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του. (Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (UNRIC), 2019)

1.5 Νομικό Πλαίσιο Υιοθεσίας Του 1996

Ο Νόμος 2447 του 1996 αναδιαμόρφωσε ριζικά το δίκαιο της υιοθεσίας στον Ελλαδικό χώρο. Η κύρια αλλαγή που επέφερε ήταν η καθιέρωση της υιοθεσίας ανηλίκων ως αμετάκλητη πράξη, εν αντιθέσει με το προ ισχύον νομικό πλαίσιο. Μία ακόμα σημαίνουσα τροποποίηση αποτέλεσε η παροχή δυνατότητας να προβούν σε υιοθεσία γονείς, οι οποίοι έχουν ήδη αποκτήσει βιολογικά τέκνα.

Ο Νόμος 2447 επέφερε ουσιαστική αναδιαμόρφωση και στην διεξαγωγή των ιδιωτικών υιοθεσιών. Πιο συγκεκριμένα, οι βιολογικοί γονείς υποχρεώνονται να ενημερώνουν την αντίστοιχη κοινωνική υπηρεσία σε περίπτωση που επιθυμούν να δοθεί το τέκνο τους προς υιοθεσία σε συγκεκριμένη οικογένεια. Επιπλέον, καινοτομία αποτελεί η παροχή της δυνατότητας πληροφόρησης, για την βιολογική οικογένεια, στο υιοθετημένο τέκνο μετά την ενηλικίωση του. (Περάκη, 2018)

Τέλος, παρατίθενται κάποιες επιπρόσθετες μεταρρυθμίσεις του Νόμου 2447 του 1996:

- Η υιοθεσία οφείλει να αποβλέπει στο βέλτιστο συμφέρον του υιοθετούμενου.
- Ο υποψήφιος θετός γονέας υποχρεούται να είναι δικαιοπρακτικά ικανός, να έχει συμπληρώσει τα τριάντα έτη και να μην έχει υπερβεί τα εξήντα.

- Το ηλικιακό φάσμα διαφοράς μεταξύ του υποψήφιου θετού γονέα και του ανηλίκου κυμαίνεται από δεκαοκτώ έως σαρανταπέντε έτη.
- Η υιοθεσία από έγγαμο προϋποθέτει την συναίνεση του συζύγου του, η οποία κατατίθεται αυτοπροσώπως με δήλωση στο δικαστήριο.
- Πριν από την συμπλήρωση τριών μηνών από την γέννηση του τέκνου δεν επιτρέπεται η συναίνεση των φυσικών γονέων ως προς την υιοθεσία.
- Πριν από την τέλεση της υιοθεσίας διεξάγεται από την κοινωνική υπηρεσία ή κοινωνική οργάνωση επισταμένη κοινωνική έρευνα, η οποία κατατίθεται εμπρόθεσμα στο δικαστήριο. (Νόμος 2447/1996 Κύρωση ως Κώδικα Σχεδίου Νόμου - Υιοθεσία, Επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, Δικαστική συνπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις.)

1.6 Ετήσιος Αριθμός Υιοθεσιών

Σύμφωνα με πρόσφατα στατιστικά δεδομένα, οι Κρατικές και οι Διακρατικές υιοθεσίες σημειώνουν ένα σημαντικό ποσοστό στον Ελλαδικό χώρο, με περίπου 50 υιοθεσίες να διεκπεραιώνονται ετησίως και στις δύο κατηγορίες. Στον αντίποδα βρίσκονται οι ιδιωτικές υιοθεσίες. Σύμφωνα με ανεπίσημα στατιστικά στοιχεία, σημειώνονται περίπου 500 Ιδιωτικές Υιοθεσίες ετησίως. Κρίνεται αναγκαίο να αναφερθεί πως η Σύμβαση της Χάγης 1963, η οποία στην Ελλάδα θεσπίστηκε το 2009, απαγορεύει ρητώς τις Ιδιωτικές Υιοθεσίες. Ωστόσο, στην χώρα μας συνεχίζουν να υφίστανται «νόμιμα». (Φαρμακοπούλου, 2020)

Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία οι τετελεσμένες πράξεις υιοθεσίας στην χώρα μας την τελευταία δεκαετία, πιο συγκεκριμένα από το έτος 2009 έως το 2019, βαίνουν ως εξής:

2009	426
2010	437
2011	352
2012	543
2013	496
2014	361
2015	271

2016	221
2017	393
2018	333
2019	283

(Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2019) (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2020)

Αξιοσημείωτο γεγονός αποτελεί η πτώση που παρουσιάζεται από το έτος 2015 και μετέπειτα με ελάχιστες αυξητικές διακυμάνσεις. Ωστόσο, λόγω έλλειψης επαρκών στατιστικών στοιχείων, όπως ο αριθμός των υιοθεσιών που πραγματοποιήθηκαν μετά από απευθείας συμφωνία των φυσικών/βιολογικών και των θετών γονέων (ιδιωτικές υιοθεσίες), δεν είναι εφικτό να εξαχθούν ικανοποιητικά συμπεράσματα. (Περάκη, 2018)

1.7 Νομική Μεταρρύθμιση Του 2018

Ο Νόμος 4538 του 2018 εισάγει ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις αποσκοπώντας στην ταχύτερη διεκπεραίωση της διαδικασίας της υιοθεσίας και ως εκ τούτου στην άμεση ένταξη του ανηλίκου στην θετή του οικογένεια. Τα προβλήματα που καλείται να επιλύσει ο νέος νόμος είναι:

- α) η χρονοτριβή της διαχείρισης των αιτήσεων των υποψήφιων θετών γονέων από τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας των Περιφερειών,
- β) η απουσία καταγραφής και χαρτογράφησης των παιδιών που φιλοξενούνται στα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου ΝΠΙΔ μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα και
- γ) η έλλειψη εργαλείων παρακολούθησης των δράσεων της Παιδικής Προστασίας.

Η επίλυση των προαναφερθέντων προβλημάτων επιτυγχάνεται μέσω της εισαγωγής των ακόλουθων καινοτόμων μεταρρυθμίσεων:

- α) Θέσπιση γνωμοδοτικού συμβουλευτικού οργάνου με την ονομασία «Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής – Υιοθεσίας» (Ε.Σ.Α.Υ.).
- β) Εισαγωγή Εθνικού Μητρώου Ανηλίκων στο οποίο υποχρεωτικά καταγράφονται όλα τα παιδιά τα οποία διαβιούν σε Πλαίσια Παιδικής Προστασίας.

- γ) Εισαγωγή Εθνικού Μητρώου Υποψήφιων Θετών Γονέων στο οποίο καταχωρούνται όσοι επιθυμούν να υιοθετήσουν τέκνο εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις και έχουν λάβει την προβλεπόμενη επιμόρφωση.
- δ) Εισαγωγή του θεσμού της ανάθεσης της διεξαγωγής της κοινωνικής έρευνας και της σύνταξης κοινωνικής έκθεσης και σε πιστοποιημένους κοινωνικούς λειτουργούς του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας (Σ.Κ.Λ.Ε.). (Περάκη, 2018)

Άρθρο 1

Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής - Υιοθεσίας Συνιστάται συλλογικό συμβουλευτικό - γνωμοδοτικό όργανο με την ονομασία «Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής - Υιοθεσίας - Ε.Σ.Αν.Υ.», το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Σκοπός του Συμβουλίου είναι η αποϊδρυματοποίηση ανηλίκων.

Άρθρο 5

Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων και Ειδικά Μητρώα Ανηλίκων

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων, στο οποίο εγγράφονται υποχρεωτικά όλοι οι ανήλικοι που τοποθετούνται σε μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας ή πρόκειται να τοποθετηθούν σε ανάδοχο γονέα με δικαστική απόφαση ή με εισαγγελική διάταξη ή με σύμβαση ή με τις διατάξεις του άρθρου 18 του παρόντος ή πρόκειται να υιοθετηθούν.
2. Κάθε μονάδα παιδικής προστασίας και φροντίδας, που λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, υποχρεούται να τηρεί Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων, στο οποίο αναγράφονται μέσα σε σαράντα οκτώ (48) ώρες από την άφιξη του ανηλίκου τα εξής στοιχεία:
  - α. το ονοματεπώνυμο του ανηλίκου, τα διαθέσιμα για την ταυτοποίησή του στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, καθώς και η κατάσταση της υγείας του, εφόσον τα στοιχεία αυτά βρίσκονται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής, β. το ονοματεπώνυμο των φυσικών γονέων του ανηλίκου και ενός συγγενή εξ αίματος έως τρίτου βαθμού, του ασκούντος τη γονική μέριμνα του ανηλίκου ή την επιμέλειά του ή του επιτρόπου που έχει οριστεί, καθώς και η κατάσταση της υγείας των φυσικών γονέων, το επάγγελμα, η κατοικία και τα διαθέσιμα για την ταυτοποίησή τους στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, εφόσον αυτά βρίσκονται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής.Για τα ασυνόδευτα ανήλικα, καταγράφεται οποιοδήποτε έγγραφο, από το οποίο προκύπτει

κάποιο στοιχείο της ταυτότητάς τους, της ηλικίας ή της καταγωγής τους, εφόσον αυτό βρίσκεται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής.

3. Κάθε μονάδα παιδικής προστασίας και φροντίδας οφείλει να δηλώνει αμελλητί στο Ειδικό και Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων οποιαδήποτε μεταβολή των στοιχείων της προηγούμενης παραγράφου και να αποστέλλει τις μεταβολές στο Ε.Κ.Κ.Α., το οποίο τις γνωστοποιεί με τη σειρά του στον αρμόδιο φορέα εποπτείας του άρθρου 13.

4. Μέσα σε πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την τοποθέτηση του ανηλίκου στην ανωτέρω μονάδα, η τελευταία διαβιβάζει τα στοιχεία της παραγράφου 2 στο Ε.Κ.Κ.Α. για εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο της παραγράφου 1, το οποίο γνωστοποιεί στον αρμόδιο φορέα εποπτείας τις καταχωρήσεις ανηλίκων που έχουν διενεργηθεί. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος και μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες, όλες οι μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια, υποχρεούνται να καταγράψουν στα επιμέρους Ειδικά Μητρώα Ανηλίκων και να αποστείλουν για καταχώριση στο Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων όλα τα παιδιά που είναι τοποθετημένα σε αυτές. Το Ε.Κ.Κ.Α. γνωστοποιεί με τη σειρά του τις καταχωρήσεις στον αρμόδιο φορέα εποπτείας του άρθρου 13.

5. Οι αιτήσεις και οι κύριες παρεμβάσεις που αναφέρονται στην περίπτωση γ' της παραγράφου 2 κοινοποιούνται στην αρμόδια μονάδα μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την κατάθεσή τους, με επιμέλεια των διαδικών. Υποχρέωση αποστολής κατά τον ίδιο τρόπο υπάρχει και αν το δικαστήριο ενεργεί αυτεπαγγέλτως σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1532 ΑΚ.

Άρθρο 20

Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων και Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Θετών Γονέων
1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Θετών Γονέων στο οποίο καταχωρίζονται όλοι οι εγγεγραμμένοι στα επί μέρους Ειδικά Μητρώα Υποψηφίων Θετών Γονέων των αναφερόμενων στο άρθρο 22 αρμόδιων υπηρεσιών για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας, εφόσον ολοκλήρωσαν με επιτυχία τα προγράμματα επιμόρφωσης του άρθρου 24.

Άρθρο 21

Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών, στο οποίο καταχωρίζονται τα απολύτως αναγκαία στοιχεία που σχετίζονται με την υιοθεσία.

2. Στο Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών συλλέγονται και εισάγονται τα στοιχεία που αφορούν: α. το ονοματεπώνυμο του υιοθετούμενου ανηλίκου και τα στοιχεία ταυτότητας, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, β. το ονοματεπώνυμο των φυσικών γονέων και των συγγενών εξ αίματος ως τρίτου βαθμού, το επάγγελμα, η κατοικία και τα πλήρη δημογραφικά του στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, ληξιαρχική πράξη γάμου και γέννησης τέκνων, εφόσον υπάρχουν, καθώς και η κατάσταση υγείας των φυσικών γονέων με έγγραφη συναίνεσή τους, γ. το ονοματεπώνυμο των θετών γονέων, το επάγγελμα, η κατοικία και τα πλήρη δημογραφικά τους στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, καθώς και η κατάσταση υγείας των θετών γονέων, δ. ο αριθμός της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την υιοθεσία.

3. Ο Εισαγγελέας του αρμόδιου για την κήρυξη της υιοθεσίας δικαστηρίου οφείλει μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την τελεσιδικία της απόφασης να εγγράφει τα στοιχεία του άρθρου 20 στο Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εξειδικευμένες σε θέματα διακρατικών υιοθεσιών υπηρεσίες και οργανώσεις, όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ. 226/1999 (Α' 190).

Άρθρο 24

Προγράμματα επιμόρφωσης υποψήφιων θετών γονέων

1. Οι αναφερόμενες στο άρθρο 22 αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες υποχρεούνται στη διενέργεια, αυτοτελώς ή από κοινού με άλλους επιστημονικούς φορείς, των προγραμμάτων επιμόρφωσης υποψήφιων θετών γονέων. Οι ανωτέρω υπηρεσίες μπορούν επίσης, να οργανώνουν και να εκτελούν προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των θετών γονέων στους οποίους έχει ήδη τοποθετηθεί ανήλικος, σύμφωνα με το παρόν.

2. Η εκπαίδευση γίνεται από εξειδικευμένους επιστήμονες που ορίζει η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, ιδίως νομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Στους ιδιώτες εκπαιδευτές μπορεί να καταβάλλεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

3. Μετά το πέρας των προγραμμάτων επιμόρφωσης, οι υποψήφιοι θετοί γονείς που συμμετείχαν σε αυτά, λαμβάνουν βεβαίωση παρακολούθησης από το φορέα για να εγγραφούν στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 20.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ύστερα από πρόταση του Ε.Σ.Αν.Υ., ορίζεται το περιεχόμενο των προγραμμάτων επιμόρφωσης, η χρονική διάρκεια, ο τρόπος διεξαγωγής τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 25

Τροποποίηση του άρθρου 7 του ν. 2447/1996 Η παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 2447/1996 (Α' 278) αντικαθίσταται ως εξής: «2. Προϋπόθεση για την παράδοση του παιδιού στους υποψήφιους θετούς γονείς είναι η εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων». (Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις.)

1.8 Νομικές Προϋποθέσεις Υποψήφιων Θετών Γονέων

Για την διεξαγωγή της διαδικασίας της υιοθεσίας ορίζονται ως απαραίτητες προϋποθέσεις:

α) Ηλικιακό όριο

Ένας εκ των δύο υποψηφίων θετών γονέων οφείλει να έχει συμπληρώσει το 30ο έτος της ηλικίας του και να μην έχει υπερβεί το 60ο έτος. Επίσης, η διαφορά ηλικίας ανάμεσα στο θετό τέκνο και τον υποψήφιο θετό γονέα δεν πρέπει να είναι μικρότερη των 18 ετών και μεγαλύτερη των 50 ετών. Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ.1 του Ν 2721/1999, ο περιορισμός της ηλικίας παύει να ισχύει όταν ο υποψήφιος θετός γονέας επιθυμεί να υιοθετήσει τέκνο, το οποίο είναι ήδη θετό τέκνο του συζύγου του. Ωστόσο, ορίζεται ως κατώτερη διαφορά ηλικίας τα δεκαπέντε έτη.

β) Δικαιοπρακτική ικανότητα

Οι θετοί γονείς θα πρέπει να είναι ικανοί για δικαιοπραξία, πιο συγκεκριμένα να μην έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα ή να μην εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη,

γ) Οικονομικό υπόβαθρο

Οι θετοί γονείς οφείλουν να διαθέτουν ικανοποιητικούς οικονομικούς πόρους, ώστε να έχουν την ευχέρεια να ανταπεξέλθουν στα βασικά έξοδα διατροφής, μόρφωσης και ιατρικής περίθαλψης του θετού τέκνου,

δ) Υγεία

Υποχρεούνται να έχουν καλή ψυχική, διανοητική και σωματική κατάσταση και κυρίως να μην πάσχει από κάποιο χρόνιο μεταδιδόμενο νόσημα,

ε) Οικογενειακή κατάσταση

Εντός γάμου απαιτείται η συναίνεση και των δύο συζύγων. Παράλληλα, ο νόμος δίνει την δυνατότητα και σε άτομα εκτός γάμου να υιοθετήσουν,

στ) Συναίνεση ανήλικου

Ανήλικος ο οποίος έχει συμπληρώσει το 12ο έτος της ηλικίας του οφείλει να εκφέρει άποψη αναφορικά με την υιοθεσία του,

ζ) Συναίνεση βιολογικού γονέα

Οι φυσικοί γονείς συναινούν στην υιοθεσία του τέκνου αφότου έχει συμπληρώσει τους τρεις μήνες. (Καραγιάννη, 2019) (Περάκη, 2018)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

2.1 Κριτήρια επιλογής παιδιών για υιοθεσία

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει υποχωρήσει η λειτουργία της υιοθεσίας ως λύση για πρόσωπα που δεν δύνανται να αποκτήσουν βιολογικά τέκνα. Η σύγχρονη νοοτροπία εστιάζει στην προστασία του παιδιού, η οποία εμφορείται από παιδοκεντρικές αντιλήψεις (Κουλούρης, 2019).

Δυστυχώς, στην ελληνική κοινωνία επικρατεί η αντίληψη του υποψήφιου θετού γονέα ότι εφόσον επιθυμεί ένα παιδί με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, το κράτος υποχρεούται να

εκπληρώσει το αίτημά του. Εν αντιθέσει, στην υπόλοιπη Ευρώπη επίκεντρο της διαδικασίας αποτελεί το παιδί και το βέλτιστο συμφέρον του.

Η πλειονότητα των υποψήφιων θετών γονέων έχει δημιουργήσει συγκεκριμένες προσδοκίες σχετικά με το θετό τέκνο, «το στερεότυπο παιδιού βρέφος-υγιές». Ωστόσο, ο αριθμός των παιδιών που φέρουν τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά είναι περιορισμένος. Λόγω αυτού του στερεοτύπου, τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας και τα παιδιά με αναπηρίες τείνουν να ιδρυματοποιούνται (Helpis Humanitarian News, 2019).

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη από το Πανεπιστήμιο του Ιλινόις της Αμερικής, το 2014, τα χαρακτηριστικά των υιοθετημένων παιδιών αποτέλεσαν τους κύριους παράγοντες ικανοποίησης της θετής οικογένειας. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι οι θετοί γονείς είχαν 43% λιγότερες πιθανότητες να ικανοποιηθούν εάν το παιδί τους είχε συναισθηματικά προβλήματα και 46% εάν το παιδί τους είχε προβλήματα συμπεριφοράς. Τα ευρήματα της συγκεκριμένης μελέτης αποδεικνύουν πως οι γονείς δυσσαρестούνται όταν τα παιδιά δεν πληρούν τις αρχικές τους επιθυμίες (Lee, Kobulsky, Brodzinsky, & Barth, 2018).

Η υιοθεσία παρόλο που φαινομενικά διαφέρει από την απόκτηση βιολογικού τέκνου, εντούτοις εμπεριέχει πολλά κοινά σημεία. Οι γονείς είτε στο άκουσμα του ερχομού ενός βιολογικού παιδιού είτε στην απόκτηση τέκνου μέσω υιοθεσίας πλάθουν προσδοκίες και φαντασιώσεις για τα μορφολογικά και συμπεριφορικά χαρακτηριστικά του παιδιού. Ως αποτέλεσμα, το φανταστικό παιδί διαφέρει από το πραγματικό παιδί. Οι παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία, τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και το χρώμα του δέρματος δύνανται να ανατρέψουν την αρχική φαντασίωση των θετών γονέων και να αναστείλουν την τελική έκβαση της υιοθεσίας. Επιπροσθέτως, οι προσδοκίες των γονέων μπορεί να αποτελέσουν έμπνευση για το παιδί ή τροχοπέδη στην εξέλιξη του.

Τέλος, οι πολιτισμικοί παράγοντες όπως η κοινωνική τάξη, η φυλή, η θρησκεία, το έθνος και το πολιτισμικό υπόβαθρο διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην διεξαγωγή της διαδικασίας της υιοθεσίας. Η σύνθεση διαφορετικών πολιτισμικών χαρακτηριστικών μεταξύ θετού γονέα και τέκνου ελλοχεύει κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα, ενδέχεται να δημιουργηθεί ένας εύθραυστος και μη λειτουργικός οικογενειακός δεσμός. Λόγω των προαναφερθέντων, οι γονείς τείνουν να επιλέγουν παιδιά με παρόμοια πολιτισμικά χαρακτηριστικά (Watkins & Fisher, 2007).

2.2 Προκαταρτικό Στάδιο

Αρχικά, ο υποψήφιος θετός γονέας οφείλει να ενημερωθεί από τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες για την διαδικασία της υιοθεσίας. Έπειτα απαιτείται η υποβολή αίτησης ενδιαφέροντος στην ηλεκτρονική πλατφόρμα www.anynet.gr. Σε περίπτωση αίτησης εγγραφής από έγγαμο απαιτείται η συναίνεση του συζύγου. Η αίτηση κατατίθεται είτε από το ίδιο το άτομο ηλεκτρονικά μέσω της χρήσης των κωδικών Taxisnet, με σκοπό την ταυτοποίηση των στοιχείων είτε μέσω της προσέλευσης του ενδιαφερόμενου στις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες του τόπου διαμονής του, δηλαδή τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, οι Περιφέρειες ή οι Περιφερειακές Ενότητες. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Ο αιτών υποχρεούται να συμπληρώσει τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.) και τον Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.) κατά την είσοδο του στο Πληροφοριακό Σύστημα. Ο αιτών οφείλει να συμπληρώσει αποκλειστικά τα πεδία της αίτησης τα οποία δεν παρέχονται αυτομάτως από τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων καθώς επίσης και το πεδίο δήλωσης του αρμόδιου φορέα. Οι υποψήφιοι θετοί γονείς μέσω της αίτησης συναινούν στην έναρξη της διαδικασίας της υιοθεσίας και οφείλουν να ενημερώσουν τους φορείς εποπτείας για οποιαδήποτε μεταβολή των προσωπικών τους στοιχείων. (Υπουργική απόφαση Δ11ω οικ. 13734/538/2019 Ανάπτυξη και Λειτουργία Πληροφοριακού Συστήματος Ειδικών και Εθνικών Μητρώων Ανηλίκων, Αναδοχής και Υιοθεσίας)

Η αίτηση δύναται να τροποποιηθεί μέχρι την τελική υποβολή της. Πιο συγκεκριμένα, παρέχεται η δυνατότητα διαγραφής ή μετατροπής στοιχείων και επισύναψης δικαιολογητικών εφόσον η αίτηση παραμένει σε εκκρεμότητα. Η οριστική υποβολή συνεπάγεται την λήψη Αριθμού Μητρώου Υποβολής, με τον οποίο ο αιτών παρακολουθεί την πορεία της διαδικασίας. Ειδικευμένος κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει την διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας εφόσον έχει προηγηθεί έλεγχος των δικαιολογητικών. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Σε περίπτωση που τα δικαιολογητικά κριθούν ανεπαρκή ή ελλιπή η αίτηση παραμένει ανενεργή και ο αιτών υποχρεούται να καταθέσει εκ νέου τα δικαιολογητικά. Ως εκ τούτου, λαμβάνει νέα Ημερομηνία και νέο Αριθμό Υποβολής. (Υπουργική απόφαση Δ11ω οικ. 13734/538/2019

Ανάπτυξη και Λειτουργία Πληροφοριακού Συστήματος Ειδικών και Εθνικών Μητρώων Ανηλίκων, Αναδοχής και Υιοθεσίας)

Ο υποψήφιος θετός γονέας οφείλει να κοινοποιήσει στην αρμόδια υπηρεσία την αίτηση ενδιαφέροντος εντός πέντε ημερών από την κατάθεσή της. Η υπηρεσία καταχωρεί την προαναφερθείσα αίτηση στο Ειδικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων και στο Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων, εντός 48 ωρών. (Νόμος 4704/2020, άρθρο 24, Επιτάχυνση και απλούστευση της ενίσχυσης οπτικοακουστικών έργων, ενίσχυση της Ψηφιακής Διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις.)

Μετά την πάροδο τριών ετών και εφόσον δεν έχει επιτευχθεί η διασύνδεση του ενδιαφερόμενου με κάποιο υποψήφιο θετό παιδί, παρέχεται η δυνατότητα να προβεί εκ νέου σε υποβολή αίτησης. (Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία, 2019)

2.3 Στάδιο Οικογενειακής μελέτης και Επιμόρφωσης

Εφόσον τα δικαιολογητικά επαρκούν, ορίζεται ο υπεύθυνος κοινωνικός λειτουργός και άρχεται η διαδικασία της κοινωνικής έρευνας. Σκοπός της κοινωνικής έρευνας είναι η διερεύνηση και η αξιολόγηση των συνθηκών διαβίωσης, των προσωπικών κινήτρων όσον αφορά την υιοθεσία αλλά και των δυνατοτήτων της θετής οικογένειας. Τα εμπλεκόμενα μέλη υποχρεούνται στην τήρηση του απορρήτου. Το χρονικό περιθώριο, σύμφωνα με τον νέο νόμο, για την διεκπεραίωση της κοινωνικής έρευνας ορίζεται σε τρεις μήνες, από την ημερομηνία ανάθεσης στον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό. Το πόρισμα της κοινωνικής έρευνας υποβάλλεται απευθείας στο δικαστήριο. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Επιπροσθέτως, η κοινωνική έρευνα εστιάζει στην ιδιοσυγκρασία, στην υγεία καθώς και στην οικονομική ευχέρεια του υποψηφίου θετού γονέα. Σημαντικός παράγοντας νοείται η ικανότητα προσαρμογής των εμπλεκόμενων μελών, αλλά και οποιοδήποτε στοιχείο κρίνεται ως χρήσιμο για την ολοκλήρωση της υιοθεσίας. Το υποψήφιο θετό τέκνο, εφόσον διαθέτει την ανάλογη ωριμότητα και οπωσδήποτε μετά τη συμπλήρωση του δωδέκατου έτους, οφείλει να εκφέρει την δική του γνώμη περί της υιοθεσίας του, η οποία συμπεριλαμβάνεται στην κοινωνική έκθεση. (Νόμος 4704/2020, άρθρο 24, Επιτάχυνση και απλούστευση της ενίσχυσης οπτικοακουστικών έργων, ενίσχυση της Ψηφιακής Διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις.)

Σε περίπτωση θετικής έκβασης της κοινωνικής έρευνας, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία εγγράφει τον υποψήφιο στο μητρώο. Το θετικό πόρισμα της κοινωνικής έρευνας συνεπάγεται την παρακολούθηση ενός επιμορφωτικού προγράμματος. Σκοπός του προγράμματος είναι η κατάλληλη προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων, η επαρκής ενημέρωση καθώς και η παροχή διευκρινιστικών πληροφοριών. Η εκπαίδευση συνήθως λαμβάνει χώρα στα αστικά κέντρα συνυπολογίζοντας το σύνολο των αιτούντων και τον τόπο διαμονής των υποψηφίων. Στις περιπτώσεις που η κοινωνική έρευνα αξιολογηθεί αρνητικά, η αίτηση απορρίπτεται και ο αιτών έχει το δικαίωμα να υποβάλλει νέα αίτηση μετά την πάροδο τριών ετών. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Οι αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες είτε αυτοτελώς είτε από κοινού με άλλους επιστημονικούς φορείς αναλαμβάνουν την εκτέλεση των προγραμμάτων επιμόρφωσης. Ο αρμόδιος φορέας ορίζει την υπεύθυνη διεπιστημονική ομάδα, η οποία απαρτίζεται κυρίως από νομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Οι θετοί γονείς λαμβάνουν βεβαίωση παρακολούθησης από τον φορέα, εφόσον έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα και εγγράφονται στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων. (Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις.)

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης αποσκοπεί στην προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων αναφορικά με τις αναδυόμενες προκλήσεις της ανατροφής των παιδιών. Η εκπαίδευση βασίζεται πέρα των διαλέξεων, σε εργασία με ομάδες, ανάλυση περιστατικών-εμπειριών, παιχνίδια ρόλων, προβολή επιμορφωτικών ταινιών και χρήση μορφών τέχνης. Τα προγράμματα επιμόρφωσης ανέρχονται σε 30 ώρες, τα οποία πραγματοποιούνται σε διάστημα πέντε έως οκτώ συναντήσεων και διαιρούνται σε έξι θεματικές ενότητες, οι οποίες είναι οι εξής:

- «Θεματική Ενότητα Α: **Ο χάρτης δικαιωμάτων των παιδιών.** Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των ανηλίκων στην Ελλάδα και στην ΕΕ. Διαδικαστικά και νομικά θέματα.
- Θεματική Ενότητα Β: **Προσωπικά κίνητρα και προσδοκίες. Στάσεις, αντιλήψεις σε σχέση με τον θεσμό της υιοθεσίας και την ανατροφή των παιδιών.**
- Θεματική Ενότητα Γ: **Ιδιαίτερες ανάγκες παιδιών προς υιοθεσία. Οι αντιξοότητες στην ζωή της φυσικής οικογένειας** και οι επιπτώσεις τους για γονείς και παιδιά. Μηχανισμοί προστασίας, ψυχικής ανθεκτικότητας και ανάκαμψης.

- Θεματική Ενότητα Δ: **Στάδια σωματικής και ψυχικής ανάπτυξης των παιδιών.** Προσαρμογή στην σχέση και ανάπτυξη ψυχικού δεσμού με το παιδί. Αποδοχή της διαφορετικότητας.
- Θεματική Ενότητα Ε: **Το δικαίωμα του παιδιού στην ενημέρωση για την πρόελευση του και την υιοθεσία.** Ζητήματα ταυτότητας στην υιοθεσία. Πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες μετά την υιοθεσία.
- Θεματική Ενότητα ΣΤ: **Φροντίδα παιδιών με αυξημένες ανάγκες στην υγεία, αναπηρία, με εμπειρία κακοποίησης. Διαπολιτισμικά ζητήματα».**

Στόχος του προγράμματος είναι η κατάλληλη εκπαίδευση των υποψήφιων θετών γονέων ώστε να ανταπεξέλθουν επαρκώς στον επικείμενο γονικό τους ρόλο και να αντιληφθούν σημαντικές πτυχές της ανατροφής των παιδιών ηλικίας από 0-18 ετών (Πουλόπουλος & Κοκκίνη, 2019).

Η κατάλληλη προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων δια μέσου της εκπαίδευσης και της υποστήριξης που θα λάβουν, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην σταθερότητα της υιοθεσίας και στην μακροχρόνια συναισθηματική ευημερία όλης της οικογένειας (Brodzinsky, 2008).

Έπειτα από την λήψη της βεβαίωσης παρακολούθησης, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία εγγράφει τον ενδιαφερόμενο στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων (Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις.).

2.4 Πρόταση σύνδεσης υποψήφιου θετού γονέα με το υποψήφιο θετό παιδί

Μόλις ολοκληρωθεί η εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Θετών Γονέων ακολουθεί η πρόταση σύνδεσης του υποψήφιου θετού γονέα με το υποψήφιο θετό παιδί. Η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία αναλαμβάνει την ενημέρωση και την διασύνδεση των υποψήφιων θετών γονέων με το παιδί. Η σύνδεση αποσκοπεί στην ικανοποίηση των αναγκών και των προσδοκιών αμοφτέρων. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί ότι η σειρά προτεραιότητας καθορίζεται από την εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο και δεν παρακάμπτεται. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Συγκεκριμένα, αφετηρία της διαδικασίας αποτελεί η πρόταση σύνδεσης των δύο μητρών, του παιδιού και των υποψηφίων γονέων, η οποία διενεργείται από το Πληροφοριακό Σύστημα. Το Π.Σ. κάθε 24 ώρες πραγματοποιεί νέα πρότασης σύνδεσης. Για κάθε εγγραφή παιδιού με Ατομικό Σχέδιο Οικογενειακής Αποκατάστασης (ΑΣΟΑ) αναζητείται η κατάλληλη θετή οικογένεια. Οι κοινωνικοί λειτουργοί του παιδιού και των υποψήφια γονέων ενημερώνονται μόλις προκύψει πρόταση σύνδεσης και πραγματοποιείται η πρώτη δια ζώσης συνάντηση μεταξύ τους.

Κατά την πρώτη συνάντηση, οι κοινωνικοί λειτουργοί μοιράζονται πληροφορίες για τους εξυπηρετούμενους χωρίς να προβούν στην λήψη τελικής απόφασης. Μετά την πάροδο πέντε ημερών ακολουθεί μία δεύτερη συνάντηση μεταξύ των κοινωνικών λειτουργών και των υποψηφίων θετών γονέων. Κατά την συνάντηση αυτή, η υποψήφια θετή οικογένεια και ο κοινωνικός λειτουργός που την εκπροσωπεί ενημερώνονται από τον κοινωνικό λειτουργό του ανηλίκου για την προσωπικότητα, τις ιδιαίτερες κλίσεις και τυχόν προβλήματα υγείας του παιδιού. Έπειτα, οι υποψήφιοι γονείς ενημερώνουν τον κοινωνικό λειτουργό του ανηλίκου για τις δυνατότητες και τις προσδοκίες τους.

Ο κοινωνικός λειτουργός της αίτησης ορίζεται ως υπεύθυνος για την καταχώρηση του πορίσματος και των δύο επαγγελματιών είτε η έκβαση της συνάντησης είναι θετική είτε αρνητική. Στην περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των υποψηφίων γονέων και του κοινωνικού λειτουργού που τους εκπροσωπεί, υπερισχύει η άποψη των γονέων.

Αν απορριφθούν τρεις προτάσεις σύνδεσης από τους υποψήφιους θετούς γονείς, ο υπεύθυνος κοινωνικός λειτουργός επανεξετάζει εκτενέστερα τα αίτια απόρριψης και προβαίνει σε συμπληρωματική κοινωνική έρευνα, με σκοπό την αναθεώρηση των αρχικών προτιμήσεων τους.

Εν κατακλείδι, αν έστω ένα από τα δύο μέρη διαφωνεί, η διαδικασία διακόπτεται και δηλώνεται ως «απόρριψη» από τον κοινωνικό λειτουργό της αίτησης στο Πληροφοριακό Σύστημα. Εν αντιθέσει, εάν και τα δύο μέρη συμφωνούν, η συμφωνία δηλώνεται ως «έγκριση» και ακολουθεί η περίοδος προσαρμογής (Υπουργική απόφαση Δ11 οικ. 31931/1272).

2.5 Περίοδος προσαρμογής και τελική έκβαση

Η περίοδος προσαρμογής ξεκινά πάντοτε από τον οικείο χώρο του παιδιού, όπου πραγματοποιείται η πρώτη επαφή με τον υποψήφιο θετό γονέα. Η συγκεκριμένη συνάντηση τελείται υπό την επίβλεψη προσώπων, τα οποία το παιδί γνωρίζει και εμπιστεύεται. Εν συνεχεία, τα πρόσωπα αναφοράς αξιολογούν αν η υιοθεσία τείνει προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021).

Η αφετηρία της περιόδου προσαρμογής ορίζεται με την προαναφερθείσα συνάντηση και διαρκεί από δύο εβδομάδες έως έναν μήνα. Το χρονικό περιθώριο δύναται να παραταθεί εάν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, λαμβάνοντας υπόψη την γνώμη του ανηλίκου. Κατά την περίοδο προσαρμογής ως αναγκαίες ορίζονται οι δέκα συναντήσεις, οι οποίες δύναται να πραγματοποιηθούν σε συνεχόμενες ημέρες εάν η ηλικία του υποψήφιου θετού παιδιού δεν υπερβαίνει τα δύο έτη. Εφόσον καθίσταται εφικτό, μία εκ των δέκα συναντήσεων λαμβάνει χώρα στην κατοικία των υποψήφιων θετών γονέων. Ο φορέας παιδικής προστασίας στον οποίο διαμένει ο ανήλικος φέρει την ευθύνη ώστε οι συναντήσεις να είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες και στις ιδιαιτερότητες του παιδιού.

Ο κοινωνικός λειτουργός του ανηλίκου εποπτεύει τις συναντήσεις έχοντας ως γνώμονα την άποψη του παιδιού, βάση της ηλικίας και του επιπέδου ωριμότητάς του.

Η παρουσία των κοινωνικών λειτουργών, των υποψήφιων θετών γονέων και του ανηλίκου αντίστοιχα, κρίνεται αναγκαία κατά την διάρκεια της συνάντησης στην οικία των υποψήφιων γονέων. Σε περίπτωση που δεν παρίσταται ο κοινωνικός λειτουργός, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το παιδί, την ευθύνη φέρει ο κοινωνικός λειτουργός που εκπροσωπεί τους υποψήφιους θετούς γονείς. Στις συναντήσεις, όπου πραγματοποιούνται στον χώρο διαμονής του παιδιού, έχει την δυνατότητα να παρίσταται και ο κοινωνικός λειτουργός των υποψήφιων γονέων, εάν το επιθυμεί.

Ο κοινωνικός λειτουργός της αίτησης, έπειτα από την πάροδο δέκα ημερών από την ολοκλήρωση της περιόδου προσαρμογής, φροντίζει να καταχωρηθεί τόσο το δικό του πόρισμα όσο και εκείνο του κοινωνικού λειτουργού του τέκνου.

Η πρόταση σύνδεσης καταχωρείται ως εγκεκριμένη στο Πληροφοριακό Σύστημα, εφόσον και τα δύο μέρη συμφωνούν και αυτομάτως μεταβάλλεται η κατάσταση της πρότασης σύνδεσης σε «επιτυχής υιοθεσία». Η ολοκλήρωση της διαδικασίας σύνδεσης, συνεπάγεται την

τοποθέτηση του ανηλίκου στην θετή οικογένεια και την μετέπειτα υποβολή αίτησης για υιοθεσία στο αρμόδιο δικαστήριο (Υπουργική απόφαση Δ11 οικ. 31931/1272).

Η θετική απόφαση της διεπιστημονικής επιτροπής, που είναι υπεύθυνη για την υιοθεσία, σηματοδοτεί την έναρξη της νομικής διαδικασίας για την δικαστική τέλεση της υιοθεσίας. Εφόσον, η έκβαση της υιοθεσίας νοείται ως θετική, η τοποθέτηση του ανηλίκου στην θετή οικογένεια προηγείται της έκδοσης της δικαστικής απόφασης (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021).

2.6 Μετά-παρακολούθηση

Μετά την τελεσίδικη απόφαση της υιοθεσίας, το παιδί απολαμβάνει πλέον την θαλπωρή του νέου του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία εποπτεύει την θετή οικογένεια για τρία χρόνια. Σκοπός της εποπτείας είναι η υποβοήθηση και η στήριξη της οικογένειας σε τυχόν δυσκολίες που δύνανται να προκύψουν καθώς και η παροχή κατευθύνσεων και η αποσόβηση κινδύνων. (Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας, 2021)

Συγκεκριμένα, ο κοινωνικός λειτουργός του φορέα εποπτείας πραγματοποιεί επισκέψεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα στην οικογένεια και εξετάζει τις συνθήκες διαβίωσης του ανηλίκου. Ο κοινωνικός λειτουργός εστιάζει την προσοχή του στην αναπτυξιακή εξέλιξη του παιδιού. Ειδικότερα, δίνει έμφαση στην σωματική και ψυχική του υγεία, στον βαθμό κοινωνικοποίησής, στην γλωσσική ανάπτυξη και στην συμπεριφορά του παιδιού. Εφόσον οι θετοί γονείς ανταποκρίνονται επαρκώς στον νέο τους ρόλο, ο κοινωνικός λειτουργός συντάσσει κοινωνική έκθεση με θετικό πόρισμα.

Τέλος, στην περίπτωση δυσλειτουργίας της οικογένειας ο κοινωνικός λειτουργός παρεμβαίνει άμεσα, με σκοπό την παροχή κατάλληλης υποστήριξης. (Καδόγλου, Μαραγκοπούλου, & Γκουλιαμτζή, 2014)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΠΡΟΦΙΛ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΓΟΝΕΩΝ, ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΘΕΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ

3.1 Σκιαγράφηση προφίλ βιολογικών γονέων

Η ανάγκη για υιοθεσία προκύπτει όταν η φυσική οικογένεια δεν δύναται να ανταπεξέλθει επαρκώς στο γονικό της ρόλο, έχοντας ως επακόλουθο την εγκατάλειψη ή την απόρριψη του τέκνου και την διάλυση του οικογενειακού πλαισίου. Ωστόσο, πριν από την λήψη της απόφασης για την τέλεση της υιοθεσίας η γονική φροντίδα τείνει να είναι ανεπαρκής.

Οι καταστάσεις που δυσχεραίνουν τον γονικό ρόλο της βιολογικής οικογένειας είναι: η διάσταση, το διαζύγιο, μία σοβαρή ασθένεια οργανικής ή ψυχικής φύσεως, η εφηβική εγκυμοσύνη, οι κοινωνικές προκαταλήψεις και τα στερεότυπα αναφορικά με τις ανύπαντρες μητέρες και τα τέκνα τους, η τοξικομανία και η παραβατική συμπεριφορά, η φυλάκιση, η ανεργία, η ακραία φτώχεια και ο αποκλεισμός, καθώς και ο θάνατος του ενός, ή και των δύο γονέων. (Κατσαμά , Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής- Υιοθεσίας, 2019)

Πιο συγκεκριμένα, οι προαναφερθέντες λόγοι απομάκρυνσης αναδεικνύονται στην έρευνα των Φαρμακοπούλου, Λιακοπούλου, Χαντζαρά και Κολαϊτή, η οποία διεξήχθη από το 2005 έως το 2010. Το δείγμα της διαχρονικής μελέτης αποτελούνταν από 145 παιδιά που εισήχθησαν στο Γενικό Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία», κατόπιν εισαγγελικής εντολής.

Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλάμβαναν οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης (21%), η χρήση ουσιών από τους γονείς (20%) και η σωματική κακοποίηση του/ων παιδιού/ων (16%). Εν συνεχεία, σημαντικό ποσοστό (12%) σημείωσαν οι περιπτώσεις εγκατάλειψης παιδιών (κυρίως παιδιών με ειδικές ανάγκες), ενώ 11% σημείωσαν οι περιπτώσεις απομάκρυνσης από το οικογενειακό περιβάλλον, αποδιδόμενη στην κακή ψυχική κατάσταση της μητέρας και στην αδυναμία του πατέρα να αναλάβει την ανατροφή του/ων παιδιού/ών. Επιπλέον, το 8% των λόγων απομάκρυνσης οφειλόταν είτε σε αυτόφωρη διαδικασία είτε στην φυλάκιση των γονέων. Το 6% αποδιδόταν στον θάνατο γονέα/ων, το 5% σε νοητική υστέρηση του/ων γονέα/ων και ένα ελάχιστο ποσοστό (1%) στην επαιτεία. Τέλος, καταχωρήθηκε μία περίπτωση συνδρόμου Munchausen δι' αντιπροσώπου, έπειτα από συνεχείς αναιτιολόγητες εισαγωγές ενός βρέφους στα περισσότερα Νοσοκομεία Παίδων. (Φαρμακοπούλου, Λιακοπούλου, Χαντζαρά , & Κολαϊτής, 2011)

Λόγω των προαναφερθέντων καταστάσεων οι βιολογικοί γονείς είθισται να βιώνουν συναισθήματα απόγνωσης, ματαίωσης και αδυναμίας ανταπόκρισης στο γονικό τους ρόλο.

Επιπροσθέτως, αισθάνονται παγιδευμένοι και ανεπαρκείς να επιτελέσουν τα γονικά τους καθήκοντα. (Κατσαμά , Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής- Υιοθεσίας, 2019)

Ωστόσο, ο νομοθέτης έχει προβλέψει τα αμφιθυμικά συναισθήματα που βιώνουν οι βιολογικοί γονείς λόγω της αδυναμίας τους να ανταπεξέλθουν στο γονικό τους ρόλο, ορίζοντας το χρονικό περιθώριο των τριών μηνών για την τελεσίδικη απόφαση τη υιοθεσίας. Ως εκ τούτου, παρέχεται το δικαίωμα ανάκλησης της συναίνεσης για υιοθεσία στους φυσικούς γονείς. Επιπροσθέτως, η προαναφερθείσα χρονική περίοδος συμβάλλει στην αποφυγή παρορμητικών αποφάσεων, ιδιαίτερα για την μητέρα η οποία επωμίζεται την ευθύνη ανατροφής και περίθαλψης του παιδιού. Εντός του χρονικού διαστήματος αυτού, παρέχεται η δυνατότητα περαιτέρω ενημέρωσης των βιολογικών γονέων αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας, με σκοπό η τέλεσή της να αποτελεί συνειδητή πράξη. (Βουκελάτου, 2013)

Οι βιολογικές μητέρες συχνά εξομολογούνται ότι δεν θα επιθυμούσαν σε βάθος χρόνου τα φυσικά τους τέκνα να αναζητήσουν τις ρίζες τους, φοβούμενες την απόρριψη εξαιτίας των δυσμενών συνθηκών διαβίωσής τους. Βιώνουν συναισθήματα αγάπης για εκείνα, ωστόσο αναγνωρίζουν την αδυναμία παροχής της κατάλληλης φροντίδας. Επιπλέον, κινητήριοις δυνάμεις για την υιοθεσία αποτελεί η ανατροφή του παιδιού σε ένα υγιές και προστατευτικό περιβάλλον. Η αναγνώριση της αδυναμίας τους να αναθρέψουν επαρκώς το παιδί και η παραίτηση τους από την επιμέλεια δηλώνει την ωριμότητα και την υπευθυνότητα απέναντι στο φυσικό τέκνο. (Κατσαμά , Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής- Υιοθεσίας, 2019)

Οι μητέρες αυτές είναι συνήθως νεαρές και μόνες και αντιμετωπίζουν προβλήματα βιοπορισμού. Η εγκατάλειψη του τέκνου τους χαρακτηρίζεται ως έσχατη λύση και συνδέεται άμεσα με την εγκατάλειψη που βίωσαν οι ίδιες κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης τους, τόσο από τον πατέρα του τέκνου όσο και από την οικογένεια καταγωγής τους. Συνεπώς, είναι γυναίκες με συναισθηματικά κατάλοιπα από την παιδική τους ηλικία που επηρέασαν την μετέπειτα πορεία τους. Τα αίτια εγκατάλειψης του παιδιού από την φυσική μητέρα ποικίλουν και αφορούν κυρίως την ιδιοσυγκρασία της μητέρας και τις απτές δυσκολίες που καλείται να διαχειριστεί. Η πράξη της εγκατάλειψης επικρίνεται από τον κοινωνικό περίγυρο, διότι αγνοεί τις πραγματικές συνθήκες που οδήγησαν στην απόφαση της υιοθεσίας, με αποτέλεσμα την περαιτέρω συναισθηματική επιβάρυνση της μητέρας. Ως εκ τούτου, χρήζει κατάλληλης υποστήριξης κατά την διάρκεια διενέργειας της διαδικασίας της υιοθεσίας. (Πωλομαρκάκη, 2000)

Ως επί το πλείστον, οι μητέρες είναι τα πρόσωπα αναφοράς που λαμβάνουν την απόφαση για την υιοθεσία. Ορισμένες εξ αυτών έχουν λάβει την απόφαση για την τεκνοθεσία κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης. Ωστόσο, συχνό φαινόμενο αποτελεί η λήψη της απόφασης για υιοθεσία του τέκνου μετά τον τοκετό. (Βουκελάτου, 2013)

Σύμφωνα με μελέτες που διενεργήθηκαν, οι βιολογικές μητέρες προέρχονταν από διαφορετικά κοινωνικό-οικονομικά στρώματα. Πιο συγκεκριμένα, οι μητέρες δεν έφεραν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία εδύναντο να τις διαφοροποιήσουν από τις άτεκνες συνομήλικές τους. Η πλειονότητα των μητέρων ήταν έφηβες ή νεαρές ενήλικες, που κυοφόρησαν άθελά τους λόγω του παρορμητισμού της ηλικίας τους και λόγω της έλλειψης πληροφόρησης αναφορικά με την αντισύλληψη. (Lifton, 1999)

Οι γυναίκες που αποφασίζουν να δώσουν προς υιοθεσία το τέκνο τους βιώνουν ένα ανεπίλυτο πένθος. Αντιλαμβάνονται ότι οφείλουν να διακόψουν κάθε συναισθηματικό δεσμό με το παιδί τους, διότι αδυνατούν να καλύψουν επαρκώς τις ανάγκες τους. Επιπροσθέτως, οι βιολογικές μητέρες υπολείπονται υποστήριξης από τα άτυπα δίκτυα φροντίδας και η μόνη βοήθεια που λαμβάνουν προέρχεται από επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Η έκπτωση της μητέρας από τον γονικό ρόλο αποτελεί μια τραυματική ψυχο-συναισθηματική εμπειρία. Σύμφωνα με μελέτες, το πένθος εξελίσσεται σε χρόνιο και επιδεινώνεται κατά την θύμηση γεγονότων ζωής που είναι άμεσα συνυφασμένα με το παιδί. Ως εκ τούτου, εμφανίζουν ψυχο-σωματικά συμπτώματα. Οι μητέρες βιώνουν ένα συνεχές τραύμα, λόγω της απώλειας του τέκνου και των τύψεων που επακολουθούν αναφορικά με την μελλοντική εξέλιξη του. (Πωλομαρκάκη, 2000)

Εν συνεχεία, η πλειονότητα των μητέρων σε μεταγενέστερο χρόνο δημιουργούν εκ νέου μία οικογένεια. Ως επί το πλείστον, διατηρούν την ύπαρξη του υιοθετημένου παιδιού απόκρυφη από τις νεοσύστατες οικογένειές τους. Ως απόρροια, τα βιολογικά αδέρφια αγνοούν την ύπαρξη ενός ακόμη τέκνου στην οικογένεια, το οποίο έχει υιοθετηθεί. Η φυσική μητέρα κατακλύζεται από συναισθήματα ντροπής για την εγκατάλειψη του τέκνου της και αγωνιά για την πιθανότητα αιμομιξίας του υιοθετημένου παιδιού με τα υπόλοιπα αδέρφια του.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων είθισται η ταυτότητα του βιολογικού πατέρα να είναι άγνωστη. Πιο συγκεκριμένα, το ονοματεπώνυμό του σπανίως αναγράφεται στο Πιστοποιητικό Γέννησης του παιδιού ή στους φακέλους των αρμόδιων υπηρεσιών. Τα στοιχεία ταυτοποίησης

του πατέρα αναγράφονται μόνο εάν το παιδί αποτελεί προϊόν έγγαμης σχέσης ή έχει αναγνωριστεί με συμβολαιογραφική πράξη. Η βιολογική μητέρα τείνει να αποκρύπτει την ταυτότητα του βιολογικού πατέρα, διότι του προσάπτει ευθύνες για την απώλεια του τέκνου της, καθώς και για τα καταθλιπτικά και ενοχικά συναισθήματα που βιώνει. Επιπλέον, είναι πιο πιθανό να αποκαλύψει πληροφορίες για τον βιολογικό πατέρα εάν εκείνος δεν βρίσκεται εν ζωή ή εάν το τέκνο έχει αποκτηθεί εντός γάμου. (Βουκελάτου, 2013)

3.2 Σκιαγράφηση προφίλ υποψήφιων θετών τέκνων

Οι επιβλαβείς συνθήκες που δύναται να βιώσει η βιολογική οικογένεια συνήθως έχουν ως απόρροια την κακομεταχείριση, την κακοποίηση και την παραμέληση των παιδιών. Στην Ελλάδα τα αίτια εκρίζωσης ενός παιδιού από την βιολογική του οικογένεια δεν διενεργούνται στην βάση ενός καθολικού πρωτοκόλλου. Συχνές αιτίες τοποθέτησης ενός παιδιού σε πλαίσιο παιδικής προστασίας αποτελούν η ακραία φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η πολιτισμική ιδιαιτερότητα, ο αλκοολισμός, η παραβατική συμπεριφορά, η φυλάκιση των γονέων. Παρόλα αυτά η πιο συνηθισμένη αιτία απομάκρυνσης του παιδιού από τους βιολογικούς γονείς είναι η μακροχρόνια τοξικομανία του/των γονέα/ων. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Επιπροσθέτως, οι προαναφερθείσες συνθήκες συμβάλλουν άμεσα στην εμφάνιση διαπροσωπικών και κοινωνικών δυσκολιών και κατά συνέπεια στην λήψη της απόφασης για υιοθεσία. Λόγω των δυσλειτουργικών καταστάσεων, διαταράσσεται η ψυχική ισορροπία των παιδιών, μειώνεται το αίσθημα της αυτοεκτίμησης και η πίστη στον εαυτό. Επιπλέον, τα συναισθήματα που επικρατούν είναι κατά κόρον το χάος, η ανασφάλεια, η επίρριψη ευθυνών στον εαυτό τους και η αίσθηση ότι αποτελούν βάρος για την οικογένειά τους. (Κατσαμά, 2019)

Η διακοπή των δεσμών με τα πρόσωπα αναφοράς της βιολογικής οικογένειας και κυρίως με την μητέρα, βιώνονται από το παιδί σαν μια τραυματική εμπειρία. Η βίαιη απομάκρυνση από την φυσική μητέρα, δύναται να επιτείνει τις φαντασιώσεις που αφορούν το άτομό της, αποτρέποντας την ανάπτυξη συναισθηματικού δεσμού με την θετή μητέρα. Στο ηλικιακό φάσμα των 6-7 ετών, λόγω της γνωστικής του λειτουργίας το παιδί αντιλαμβάνεται την αμετάκλητη πράξη αποχωρισμού και διακατέχεται από συναισθήματα άγχους, φόβου, ενοχής και κατάθλιψης. Τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας κατανοούν ευκολότερα την απώλεια της βιολογικής οικογένειας. (Hindle & Shulman, 2008)

Το παιδί ήδη από τους τελευταίους δύο μήνες κηρύσσεται συναισθηματικό δεσμό με την μητέρα. Η απεριόριστη και ανιδιοτελής αγάπη των παιδιών προς τους φυσικούς τους γονείς επικρατεί ακόμα και όταν διαβιών σε ένα κακοποιητικό περιβάλλον. Στις ανεπτυγμένες κοινωνίες, ως επί το πλείστον, τα παιδιά κακοποιούνται από τους βιολογικούς γονείς. Συνήθως τα παιδιά που φιλοξενούνται σε δομές παιδικής προστασίας, έχουν εν ζωή τουλάχιστον έναν από τους δύο φυσικούς γονείς. Το 70% των ανηλίκων στα πλαίσια παιδικής προστασίας δέχτηκε κακοποίηση ή παραμέληση από τους βιολογικούς γονείς ή φροντιστές τους. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Η παιδική προστασία αποσκοπεί πρωτίστως στην μόνιμη τοποθέτηση ενός παιδιού μέσω της υιοθεσίας, σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον. Σύμφωνα με την Πωλομαρκάκη (2000), το παιδί διευκολύνεται να εκφράσει τα συναισθήματα του μέσω της καταγραφής της ιστορίας του στο βιβλίο ζωής. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφει τα γεγονότα της ζωής του και τους λόγους απομάκρυνσης από την βιολογική του οικογένεια, αποσκοπώντας στην επίλυση τυχόν αποριών με πρόθεση την επιτυχή έκβαση μελλοντικής υιοθεσίας. (Πωλομαρκάκη, 2000)

Συμπληρωματικά, η απομάκρυνση των παιδιών από την βιολογική τους οικογένεια, στην Ελλάδα καθώς και στην υπόλοιπη Ευρώπη, αποδίδεται σε λόγους παραμέλησης και έκθεσης σε κίνδυνο του ανηλίκου. Τα κακοποιημένα-παραμελημένα παιδιά στην Ελλάδα καλούνται να διαχειριστούν πέραν του αρχικού ψυχικού τραύματος, πληθώρα δυσκολιών. Επιπλέον, βιώνουν «μία πολλαπλή δευτερογενή επαναθυματοποίηση στις διαδικασίες υποστασιοποίησης των καταγγελιών και προστασίας τους, λόγω χάρη ιδρυματική τοποθέτηση, χωρισμός αδελφών, έκθεση σε διαδικασία επιλογής από οικογένειες». (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Τα παιδιά προς υιοθεσία δύνανται να εμφανίσουν ψυχοκοινωνικά προβλήματα και δυσκολίες προσαρμογής στο νέο τους οικογενειακό περιβάλλον. Η άποψη αυτή, επιβεβαιώνεται στην συγκριτική έρευνα που διενεργήθη στα πλαίσια της διατριβής: «Διερεύνηση των συναισθηματικών και κοινωνικών σχέσεων, καθώς και της γνωστικής ανάπτυξης υιοθετημένων παιδιών προεφηβικής ηλικίας», της Ντούμα Μαρίας (2014). Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η σύγκριση ψυχοκοινωνικών και γνωσιακών χαρακτηριστικών υιοθετημένων και μη υιοθετημένων εφήβων. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την ανάπτυξη συναισθηματικού δεσμού, οι υιοθετημένοι εμφάνισαν υψηλότερα ποσοστά ανασφαλών δεσμών (οποιοδήποτε τύπου) σε αντίθεση με τους εφήβους της ομάδας σύγκρισης. Αναλυτικότερα, παρατηρήθηκε απόρριψη στο 34% των υιοθετημένων ως προς και τους δύο

γονείς, ενώ τα ποσοστά της ομάδας σύγκρισης ήταν 17% και 14%, με την μητέρα και τον πατέρα αντιστοίχως. Όσον αφορά τον τύπο της υπερεμπλοκής, οι υιοθετημένοι εμφάνισαν ποσοστά 9% με την μητέρα και 13% με τον πατέρα σε αντίθεση με τους μη υιοθετημένους, τα ποσοστά των οποίων κυμαίνονταν σε 19% και 20% αντίστοιχα. Τέλος, ο τύπος της αποδιοργάνωσης παρατηρήθηκε αποκλειστικά στους υιοθετημένους (6%).

Παρόλο που οι υιοθετημένοι έφηβοι, σε σύγκριση με τους μη υιοθετημένους συνομηλίκους τους, εμφάνιζαν υψηλότερα ποσοστά ανασφαλών δεσμών στην βρεφική και στην προσχολική ηλικία, τα ποσοστά μειώθηκαν αισθητά κατά την έναρξη της εφηβείας. Η αδυναμία κάλυψης των συναισθηματικών αναγκών των υιοθετημένων συχνά αποδίδεται στο πολυμητρικό περιβάλλον του ιδρύματος.

Συν τοις άλλοις, η παρούσα μελέτη διερεύνησε τα συμπεριφορικά προβλήματα των υιοθετημένων εφήβων συγκριτικά με τους μη υιοθετημένους εφήβους. Το 22% των υιοθετημένων εφήβων εμφάνιζαν δυσκολίες υπερκινητικότητας και διάσπασης της προσοχής, οι οποίες σε ορισμένες των περιπτώσεων χαρακτηρίστηκαν ως ψυχοπαθολογική συμπεριφορά, ενώ μόνο το 4% των εφήβων της ομάδας σύγκρισης αντιμετώπιζαν αντίστοιχες δυσκολίες. (Ντούμα , 2014)

Η εύρεση του κατάλληλου οικογενειακού πλαισίου και η κατά το δυνατόν μικρότερη ηλικία του τέκνου έχουν θετικό πρόσημο στην υιοθεσία. Οι αρνητικές προκαταλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα επιδρούν άμεσα στην εξέλιξη του παιδιού και παρεμποδίζουν την ανάπτυξη μίας υγιούς ταυτότητας. Η ενημέρωση των ανήλικων υιοθετημένων αναφορικά με την φυσική τους οικογένεια εξαρτάται από την διάθεση των θετών γονέων να αποκαλύψουν πληροφορίες. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι το ευ-ζην της ψυχολογίας των παιδιών είναι άμεσα συνυφασμένο με την πρώιμη αποκάλυψη της υιοθεσίας τους. (Πωλομαρκάκη, 2000)

Οι λόγοι που οι υιοθετημένοι αμφιταλαντεύονται αναφορικά με την διαδικασία της αναζήτησης των ριζών ποικίλλουν. Συνήθως νιώθουν ενοχές έναντι των θετών γονέων, καθώς αισθάνονται ότι αυτή η ενέργεια αποτελεί πράξη προδοσίας και εμπεριέχει κάτι το ανήθικο. Επιπλέον, κοινή αιτία δισταγμού αποτελεί ο φόβος της απόρριψης. Τέλος, διστάζουν να ανακαλύψουν τις ρίζες τους, φοβούμενοι την διατάραξη της προσωπικής τους ζωής ή της ζωής της βιολογικής τους μητέρας, καθώς επίσης την πιθανή ανάληψη ευθυνών αναφορικά με την βιολογική τους οικογένεια.

Εν κατακλείδι, το υιοθετημένο τέκνο βιώνει αμφιθυμικά συναισθήματα προς τους βιολογικούς γονείς. Πιο συγκεκριμένα, αμφιταλαντεύεται ανάμεσα σε συναισθήματα θυμού και δυσαρέσκειας και σε συναισθήματα αγάπης και συγχώρεσης. Η συνειδητοποίηση των συναισθημάτων επέρχεται μετά το πέρας της επανασύνδεσης, αποκαλύπτοντας τα υποβόσκοντα συναισθήματά του (Lifton, 1999).

3.3 Σκιαγράφηση προφίλ υποψήφιων θετών γονέων

Κατά κοινή ομολογία, η πλειοψηφία των υποψήφιων θετών γονέων προσβλέπει στον θεσμό της υιοθεσίας διότι καθίσταται αδύνατη η τεκνοποίηση. Η ανάγκη σταθεροποίησης αλλά και κοινωνικής καθιέρωσης του οικογενειακού πλαισίου αποτελούν τους βασικούς λόγους απόκτησης ενός τέκνου. Ωστόσο, η πλειονότητα των υποψήφιων θετών γονέων προσχωρούν στην διαδικασία της υιοθεσίας εμφορούμενοι από «υγιή κίνητρα». Ειδικότερα, επιθυμούν να βιώσουν την χαρά της ανάληψης του γονικού ρόλου, την ανατροφή ενός παιδιού και την ειλικρινή ανταλλαγή συναισθημάτων. Η υιοθεσία σκοπεύει να καλύψει την υπαρξιακή, ψυχική και συναισθηματική ανάγκη των θετών γονέων, να βιώσουν δηλαδή την μητρότητα και την πατρότητα αντίστοιχα.

Οι σχέσεις μεταξύ υποψήφιων θετών τέκνων και υποψήφιων θετών γονέων χαρακτηρίζονται από αλληλοσεβασμό, αλληλοκατανόηση και αμοιβαίες υποχωρήσεις. Ως εκ τούτου, οι θετοί γονείς οφείλουν να είναι αρωγοί στην ζωή του παιδιού και στις δυσκολίες που τυχόν θα προκύψουν, ιδιαίτερα για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας που αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής. (Κωνσταντέλια, 2000)

Οι θετοί γονείς έως την τελεσίδικη απόφαση της υιοθεσίας έχουν βιώσει σωρεία αρνητικών συναισθημάτων (διαψεύσεις, ματαιώσεις) και επιθυμούν με την έλευση του παιδιού στην οικογένειά τους να ανταμειφθούν για τους κόπους τους και να απολαύσουν το νέο κεφάλαιο της ζωής τους. Ενδεχομένως, στο αρχικό στάδιο της υιοθεσίας, οι θετοί γονείς να απωθούν μελλοντικές σκέψεις αναφορικά με τις απορίες που θα εκφράσει το τέκνο περί της υιοθεσίας του και της καταγωγής του. Η στάση αυτή των γονέων δικαιολογείται έως ένα σημείο, ωστόσο πάντοτε εγκυμονεί ο κίνδυνος εμφάνισης αναστολών και φόβων (Watkins & Fisher, 2007).

Οι θετοί γονείς οφείλουν να διακατέχονται από συναισθηματική ωριμότητα. Βασικό κριτήριο επιλογής των υποψήφιων θετών γονέων αποτελεί η εξασφάλιση της ευημερίας του παιδιού. Η συμπεριφορά, η διαχείριση καταστάσεων και οι αντιδράσεις των θετών γονέων οφείλουν να λειτουργούν επανορθωτικά στις τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος. (Κωνσταντέλια, 2000)

Το αρχικό άγχος των γονέων έγκειται στο αν θα νιώσουν ουσιαστική σύνδεση με το παιδί ή απόρριψη. Η καταπολέμηση αυτών των ανησυχιών επιτυγχάνεται μέσω της αποδοχής των συναισθημάτων φόβου και πιθανής ματαιώσης. Η περίοδος προσαρμογής με το παιδί μπορεί να αποτελέσει μια χρονοβόρα διαδικασία, εντούτοις το αίσθημα της μητρότητας δεν αναπτύσσεται μόνο σε συμβατικές οικογένειες αλλά και σε νέες μορφές γονικότητας. (Stern & Bruschiweiler-Stern , 2018)

Ο συναισθηματικός δεσμός μεταξύ βρέφους και μητέρας αναπτύσσεται ήδη από την διάρκεια της κύησης έως και τα δύο έτη. Ως εκ τούτου, η δημιουργία συναισθηματικής σχέσης ανάμεσα στην θετή μητέρα και το βρέφος κωλύεται λόγω της απουσίας των εμπειριών της εγκυμοσύνης και της λοχείας. Σύμφωνα με την Κωνσταντέλια (2000), η έναρξη σχέσης με το παιδί παρομοιάζεται ως μία «τεχνητή διαδικασία», κατά την οποία οι θετοί γονείς επιδιώκουν την σύνδεση με το παιδί και την κάλυψη των προγενέστερων σταδίων.

Ένα από τα ζητήματα που καλούνται να διαχειριστούν οι θετοί γονείς είναι οι κοινωνικές προκαταλήψεις εναντίον του θεσμού της υιοθεσίας. Παρά την φαινομενική υποστήριξη του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος αναφορικά με την υιοθεσία, ελλοχεύει πάντοτε ο κίνδυνος και ο φόβος της απόρριψης της θετής οικογένειας. Η οικογένεια οφείλει να είναι επαρκώς εφοδιασμένη, ώστε να διαχειρίζεται τα κακόβουλα σχόλια. (Watkins & Fisher, 2007)

Επιπροσθέτως, η αποκάλυψη της αλήθειας στο παιδί αναφορικά με την υιοθεσία του δημιουργεί έντονα συναισθήματα άγχους στους θετούς γονείς. Πιο συγκεκριμένα, διστάζουν να αποκαλύψουν την απουσία εξ αίματος συγγένειας στο παιδί. Οι θετοί γονείς βιώνουν αντιφατικά συναισθήματα, διότι παρά το δέσιμο που αναπτύσσουν με το παιδί οφείλουν να του αποκαλύψουν το γεγονός της υιοθεσίας, παρόλο που και οι ίδιοι δεν έχουν αποδεχτεί την απουσία βιολογικής σχέσης. Αυτό ονομάζεται «διπλή δέσμευση».

Τα υιοθετημένα παιδιά συχνά αντιλαμβάνονται το άγχος που βιώνουν οι θετοί γονείς για την αποκάλυψη της αλήθειας ως προς την υιοθεσία τους. Οι θετοί γονείς συνιστάται να λαμβάνουν υπόψη τους την ανάγκη, την ψυχολογική ετοιμότητα και ωριμότητα του παιδιού, ώστε η ανακοίνωση της υιοθεσίας να λάβει χώρα την κατάλληλη χρονική στιγμή.

Οι λόγοι που οι γονείς διστάζουν να αποκαλύψουν την αλήθεια στα παιδιά ποικίλουν. Αρχικά, πολλοί γονείς υποστηρίζουν ότι οι πληροφορίες που έλαβαν αναφορικά με την βιολογική οικογένεια ήταν ελλιπείς. Δευτερευόντως, πολλοί από αυτούς αρνούνταν την παροχή περαιτέρω πληροφοριών από τον κοινωνικό λειτουργό φοβούμενοι ότι θα στερηθούν το παιδί. Ωστόσο, υφίστανται και περιπτώσεις θετών γονέων που κατέχουν αρκετές πληροφορίες για τους βιολογικούς γονείς, εντούτοις οι πληροφορίες αυτές είναι ως επί το πλείστον αρνητικές, με αποτέλεσμα να διστάζουν να τις αποκαλύψουν στο παιδί. Μία ακόμα πηγή άγχους των θετών γονέων αποτελεί το φαινόμενο αναζήτησης ριζών των υιοθετημένων, σκεπτόμενοι ότι η προσφυγή στην συγκεκριμένη ενέργεια θα τους απομακρύνει από τα τέκνα τους.

Αναφορικά με το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι θετοί γονείς οφείλουν να προβούν στην αποκάλυψη της αλήθειας, απαντούν δύο κυρίαρχα ρεύματα. Το πρώτο ρεύμα που εμφανίστηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, εμπνευσμένο από τον ψυχίατρο Ρόμπερτ Νάιτ, υποστήριζε ότι η ανακοίνωση στο παιδί είναι προτιμότερη κατά τα πρώτα χρόνια της υιοθεσίας. Η κατεύθυνση αυτή αποσκοπούσε στην άμβλυνση του «συνεχές άγχους» των γονέων και στην αποφυγή της πληροφόρησης από τρίτους, η οποία δύναται να κλονίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού προς τους θετούς γονείς. Σύμφωνα με το δεύτερο ρεύμα, το οποίο έπεται χρονικά, το παιδί έως την ηλικία των έξι ετών δεν έχει κατακτήσει το κατάλληλο γνωστικό επίπεδο, ώστε να επεξεργαστεί την πληροφορία. Παράλληλα, σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής της άποψης, η πρώιμη ανακοίνωση της υιοθεσίας έχει άμεσο αντίκτυπο στην σχολική επίδοση και στην γνωσιακή ανάπτυξη του παιδιού.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι, οι ονομασίες που χρησιμοποιούν οι θετοί γονείς για την μητέρα του παιδιού είναι βιολογική ή γενετική ή μητέρα που το γέννησε. Ο όρος φυσική μητέρα δεν προτιμάται διότι υποδηλώνει έμμεσα ότι οι ίδιοι δεν αποτελούν τους φυσικούς γονείς του παιδιού. Οι θετοί γονείς συνήθως αυτό-χαρακτηρίζονται ως «ψυχολογικοί» ή «πραγματικοί» γονείς. (Lifton, 1999)

Τέλος, η έρευνα της Γ. Βουκελάτου με τίτλο «Ψυχοκοινωνική προσέγγιση του θεσμού της Υιοθεσίας στην Ελλάδα: Αποτελέσματα από Ποσοτική και Ποιοτική Έρευνα» κατέστη άκρως κατατοπιστική για την σκιαγράφηση του προφίλ της θετής οικογένειας. Η προαναφερθείσα μελέτη διεξήχθη κατά την περίοδο: Ιούλιος 2010 έως Σεπτέμβριος 2011, στις πόλεις Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Το δείγμα της μελέτης αποτελούνταν από 90 άτομα, εκ των οποίων οι 30 ήταν θετές μητέρες, οι 30 θετοί πατέρες και οι 30 υιοθετημένοι ενήλικες. Αρχικά, τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι οι θετοί γονείς και τα θετά παιδιά, βιώνουν ανεπίλυτο πένθος αντίστοιχα. Αναλυτικότερα, οι μεν θετοί γονείς βιώνουν συναισθήματα απώλειας, λόγω της αδυναμίας απόκτησης βιολογικού τέκνου καθώς επίσης και λόγω της χρονοβόρας διαδικασίας έως την τελεσίδικη απόφαση της υιοθεσίας. Οι δε υιοθετημένοι θρηνούν για την απώλεια της βιολογικής τους οικογένειας. Παρόλα αυτά, οι υιοθετημένοι ενήλικες δηλώνουν ότι η θετή οικογένεια τους ικανοποιεί το αίσθημα του ανήκειν και του σχετιζέσθαι, ενώ παράλληλα τους καλύπτει συναισθήματα αγάπης και φροντίδας.

Συμπληρωματικά, αναφορικά με την αποκάλυψη στο παιδί περί της υιοθεσίας του από τους γονείς, οι υιοθετημένοι ενήλικες υποστηρίζουν ότι «μία σχέση και πόσο μάλλον η γονική, δεν μπορεί να θεμελιώνεται στην απόκρυψη της αλήθειας». Στην πλειοψηφία τους, οι υιοθετημένοι ενήλικες δήλωσαν ότι το πρόσωπο που τους αποκάλυψε την αλήθεια ήταν η μητέρα, η οποία κατά την στιγμή της αποκάλυψης εκδήλωνε συναισθήματα άγχους και ανασφάλειας. Επιπροσθέτως, ανέφεραν ότι το παιδί οφείλει να ενημερώνεται σχετικά με την υιοθεσία του εξ αρχής και ότι τα παραμύθια με θέμα την υιοθεσία δύνανται να χρησιμεύσουν ως βοηθητικό εργαλείο. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί ότι η ενημέρωση θα πρέπει να είναι άμεση και να προέρχεται και από τους δύο γονείς. Ως εκ τούτου, η μεταπαρακούλωση της θετής οικογένειας στοχεύει πρωτίστως στην συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη της ώστε οι ειδικοί να είναι αρωγοί στο νέο της εγχείρημα. (Βουκελάτου Γ. , 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΑΡΧΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΘΕΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

4.1 Αρχικά συναισθήματα και ανησυχίες των Υποψήφιων Θετών Γονέων

Μία από τις δυσκολότερες καταστάσεις που καλείται να διαχειριστεί το ζευγάρι είναι η υπογονιμότητα. Η είδηση ότι αδυνατούν να τεκνοποιήσουν ισοδυναμεί αυτόματα με την απώλεια του φυσιολογικού τέκνου. Ειδικότερα, η υπογονιμότητα που δεν οφείλεται σε οργανικά αίτια επιδρά αρνητικά στη σχέση του ζεύγους. Τα συναισθήματα που επικρατούν αυτήν την περίοδο είναι κυρίως η ενοχή, η θλίψη και ο θυμός.

Στην περίπτωση που η υπογονιμότητα εντοπίζεται σε έναν από τους δύο συντρόφους μεγαλύτερη ενοχή βιώνει πρωτίστως ο μη γόνιμος σύντροφος, ειδικά όταν τα αίτια του προβλήματος δεν έχουν διασαφηνιστεί. Παρόλα αυτά και ο σύντροφος που δύναται να τεκνοποιήσει καλείται να αντιμετωπίσει τα δυσάρεστα συναισθήματα που βιώνει, ιδίως εάν η απογοήτευση που εκδηλώνει επηρεάζει τον μη γόνιμο σύντροφο, αυξάνοντας την ενοχή του. (Βεργούλη , 2019)

Κατά την περίοδο της προσπάθειας τεκνοποίησης το ζευγάρι βιώνει πλήθος αρνητικών συναισθημάτων, όπως απογοητεύσεις, διαψεύσεις, απορρίψεις, τα οποία οφείλονται στην αδυναμία τεκνοποίησης. Με την απόκτηση θετού τέκνου, οι γονείς επιθυμούν να επικεντρωθούν στην ανατροφή του παιδιού και να βιώσουν τα ευχάριστα συναισθήματα που απορρέουν από την άφιξη του στην οικογένεια. Η νέα σύσταση της οικογένειας προσφέρει συναισθήματα ανταμοιβής και δικαίωσης στους γονείς για τους κόπους και τις ματαιώσεις που βίωσαν κατά το παρελθόν. (Κατσαμά , 2019)

Επιπροσθέτως, το ζευγάρι επηρεάζεται άμεσα από το κοινωνικό του περιβάλλον λόγω της αδυναμίας του να αποκτήσει «εξ αίματος» τέκνα. Οι προσαρμοστικοί μηχανισμοί του ζευγαριού, ώστε να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες συχνά διαπιστώνονται ανεπαρκείς, αναφορικά με την υπογονιμότητα. Ως εκ τούτου, το ζευγάρι παλινδρομεί σε προγενέστερα στάδια και επαναλαμβάνει δυσλειτουργικές συμπεριφορές όπως η άρνηση, η αποξένωση, η αποσιώπηση του γεγονότος, η σύγκρουση και η υπερβολική ενασχόληση επί του θέματος. Η αποδοχή της αδυναμίας τεκνοποίησης παρακινεί το ζεύγος να κινητοποιηθεί και να στραφεί σε εναλλακτικούς θεσμούς όπως η αναδοχή και η υιοθεσία.

Ωστόσο, ουκ ολίγες φορές οι υποψήφιοι θετοί γονείς βιώνουν αμφιθυμικά συναισθήματα. Τα προεξάρχοντα εξ αυτών είναι η οργή, η λύπη και οι τύψεις, τα οποία αντικαθίστανται από φθόνο και δυσφορία προς τους γονείς οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει την διαδικασία της υιοθεσίας και έχουν δημιουργήσει ένα νέο οικογενειακό πλαίσιο με τον ερχομό του τέκνου. Η

περίοδος της αναμονής για την έγκριση της υιοθεσίας χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα στρεσογόνος, καθώς παρατηρούνται αυξανόμενα επίπεδα άγχους.

Κατά αυτήν την περίοδο, οι γονείς καλούνται να αποδείξουν την καταλληλότητά τους για την υιοθέτηση του τέκνου μέσω συνεντεύξεων και προκαθορισμένων διαδικασιών, οι οποίες δημιουργούν ανάμεικτα συναισθήματα. Η ελπίδα και η απόγνωση εναλλάσσονται σε τακτική βάση μεταξύ τους και χαρακτηρίζονται ως ένα «emotional roller coaster». (Βεργούλη , 2019)

Το άγχος που βιώνουν οι θετοί γονείς είναι ιδιαίτερης σημασίας, διότι πέραν των προκλήσεων που εμπεριέχονται στον γονικό τους ρόλο, καλούνται να διαχειριστούν ταυτόχρονα αυτό που ο Bird (2002) χαρακτήρισε ως «θετές δυσκολίες». Ο όρος «θετές δυσκολίες» αναφέρεται στα χρόνια και επαναλαμβανόμενα προβλήματα, καθώς και στις συγκρούσεις που καλούνται να διαχειριστούν οι θετοί γονείς στην καθημερινότητα τους και συμβάλλουν άμεσα στην εμφάνιση δυσάρεστων συναισθημάτων. Ορισμένα εξ αυτών των προβλημάτων είναι τα εξής:

- Η διαχείριση και η επίλυση καταστάσεων που σχετίζονται με την υπογονιμότητα.
- Η διαχείριση των οικονομικών συνεπειών της υιοθεσίας.
- Η δημιουργία συναισθηματικού δεσμού και η επιτυχής ένταξη του νέου μέλους στην οικογένεια.
- Η αντιμετώπιση ζητημάτων ψυχικής υγείας.
- Ο φόβος ότι οι βιολογικοί γονείς θα διεκδικήσουν την επιμέλεια του παιδιού.
- Η επιλογή της κατάλληλης χρονικής στιγμής για την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί.

Ως εκ τούτου, οι θετοί γονείς δεν αντιμετωπίζουν μόνο προσωρινά συναισθήματα άγχους, αλλά και ένα πάγιο και χρόνιο είδος άγχους που είναι άμεσα συνυφασμένο με τον ρόλο της θετής γονικότητας. Συγκεκριμένα, ο Kirk (1964) αναφέρεται σε αυτή την συνθήκη ως «μειονέκτημα ρόλων» η οποία εμφανίζεται μόνο στην περίπτωση των θετών γονέων. Σύμφωνα με τον Brodzinsky (1998), η υιοθεσία δεν είναι ένα εφάπαξ γεγονός, αλλά μια εμπειρία κύκλου ζωής στην οποία συγκεκριμένες «θετές δυσκολίες» χαρακτηρίζουν κάθε περίοδο της ζωής της θετής οικογένειας. Μία ακόμα μεταβλητή που συνδέεται άμεσα με το γονικό άγχος αποτελεί η εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς των παιδιών. (Sánchez-Sandoval & Palacios, 2012)

Το άγχος των γονέων συνδέεται άμεσα με την αρχική εικόνα που θα σχηματίσει το παιδί για αυτούς, εκδηλώνοντας συναισθήματα διστακτικότητας ή δυσαρέσκειας. Το γονικό άγχος μειώνεται στις περιπτώσεις υιοθέτησης παιδιού βρεφικής, προνηπιακής και νηπιακής ηλικίας. Κατά αυτό το αναπτυξιακό στάδιο, η προσαρμογή του παιδιού στην οικογένεια επιτυγχάνεται ομαλά και επιταχύνεται η συναισθηματική ανταπόκριση του παιδιού προς τους γονείς. (Καδόγλου, 2014)

Επιπροσθέτως, κρίνεται αναγκαία η προετοιμασία των θετών γονέων κατά την διάρκεια της κοινωνικής μελέτης. Σκοπό της προετοιμασίας αποτελεί η προσαρμογή των θετών γονέων στην ανάληψη του νέου τους ρόλου και η κάμψη των ανησυχιών αλλά και των φόβων που πιθανώς θα προκύψουν. Οι ανησυχίες και οι προβληματισμοί των θετών γονέων συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Αρκετοί θετοί γονείς επιλέγουν την απόκρυψη του γεγονότος της υιοθεσίας από τα παιδιά, αλλάζοντας ορισμένες φορές ακόμα και τόπο κατοικίας.
- Διακατέχονται από τον φόβο μήπως και πληγώσουν τα παιδιά όταν τους γνωστοποιήσουν το γεγονός της υιοθέτησής τους.
- Αγωνιούν για το αν θα καταφέρουν να αναπτύξουν συναισθηματικό δεσμό με το παιδί.
- Ανησυχούν ότι το παιδί μπορεί να τους απορρίψει σε περίπτωση αποκάλυψης της αλήθειας περί της υιοθεσίας.
- Φοβούνται μήπως το τέκνο αναζητήσει την φυσική του οικογένεια. (Triseliotis & Κουσίδου, 1989)

Ένας επιπλέον παράγοντας πρόκλησης άγχους στους υποψήφιους θετούς γονείς οφείλεται στις κοινωνικές προκαταλήψεις και στα παγιωμένα στερεότυπα της εκάστοτε κοινωνίας. Ο φόβος των υποψήφιων θετών γονέων για την υιοθεσία υποβόσκει πάντοτε, παρόλο που φαινομενικά τόσο το ευρύτερο όσο και το στενότερο οικογενειακό περιβάλλον αποδέχονται την υιοθεσία και συχνά επιβραβεύουν την απόφαση αυτή των γονέων. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαίο οι θετοί γονείς να αναγνωρίσουν και να διαχειριστούν τους εν λόγω φόβους, προκειμένου σταδιακά να τους αποβάλλουν. Η προσκόλληση και η μη επίλυση των προαναφερθέντων φόβων εγκυμονεί κινδύνους για την ανάπτυξη του κατάλληλου συναισθηματικού δεσμού μεταξύ του γονέα και του θετού τέκνου. Συχνά οι γονείς θεωρούν ότι ο δεσμός αυτός με τα

παιδιά είναι εύθραυστος και αγωνιούν μήπως μεταφερθούν αυτά τα συναισθήματα φόβου στο παιδί. (Κατσαμά , 2019)

Κλείνοντας, όπως αποδεικνύεται από τα προαναφερθέντα, έναν από τους μεγαλύτερους φόβους των γονέων αποτελεί η αποκάλυψη της αλήθειας περί της υιοθεσίας του στο παιδί. Οι λόγοι που συνήθως επικαλούνται οι θετοί γονείς για την τεκμηρίωση του φόβου αυτού, είναι οι εξής:

- Η πιθανότητα το παιδί να πληγωθεί και να απογοητευτεί.
- Ανησυχία ότι το παιδί θα επιδείξει επιθετική και απροσάρμοστη συμπεριφορά, επικριτική στάση απέναντι στους γονείς και ανυπακοή. Ακόμα ανησυχούν για την πιθανότητα απόρριψης και αμφισβήτησης του γονικού τους ρόλου.
- Φόβος πιθανής εγκατάλειψής τους από το παιδί και αναζήτηση της βιολογικής του οικογένειας.
- Αγωνία για την ικανότητα του παιδιού να διαχειριστεί την διαφορετικότητά του.
- Ανησυχία για την εκδήλωση στερεοτυπικών συμπεριφορών από τον κοινωνικό περίγυρο.
- Το ενδεχόμενο πιθανής παρέμβασης από την φυσική οικογένεια του τέκνου, ειδικά αν κατοικούν στην ίδια περιοχή. (Καδόγλου, Υιοθεσία Ανηλίκων, 2014)

4.1.1. Προκλήσεις και παράγοντες επικινδυνότητας

Η ένταξη του νέου μέλους στο οικογενειακό περιβάλλον ισοδυναμεί με την διατάραξη της προϋπάρχουσας καθημερινότητας και την εγκαθίδρυση ριζικών αλλαγών στις σχέσεις μεταξύ των μελών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκάστοτε παιδιού επηρεάζουν άμεσα τον τρόπο που αντιλαμβάνεται την υιοθεσία του, ιδίως εάν έχει μεταβεί το αναπτυξιακό στάδιο της βρεφικής ηλικίας. Αποτελεί κοινή διαπίστωση το γεγονός ότι τα παιδιά που υιοθετούνται σε μεγαλύτερη ηλικία συχνά έχουν βιώσει μία τραυματική εμπειρία, η οποία επηρεάζει άμεσα τη σχέση τους με την νέα τους οικογένεια. Ακόμη και η τοποθέτηση του παιδιού στο κατάλληλο υποστηρικτικό πλαίσιο δεν δύναται να εγγυηθεί την επούλωση αυτού του τραύματος. Ως απόρροια, οι θετοί γονείς οφείλουν να καταβάλουν επίμονες και διαρκείς προσπάθειες καθώς

και να εφαρμόζουν τους κατάλληλους χειρισμούς, ώστε να επιτύχουν την ομαλή ένταξη του παιδιού στην νέα του οικογένεια.

Ειδικότερα, τραυματικοί παράγοντες όπως η χρόνια παραμονή σε μονάδες κλειστής περίθαλψης, η παραμέληση και η κακοποίηση συνδέονται άμεσα με την εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς, δυσκολιών στην πρόσληψη τροφής, ανυπακοής και υπερκινητικότητας. Το παιδί επιζητώντας να καλύψει αυτά τα κενά αποζητά επίμονα υλικές και συναισθηματικές απολαβές από το οικογενειακό πλαίσιο και ορισμένες φορές μέσω των απαιτήσεων του προκαλεί ηθελημένα αμηχανία στους γονείς. (Καδόγλου, 2014)

Κατά το παρελθόν, δεν λαμβάνονταν υπόψιν οι προγενέστερες τραυματικές εμπειρίες του παιδιού και κατά συνέπεια δεν αναγνωριζόταν ο αντίκτυπος αυτών των εμπειριών στην ανάπτυξη του συναισθηματικού δεσμού μεταξύ του παιδιού και της νεοσυσταθείσας οικογένειας. Η θετή οικογένεια ταυτιζόταν με την βιολογική οικογένεια αποβλέποντας στην αναπαραγωγή του ίδιου οικογενειακού μοτίβου. Οι διαφορές μεταξύ αυτών των δύο οικογενειακών μοτίβων παραβλέπονταν, ενισχύοντας την εμφάνιση δυσκολιών προσαρμογής και αποκλείοντας την παρότρυνση για παροχή στήριξης μέσω θεραπευτικών παρεμβάσεων.

Έρευνα σχετικά με τη διαταραχή υιοθεσίας, αποδεικνύει ότι οι αρνητικοί παράγοντες οφείλονται στον συνδυασμό ορισμένων χαρακτηριστικών του θετού τέκνου σε αντιπαράβολή με ορισμένα χαρακτηριστικά της θετής οικογένειας, καθώς και με την απουσία υποστηρικτικής παρέμβασης. Συμπερασματικά, είναι κοινώς αποδεκτή η άποψη ότι οι αρνητικές συνέπειες της υιοθεσίας σχετίζονται με την εμφάνιση παραγόντων επικινδυνότητας.

Σύμφωνα με τον Palacios (2010), η συσσώρευση των κάτωθεν χαρακτηριστικών των επαγγελματιών, της θετής οικογένειας αλλά και του παιδιού δύναται να συμβάλλουν στην εμφάνιση παραγόντων επικινδυνότητας.

Χαρακτηριστικά του Επαγγελματία	Χαρακτηριστικά της Θετής Οικογένειας	Χαρακτηριστικά των Παιδιών
Ελλειψη εξειδικευμένης εκπαίδευσης	Μονογονεϊκή οικογένεια (μητέρα μόνη)	Μεγάλη ηλικία κατά την υιοθεσία (μεγαλύτερη των έξι ετών)
Γενική αποτίμηση της καταλληλότητας	Υπάρχοντα τέκνα (βιολογικά ή υιοθετημένα)	Εξωτερικευμένες συμπεριφορές (σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς)
Μη επαρκές ταίριασμα	Κίνητρα επικινδυνότητας	Δυσκολίες συναισθηματικής πρόσδεσης
Απόκλιση στο προφίλ του παιδιού από το προφίλ του επιθυμητού παιδιού	Σοβαρές διαφωνίες στο ζευγάρι σχετικά με την προοπτική υιοθεσίας	
Απουσία υποστήριξης μετά την υιοθεσία	Αυστηρός, ανελαστικός τρόπος ανατροφής	

(Vadilonga, 2017)

Η μετάβαση στην ανάληψη του γονικού ρόλου χαρακτηρίζεται ως μία περίοδος αποδιοργάνωσης τόσο σε ψυχό-συναισθηματικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Ο ερχομός ενός νέου μέλους στην οικογένεια προκαλεί αλλαγές στην δομή του οικογενειακού συστήματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αλλαγές αυτές παρουσιάζουν αυξητική τάση στις θετές οικογένειες. Οι θετοί γονείς οφείλουν πέραν της προσαρμογής τους με το νέο μέλος να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες οικονομικές ανάγκες, να υπομείνουν τις γραφειοκρατικές και νομικές διαδικασίες. Επιπροσθέτως, οφείλουν να ξεπεράσουν τον φόβο της πιθανής διεκδίκησης του παιδιού από τους φυσικούς του γονείς καθώς και το στίγμα περί υιοθεσίας που ενδεχομένως να αντιμετωπίσουν. Στις άνωθεν δυσκολίες προστίθενται οι στρεσογόνοι παράγοντες που αντιμετωπίζει κάθε γονέας όπως εναλλαγές ρόλων, έλλειψη ύπνου, αυξημένα επίπεδα άγχους. Ως εκ τούτου, είναι καίριας σημασίας η διεξαγωγή τεκμηριωμένων αξιολογήσεων και παρεμβάσεων σε αυτό το ιδιαίτερο οικογενειακό πλαίσιο.

Η διαδικασία υιοθεσίας ενός παιδιού μπορεί να είναι μία ψυχοπιεστική και χρονοβόρα διαδικασία. Ορισμένοι θετοί γονείς επιδιώκουν έντονα να βιώσουν την ανάληψη του γονικού

ρόλου αφηφώντας βασικά ορόσημα της βιολογικής διαδικασίας και ως απόρροια υιοθετούν παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Σε αντιδιαστολή με την χρονική διάρκεια της κυήσεως, οι θετοί γονείς υπομένουν μήνες ορισμένες φορές ακόμα και χρόνια έως την διεκπεραίωση της υιοθεσίας επηρεάζοντας άμεσα την ψυχοσύνθεση τους και κατ' επέκταση την γονική τους ικανότητα.

Η ένταξη στην οικογένεια ενός παιδιού με αναπηρία ή ενός παιδιού σε μεγαλύτερο αναπτυξιακό στάδιο προβληματίζει συχνά τους γονείς για την μετέπειτα εξέλιξη του. Η παρουσία αυτών των παραγόντων προϋποθέτει την διασύνδεση των θετών γονέων με το σχολικό περιβάλλον καθώς και με το ιατρικό σύστημα για την αντιμετώπιση σωματικών ή αναπτυξιακών προβλημάτων υγείας. Εν συνεχεία, ο ρόλος των θετών γονέων επηρεάζεται από συναισθήματα φόβου με προεξέχον συναίσθημα τον φόβο της απομάκρυνσης του παιδιού, αλλά και από τις εσωτερικές τους προσδοκίες για ένα φανταστικό παιδί που απορρέει κυρίως λόγω της αναμονής τους για την διεκπεραίωση της υιοθεσίας και εντείνει το άγχος τους. (Folli, Hebdon, Lim, & South, 2017)

Συμπερασματικά, η ένταξη του νέου μέλους στο οικογενειακό περιβάλλον επηρεάζει άμεσα τόσο την πυρηνική όσο και την εκτεταμένη οικογένεια. Οι προκλήσεις που ενδεχομένως να αντιμετωπίσουν οι θετοί γονείς ποικίλλουν. Κυριότερες εξ αυτών οφείλονται στην χρόνια παραμονή των παιδιών σε κλειστές δομές περίθαλψης, αλλά και στην κακοποίηση ή παραμέληση που υπέστην. Ως εκ τούτου, τα θετά τέκνα βιώνουν χρόνια προβλήματα τα οποία χρήζουν άμεσης ιατρικής περίθαλψης, γεγονός το οποίο οι θετοί γονείς πολλές φορές αγνοούν.

4.1.2. Προστατευτικοί παράγοντες

Παρά τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που καλούνται να διαχειριστούν οι θετοί γονείς κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της υιοθεσίας κατέχουν ορισμένα πλεονεκτήματα έναντι των βιολογικών γονέων. Οι θετοί γονείς συνήθως είναι πιο ώριμοι ηλικιακά και ως εκ τούτου πιο κατασταλαγμένοι, διαθέτουν μία οικονομική και επαγγελματική σταθερότητα και διατηρούν μία μακροχρόνια στενή σχέση. Επιπλέον, παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι θετοί γονείς να διαθέτουν ένα υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης και να ανήκουν σε μία υψηλότερη κοινωνικοοικονομική τάξη. Ακόμα, θετοί γονείς οι οποίοι έχουν διαχειριστεί το γεγονός της υπογονιμότητας, της αποβολής τέκνου καθώς και την διαδικασία του πρώτου σταδίου της

υιοθεσίας, ενδεχομένως να αναπτύξουν ψυχική ανθεκτικότητα. Η ανάπτυξη της ανθεκτικότητας συμβάλλει άμεσα στο να ανταπεξέλθουν επαρκώς στην ολοκλήρωση της διαδικασίας της υιοθεσίας. Παράλληλα, η απόφαση των θετών γονέων για ανάληψη γονικού ρόλου αποτελεί μία συνειδητή επιλογή. Οι θετοί γονείς έχουν επενδύσει χρονικά και συναισθηματικά, θυσιάζοντας ακόμη και πτυχές του εαυτού τους. Τέλος, σε μία συγκριτική μελέτη που διεξήχθη μεταξύ βιολογικών και θετών γονέων, διαπιστώθηκε ότι οι θετοί γονείς εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά άγχους, υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης στον γάμο τους αλλά και περισσότερες θετικές εμπειρίες από τους δικούς τους γονείς. (Foli, Hebdon, Lim, & South, 2017)

Παρόλα τα πλεονεκτήματα που εμφανίζουν οι θετοί γονείς, η εκπαίδευση και η προετοιμασία τους κρίνεται αναγκαία για την ανάληψη του γονικού ρόλου. Σύμφωνα με τον Brodzinsky (2010), η προετοιμασία των θετών γονέων οφείλει να στηρίζεται στις εξής βασικές αρχές και πεποιθήσεις:

- Η παραμονή των παιδιών σε ένα φιλικό και μόνιμο περιβάλλον αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα όλων των παιδιών.
- Η υιοθεσία υποκαθιστά την αδυναμία παραμονής των παιδιών στην βιολογική τους οικογένεια, παρέχοντας τους το κατάλληλο πλαίσιο για την ανάπτυξη της σωματικής και συναισθηματικής τους ευεξίας.
- Η υιοθεσία αποτελεί μια δια βίου εμπειρία, η οποία επηρεάζει το άτομο σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο.
- Στην υιοθεσία περιλαμβάνεται η σύνδεση του τέκνου με τουλάχιστον δύο ή και περισσότερα οικογενειακά συστήματα.
- Η ανάπτυξη σε μια θετή οικογένεια αποτελεί μία ξεχωριστή και σύνθετη εμπειρία, συγκριτικά με την ανατροφή του παιδιού στο πλαίσιο της βιολογικής οικογένειας.
- Η υιοθεσία είναι άμεσα συνυφασμένη με την εμπειρία της απώλειας, η οποία θεωρείται ως μία φυσιολογική και όχι παθολογική κατάσταση. Ως εκ τούτου, οφείλει να γίνεται κατανοητή και αποδεκτή.
- Καίριας σημασίας ζήτημα για την συναισθηματική ευημερία του παιδιού αποτελεί η ένδειξη σεβασμού προς την βιολογική του οικογένεια.

- Σε ορισμένες περιπτώσεις η βιολογική οικογένεια δύναται να λειτουργεί ως υποστηρικτικό πλαίσιο.
- Η απόφαση της υιοθεσίας πρέπει να είναι υπεύθυνη και ρεαλιστική.
- Δικαίωμα όλων των υιοθετημένων αποτελεί η πληροφόρηση για την οικογένεια καταγωγής τους και τις συνθήκες της υιοθεσίας τους.
- Τα παιδιά οφείλουν να ενημερώνονται για το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και την κουλτούρα τους. (Brodzinsky, 2010)

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την ενημέρωση των παιδιών για την οικογένεια καταγωγής τους το σημερινό μοντέλο υιοθεσίας αποβλέπει στην σύνδεση μεταξύ του παρόντος και του παρελθόντος. Ειδικότερα, το νέο μοντέλο υποστηρίζει πως η υιοθεσία είναι μία κοινωνική αναπαράσταση και αναπτύσσεται στο πέρας του χρόνου. Ως εκ τούτου, οι όροι υιοθεσία ως δεύτερη γέννηση, ως μεταμόσχευση ή ως μόσχευμα έπαψαν να χρησιμοποιούνται. Η υιοθεσία παρομοιάζεται ως ένα χρονικό συνεχές (παρελθόν, παρόν, μέλλον) κατά το οποίο οι τρεις πόλοι (παιδιά, βιολογικοί και θετοί γονείς) συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. (Vadilonga, 2017)

Επιπροσθέτως, για την ευόδωση της υιοθεσίας υψίστης σημασίας ρόλο κατέχουν και ορισμένοι προστατευτικοί παράγοντες. Ο Brodzinsky (2010) αναφέρει μερικά παραδείγματα προστατευτικών παραγόντων που βασίζονται στα χαρακτηριστικά των παιδιών και της θετής οικογένειας.

Χαρακτηριστικά Παιδιού	Χαρακτηριστικά Θετής Οικογένειας
Καλή νοητική λειτουργία	Στενές σχέσεις με τις οικογένειες καταγωγής των γονέων
Κοινωνικότητα, προσαρμοστικότητα	Υγιής και ολιστική ανατροφή των παιδιών (σταθερό και υποστηρικτικό περιβάλλον)
Αυτο-αποτελεσματικότητα, αυτοπεποίθηση, υψηλή αυτοεκτίμηση	Κοινωνικοοικονομικά πλεονεκτήματα

Ανεπτυγμένες δεξιότητες αντιμετώπισης	Σύνδεση με την εκτεταμένη οικογένεια ως ενισχυτικός παράγοντας στην ανατροφή του παιδιού
Φυσικά ταλέντα και ιδιαίτερες κλίσεις	Εμπιστοσύνη στις ικανότητες των μελών της οικογένειας

(Brodzinsky, 2010)

Κλείνοντας, παρά τους προστατευτικούς παράγοντες και τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν, οι θετοί γονείς συχνά έρχονται αντιμέτωποι με αρνητικές σκέψεις και συναισθήματα κατά την διαδικασία της υιοθεσίας. Ως απόρροια, κρίνεται χρήσιμο να λάβουν υπόψιν τους τις κάτωθεν συμβουλές:

- Να προσδιορίσουν τις αξίες και τις προτεραιότητες τους.
- Να επιδείξουν υπομονή και επιμονή.
- Να αναζητήσουν υποστήριξη και βοήθεια από τα άτομα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος, εφόσον έχουν την πρόθεση να τους συντρέξουν.
- Να έρθουν σε επικοινωνία με γονείς οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία υιοθεσίας, έχοντας πάντα υπόψιν πως κάθε περίπτωση υιοθεσίας διαφέρει.
- Να απευθύνονται σε ειδικούς εφόσον νιώθουν την ανάγκη και το επιθυμούν, χωρίς να επηρεάζονται από τρίτους.
- Να φροντίζουν την ψυχική και σωματική τους υγεία, προκειμένου να ανακουφιστούν από το άγχος. (Βεργούλη , 2019)

4.2 Ψυχολογική προετοιμασία

Η υιοθεσία στοχεύει στην δημιουργία μιας μόνιμης και δια βίου σύνδεσης μεταξύ θετών γονέων και τέκνων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η τοποθέτηση του παιδιού στο νέο του οικογενειακό πλαίσιο συνεπάγεται δυσκολίες προσαρμογής τόσο για το παιδί όσο και για την οικογένεια, οι οποίες δύναται να συντελέσουν στην άρση της υιοθεσίας. Επιπροσθέτως, τα παιδιά που υιοθετούνται συνήθως έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες κατά το παρελθόν (π.χ. έκθεση σε προγεννητικές ουσίες, πολλαπλές ανάδοχες τοποθετήσεις, κακοποίηση και παραμέληση). Οι θετές οικογένειες οφείλουν να υποστηριχθούν καταλλήλως ώστε να

φροντίσουν τις ανάγκες των παιδιών που θα προκύψουν (προβλήματα συναισθηματικής φύσεως, ιατρικά προβλήματα, μαθησιακές - συμπεριφορικές δυσκολίες, αναπτυξιακή καθυστέρηση). Κατ' ακολουθίαν, η αποτελεσματική προετοιμασία των θετών γονέων κρίνεται ως αναγκαία για την θετική έκβαση της υιοθεσίας. (Lee, Kobulsky, Brodzinsky, & Barth, 2018)

Η εκπαίδευση και η υποστήριξη που θα λάβουν έχουν καταλυτική σημασία για την επίτευξη ενός σταθερού περιβάλλοντος και την ανάπτυξη μίας μακροχρόνιας συναισθηματικής σχέσης όλων των μελών της οικογένειας. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες, οι οικογένειες που υποστηρίχθηκαν κατά την διαδικασία της υιοθεσίας κατανόησαν ενδότερα τις προκλήσεις και τις δυσκολίες του ρόλου τους καθώς και τις συμπεριφορές που θα εκδηλώσουν τα παιδιά. (Πουλόπουλος & Κοκκίνη, 2019)

Τα εξειδικευμένα προγράμματα στήριξης γονέων ισχυροποιούν την αλληλεπίδραση μεταξύ γονέων και τέκνου, ενισχύοντας την ευαισθητοποίηση και την αποτελεσματικότερη επικοινωνία των γονέων με τα παιδιά. Ακόμα, τα προγράμματα θέτουν τους γονείς σε μία κατάσταση νοητικής εγρήγορσης προάγοντας τον αναστοχασμό. Στόχο των προγραμμάτων αποτελεί η αντικατάσταση των παραγόντων κινδύνου με προστατευτικούς παράγοντες. Τα είδη των παρεμβάσεων ποικίλλουν ανάλογα με το σημείο εστίασης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και διαμορφώνονται βάση της διάρκειας των παρεμβάσεων (μακράς, βραχείας διάρκειας), το ηλικιακό στάδιο των παιδιών και το πλαίσιο της παρέμβασης.

Απώτερος σκοπός των παρεμβάσεων είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων των γονέων, η προώθηση δεσμών συναισθηματικής εγγύτητας αποσκοπώντας στην δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος καθώς και η παρέμβαση σε καταστάσεις υψηλού κινδύνου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι παρεμβάσεις βραχείας διάρκειας (πέντε έως δεκαέξι συνεδρίες) αποδεικνύονται ως αποτελεσματικότερες έναντι των συνεδριών μακράς διάρκειας, διότι συμβάλλουν ενεργά στην άμεση κινητοποίηση των γονέων και στην προαγωγή των αλλαγών. (Vadilonga, 2017)

Αναφορικά με την προετοιμασία της θετής οικογένειας, ο Kirk (1970) προτείνει μία εκπαιδευτική διαδικασία που βασίζεται στην λειτουργία της ομάδας. Η μέθοδος αυτή χαρακτηρίζεται ως μέθοδος της «αυτό-επιλογής» και στοχεύει στην ανάπτυξη της αυτογνωσίας, στη διερεύνηση των προσωπικών κινήτρων και αναγκών ώστε η απόφαση της υιοθεσίας να αποτελεί μία προσωπική και συνειδητή επιλογή. Επιπλέον, επισημαίνεται η

σημαντικότητα της ανάπτυξης μίας ειλικρινούς και ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ των θετών γονέων και του υπεύθυνου κοινωνικού λειτουργού. Η συνεργασία τους οφείλει να στηρίζεται σε ένα πλαίσιο αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης, γεγονός το οποίο θα υφίσταται και μετά το πέρας της υιοθεσίας. Η προετοιμασία τους σε ένα ασφαλές και υποστηρικτικό πλαίσιο συμβάλλει στην εκτίμηση και συνειδητοποίηση του εγχειρήματός τους. Η επίγνωση του ρόλου τους ως θετοί γονείς συντελεί στην προσωπική τους προετοιμασία αλλά και στην μετέπειτα πληροφόρηση του παιδιού ως προς την υιοθεσία του και την ιστορία καταγωγής του. (Triseliotis & Κουσίδου, 1989)

Σύμφωνα με τον Brodzinsky (2010), η εκπαίδευση και η υποστήριξη των γονέων συνδέονται με τα ακόλουθα:

- Προαγωγή ρεαλιστικότερων προσδοκιών
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων γονικής μέριμνας
- Αξιοποίηση και ενδυνάμωση τόσο των γονέων όσο και του υποστηρικτικού πλαισίου
- Δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος
- Αύξηση του αισθήματος ικανοποίησης των γονέων που απορρέει από την υιοθεσία
- Άμβλυνση των δυσκολιών προσαρμογής των παιδιών (Brodzinsky, 2010)

Το στάδιο της ενημέρωσης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την ομαλή διεξαγωγή της υιοθεσίας. Η εκτενής πληροφόρηση των γονέων αποβλέπει στην κατανόηση των εγγενών φόβων τους, στην έκπτωση των προσδοκιών τους με σκοπό να νιώσουν βέβαιοι για την απόφασή τους. Ειδικότερα, η ενημέρωση για το στάδιο της κοινωνικής έρευνας και το τι έπεται της πρώτης επισκέψεως στην οικία τους, συνεισφέρει στην διαχείριση του άγχους τους. Λαμβάνοντας γνώση για τον εκτιμώμενο χρόνο αναμονής και την πιθανή διακοπή της υιοθεσίας ενδεχομένως να συνδράμει στην καταπράυνση των αρνητικών τους συναισθημάτων και να συντελέσει στην βίωση μίας θετικής εμπειρίας. (America's Adoption Agency, 2018)

Η έκπτωση των προσδοκιών και πιο συγκεκριμένα η υιοθέτηση ρεαλιστικότερων προσδοκιών κατέχει εξέχουσα σημασία ρόλο στην διαδικασία της υιοθεσίας και στην επιτυχή έκβαση αυτής. Η υιοθέτηση ρεαλιστικής στάσης, αναφορικά με την υιοθεσία, αποτελεί προγνωστικό παράγοντα για την σταθερότητα αυτής, για την βίωση αισθήματος ικανοποίησης καθώς και για την εγκαθίδρυση υγιών σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας. Οι ρεαλιστικές

προσδοκίες ενισχύονται με τον καθορισμό ενός στόχου συμπεριλαμβανομένων των θετικών και αρνητικών πτυχών του (δηλαδή, τόσο τα οφέλη όσο και οι προκλήσεις / κίνδυνοι που σχετίζονται με την υιοθεσία) καθώς και με την αποδοχή του προγενέστερου υποβάθρου του παιδιού. (Brodzinsky, 2010)

Καίριας σημασίας ρόλο για την ευόδωση της υιοθεσίας κατέχει η ύπαρξη και η οικοδόμηση ενός υποστηρικτικού πλαισίου. Το πλαίσιο υποστήριξης των γονέων μπορεί να αποτελείται από άτυπα δίκτυα φροντίδας (φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον) αλλά και από εξειδικευμένους επαγγελματίες, παρέχοντας συναισθηματική ενίσχυση αλλά και πρακτική διευκόλυνση σε περιόδους ανάγκης. Επιπλέον, οι θετοί γονείς μπορούν να υποστηριχθούν συναισθηματικά μέσω ομότιμων ομάδων γονέων, οι οποίοι είτε βρίσκονται κατά την διαδικασία της υιοθεσίας είτε την έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς. (America's Adoption Agency, 2018)

Σύμφωνα με τον Brodzinsky (2010), ένα πρόγραμμα προετοιμασίας υποψήφιων θετών γονέων οφείλει να στηρίζεται σε ορισμένες βασικές αρχές:

- Η εκπαίδευση και η υποστήριξη των θετών γονέων οφείλει να πληροί ορισμένα κριτήρια και να στηρίζεται σε επικυρωμένες μεθόδους και τεχνικές.
- Η προετοιμασία των γονέων διαμορφώνεται στη βάση ενός παιδοκεντρικού πλαισίου, στοχεύοντας πρωτίστως στην κατανόηση και διαχείριση των αναγκών ψυχικής υγείας και σωματικής ανάπτυξης των παιδιών.
- Οι πρακτικές, οι μέθοδοι καθώς και το περιεχόμενο του προγράμματος οφείλουν να διασφαλίσουν την κατάλληλη προετοιμασία των θετών γονέων ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του επερχόμενου ρόλου. (Brodzinsky, 2010)

Η επάνδρωση των θετών γονέων με τις κατάλληλες δεξιότητες για την ανατροφή και την φροντίδα του παιδιού συνδέεται άμεσα με ένα αίσθημα ικανοποίησης και ετοιμότητας αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας και δύναται να αποφέρει θετικά αποτελέσματα στο σύνολο του οικογενειακού πλαισίου. Επιπλέον, συνεπάγεται σταθερότερες τοποθετήσεις των παιδιών στις νέες τους οικογένειες. Ως εκ τούτου, η έκβαση της υιοθεσίας είναι άμεσα συνυφασμένη με την ικανότητα των γονέων να αναστοχαστούν την εκπαίδευση και την

προετοιμασία που έλαβαν. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαίο να εκτιμηθούν ποιες πτυχές της προετοιμασίας είναι πιο χρήσιμες. Οι γονείς που βιώνουν θετικά συναισθήματα κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης τείνουν να είναι θετικά προσκείμενοι ως προς το αποτέλεσμα σε αντιδιαστολή με τους γονείς που έχουν βιώσει αμφιθυμικά συναισθήματα. (Lee, Kobulsky, Brodzinsky, & Barth, 2018)

Ανακεφαλαιώνοντας, οι θετοί γονείς καλούνται να αντιμετωπίσουν μία μακρά περίοδο υπογονιμότητας και επανειλημμένων αποτυχημένων προσπαθειών τεκνοποίησης. Η συσσώρευση αυτών των αποτυχημένων προσπαθειών ενδεχομένως να επηρεάσει τους θετούς γονείς στην ανατροφή του θετού παιδιού, καθώς βιώνουν χρόνια συναισθήματα θλίψης και ανεπίλυτου πένθους. Επιπροσθέτως, η πλειονότητα των γονέων δηλώνουν ότι δεν αισθάνονται κατάλληλα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της υιοθεσίας, ειδικά όταν πρόκειται να υιοθετήσουν παιδιά που αντιμετωπίζουν ψυχο-συναισθηματικά προβλήματα. Κατά συνέπεια, η λήψη κατάλληλης προετοιμασίας μπορεί να συνδράμει θετικά στην συνέχιση της υιοθεσίας τόσο για τους γονείς όσο και για τα παιδιά. Μέσω της κατάλληλης προετοιμασίας υιοθετούνται ρεαλιστικότερες προσδοκίες αναφορικά με την υιοθεσία. Παράλληλα, οι θετοί γονείς διδάσκονται πως να χρησιμοποιούν ορθά τα ήδη υπάρχοντα δυναμικά τους, τόσο εντός όσο και εκτός του οικογενειακού πλαισίου. Τέλος, η εκπαίδευση των θετών γονέων υποχρεούται να έχει παιδοκεντρικό χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα, η υποστήριξη που θα λάβουν οι γονείς οφείλει να στοχεύει στην κατανόηση των προγενέστερων εμπειριών του θετού τέκνου ενώ το θετό τέκνο θα πρέπει να διαβιεί σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που θα ενεργεί πρωτίστως προς το συμφέρον του. (Bergsund, Drozd, Hansen, & Jacobsen, 2018)

4.3 Σχετικές έρευνες

Η ψυχολογική προετοιμασία και η σπουδαιότητα του ρόλου της για την επιτυχή έκβαση της υιοθεσίας, όπως επισημάνθηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, αποδεικνύεται μέσω σχετικών επιστημονικών ερευνών. Πιο συγκεκριμένα, οι ερευνητές καταβάλουν μία χρόνια προσπάθεια κατανόησης αλλά και απόδειξης της σημαντικότητας που κατέχει η ψυχολογική προετοιμασία στην εκπαίδευση των γονέων. Εν συνεχεία, θα παρατεθούν τα αποτελέσματα δύο σχετικών ερευνών αναφορικά με την προετοιμασία που έλαβαν οι θετοί γονείς, με τα συναισθήματα ικανοποίησής τους καθώς και με το γονικό άγχος.

Η πρώτη έρευνα που επιλέχθηκε να παρατεθεί διεξήχθη από τον Brodzinsky D. σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Υιοθεσίας Donaldson κατά τα έτη 2012 έως 2013 . Η έρευνα έφερε τον τίτλο: «Οι αντιλήψεις των γονέων αναφορικά με την προετοιμασία που δέχθηκαν κατά την υιοθεσία: Ευρήματα από το πρόγραμμα Σύγχρονες Θετές Οικογένειες» (Parent perspectives on adoption preparation: Findings from the Modern Adoptive Families project). Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 917 συμμετέχοντες. Ειδικότερα, το 84% ήταν γυναίκες και το 79% είχαν υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Απαιτούμενο κριτήριο συμμετοχής στην έρευνα ήταν οι γονείς να είχαν λάβει την κατάλληλη προετοιμασία και εκπαίδευση, κατά την διαδικασία της υιοθεσίας. Σκοπό της έρευνας αποτέλεσε η παράθεση των χαρακτηριστικών παιδιού και θετής οικογένειας σε συνδυασμό με τον βαθμό ικανοποίησης που αισθάνθηκαν κατά το στάδιο προετοιμασίας τους.

Πιο συγκεκριμένα, οι πέντε βασικοί άξονες που αναδείχθηκαν από τους γονείς ως ιδιαίτερα χρήσιμοι αναφορικά με την προετοιμασία τους είναι οι εξής: 1) Η παροχή γενικών πληροφοριών (50%), 2) η εξειδικευμένη πληροφόρηση σχετικά με τις ανάγκες της εν λόγω πληθυσμιακής ομάδας (31%), 3) η διασύνδεση με εμπλεκόμενους στην διαδικασία της υιοθεσίας (19%), 4) η διαθεσιμότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες (18%) και 5) η διαμόρφωση στρατηγικών και εργαλείων διευκόλυνσης για την υιοθεσία (15%).

Αναφορικά με τον πρώτο άξονα (παροχή γενικών πληροφοριών), ένας εκ των συμμετεχόντων δήλωσε τα ακόλουθα: «Νομίζω ότι η παροχή αντικειμενικής πληροφόρησης για όλα τα πιθανά προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν και η γνώση σχετικά με τους διαθέσιμους πόρους στους οποίους θα μπορούσαμε να στραφούμε εάν βιώναμε οποιοδήποτε από τα πιθανά προβλήματα, μας εφοδίασε καταλλήλως».

Όσον αφορά τον δεύτερο άξονα (η εξειδικευμένη πληροφόρηση σχετικά με τις ανάγκες της εν λόγω πληθυσμιακής ομάδας), οι γονείς ανέφεραν επίσης ότι η εκπαίδευση σε θέματα πολιτιστικής και φυλετικής πολυμορφίας είναι χρήσιμη. Ειδικότερα, όπως σχολίασε ένας γονέας: «Αποφασίσαμε να υιοθετήσουμε διαφυλετικά. Οι κοινωνικοί λειτουργοί τόνισαν ότι πρέπει να έχουμε επίγνωση των πολιτισμικών και κοινωνικών στερεοτύπων και να αναπτύξουμε ένα σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Μας έδωσαν βιβλία για τη διαφυλετική ανατροφή των παιδιών και παρακολούθησαμε σεμινάρια. Αυτό ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για εμάς».

Σχετικά με τον τρίτο άξονα (η διασύνδεση με εμπλεκόμενους στην διαδικασία της υιοθεσίας), ένας στους πέντε (19%) ανέφερε ως χρήσιμη προετοιμασία την προσωπική αλληλεπίδραση με άλλους θετούς γονείς, ενήλικες υιοθετημένους και βιολογικούς γονείς. Ένας γονέας σημείωσε διάφορους τρόπους με τους οποίους η υπηρεσία τους διευκόλυνε αυτές τις συνδέσεις: « "Η Υπηρεσία" παρείχε βραδιές "αναμονής γονέων" όπου θα μπορούσαμε να συνδεθούμε με άλλες οικογένειες που βρίσκονται στην διαδικασία. Επιπλέον, διοργάνωνε ετήσιες δράσεις συνάθροισης τόσο για τις οικογένειες που βρίσκονται κατά την διαδικασία υιοθεσίας όσο και για τις οικογένειες που την έχουν ολοκληρώσει».

Αναφορικά με τον τέταρτο άξονα (διαθεσιμότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες), η υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από τον οργανισμό αλλά και από τον εργαζόμενο σημειώθηκε επίσης ως ιδιαίτερα χρήσιμη. Ένας γονέας σημείωσε ότι το πιο χρήσιμο στην προετοιμασία ήταν «η εργασία με τον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό που μας επέτρεψε να εξερευνήσουμε τα συναισθήματά μας και να έχουμε πιο ουσιαστικές συνομιλίες μεταξύ μας σχετικά με την ανατροφή των παιδιών».

Παράλληλα, εντοπίστηκαν τρεις ευρύτεροι τομείς δυσaráσκειας σχετικά με την προετοιμασία: 1) Το 81% δήλωσε ότι απαιτείται περισσότερη προετοιμασία ή πληροφόρηση, 2) το 28% δήλωσε ότι δεν έλαβε την κατάλληλη υποστήριξη από την υπηρεσία ή τον επαγγελματία και 3) το 11% ανέφερε την έλλειψη υπηρεσιών και την υποστελέχωση αυτών. Ένας εκ των ισχυρότερων παραγόντων δυσaráσκειας κατά την προετοιμασία ήταν τα χαρακτηριστικά του υποψήφιου θετού παιδιού, είτε συμπεριφορικής είτε συναισθηματικής φύσεως. Τα ευρήματα της εν λόγω έρευνας επιβεβαίωσαν προγενέστερες μελέτες που κατέδειξαν ότι οι θετοί γονείς παιδιών τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής φύσεως αισθάνονται λιγότερο προετοιμασμένοι. (Lee, Kobulsky, Brodzinsky, & Barth, Parent perspectives on adoption preparation: Findings from the Modern Adoptive Families project, 2018)

Η συναισθηματική ικανοποίηση των θετών γονέων είναι άμεσα συνυφασμένη με την αποδοχή ή μη των διαφορών που εμφανίζουν από τις μη θετές οικογένειες. Η συσχέτιση αυτή επιβεβαιώνεται μέσω σχετικής έρευνας με τίτλο: “Το άγχος που αντιμετωπίζουν οι θετοί γονείς με παιδιά στην εφηβεία” (Stress in adoptive parents of adolescents). Η μελέτη διεξήχθη στην Ισπανία από την Sánchez-Sandoval Y. και τον Palacios J. και δημοσιεύτηκε το 2012. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 156 θετές οικογένειες και τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν μεταξύ 1987 έως 1994. Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του δείγματος, το 90,4% των θετών

οικογενειών αποτελούνταν από δύο γονείς ενώ το 9,6% ήταν μονογονεϊκές οικογένειες. Σκοπός της έρευνας ήταν να αξιολογήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών, των γονέων και της οικογένειας ως πιθανούς παράγοντες εμφάνισης γονικού άγχους στις θετές οικογένειες.

Η έρευνα επιβεβαίωσε τις προγενέστερες θέσεις των Kirk (1964) και Brodzinsky (1990). Συγκεκριμένα, οι γονείς που αρνούνται έντονα τις διαφορές μεταξύ βιολογικών και θετών οικογενειών έχουν λιγότερες πιθανότητες να αναφερθούν ανοιχτά για την υιοθεσία. Εν αντιθέσει, στις οικογένειες στις οποίες οι γονείς αποδέχονται τις διαφορές διευκολύνεται η ανοιχτή επικοινωνία, η έκφραση διφορούμενων συναισθημάτων απώλειας καθώς και η αναζήτηση της βιολογικής οικογένειας του τέκνου. Σύμφωνα με τον Brodzinsky, η περιστασιακή απόρριψη των διαφορών μπορεί απλώς να υποδηλώνει ότι δεν υφίστανται προβλήματα που συσχετίζονται με την υιοθεσία, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ένα συγκεκριμένο στάδιο του κύκλου της οικογενειακής ζωής και δεν συνεπάγονται απαραίτητα οι αρνητικές συνέπειες που πρότεινε ο Kirk (1964). Ωστόσο, η επιμονή και η υπερβολική ενασχόληση με τις εν λόγω διαφορές δύναται να επηρεάσει τα συμπεριφορικά μοτίβα των οικογενειών και ενδεχομένως η υιοθεσία να κρίνεται ως ο κύριος παράγοντας των δυσλειτουργικών καταστάσεων της οικογένειας. (Sánchez-Sandoval & Palacios, 2012)

Συμπερασματικά, οι έρευνες παρατέθηκαν με σκοπό την αξιολόγηση της ψυχολογικής προετοιμασίας των γονέων. Η εκπαίδευση τους οφείλει να εστιάζει στην συναισθηματική ικανοποίηση τους, στις ευθύνες που πρόκειται να αναλάβουν καθώς και στις δυσλειτουργικές καταστάσεις στις οποίες θα κληθούν να ανταπεξέλθουν. Η κατάλληλη και στοχευμένη προετοιμασία των θετών γονέων δύναται να κατευνάσει τα αρνητικά συναισθήματα τους και ιδιαίτερα το γονικό άγχος καθώς και να συντελέσει στην δημιουργία ενός κατάλληλα διαμορφωμένου υποστηρικτικού πλαισίου με σκοπό την υγιή ψυχο-συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

5.1 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στον θεσμό της υιοθεσίας

Αρχικά, ο κοινωνικός λειτουργός που ειδικεύεται σε ζητήματα υιοθεσίας είναι πιστοποιημένος και αδειοδοτημένος επαγγελματίας και λειτουργεί ως μεσάζοντας μεταξύ των βιολογικών, των θετών γονέων και των υποψήφιων τέκνων προς υιοθεσία. Συχνά αποκαλείται «συντονιστής υιοθεσίας», διότι παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη, εξατομικευμένη παρέμβαση και θεωρείται ως ο κύριος υπεύθυνος για τη διεξαγωγή της εκάστοτε υιοθεσίας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί αναλαμβάνουν όλα τα είδη των υιοθεσιών (κρατική, διακρατική), εφόσον έχουν λάβει την κατάλληλη επιμόρφωση. (American Adoptions, 2020)

Οι κοινωνικοί λειτουργοί που επιθυμούν να αναλάβουν υποθέσεις υιοθεσίας οφείλουν να παρακολουθήσουν το υποχρεωτικό επιμορφωτικό πρόγραμμα, ώστε να εγγραφούν στον Ειδικό Κατάλογο του ΣΚΛΕ (περί πιστοποιημένων κοινωνικών λειτουργών), εφόσον έχουν λάβει την βεβαίωση παρακολούθησης του προγράμματος. Το πρόγραμμα διενεργείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες, όπως ορίζονται από τα άρθρα 13 και 22 του Νόμου 4538/2018, και παρέχεται δωρεάν στους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς λειτουργούς.

Στόχος του προγράμματος επιμόρφωσης είναι η επαρκής προετοιμασία των ενδιαφερόμενων κοινωνικών λειτουργών, αποσκοπώντας στην επιτυχή διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας και στην αξιολόγηση των υποψήφιων θετών γονέων. Ως χρόνος διεξαγωγής των επιμορφωτικών προγραμμάτων ορίζονται οι 30 ώρες. Το πρόγραμμα βασίζεται σε εισηγήσεις καθώς και σε βιωματικές μεθόδους εκπαίδευσης (εργασία σε ομάδες, ανάλυση περιστατικών και παρουσίαση κοινωνικών εκθέσεων). Οι παραπάνω μέθοδοι συμβάλλουν ενεργά στην επικαιροποίηση των γνώσεών τους, στην επαναξιολόγηση της εμπειρίας τους, καθώς επίσης και στην αλλαγή αντιλήψεων και πιθανών προκαταλήψεων αναφορικά με την αποϊδρυματοποίηση και την υιοθεσία. Επιπλέον, ο αριθμός συμμετεχόντων ανά πρόγραμμα επιμόρφωσης κυμαίνεται από έξι έως είκοσι κοινωνικούς λειτουργούς.

Όπως προαναφέρθηκε, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος εκδίδεται βεβαίωση παρακολούθησης από το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών (ΚΚΠΠ), η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή στον Ειδικό Κατάλογο που τηρεί ο ΣΚΛΕ. Κατά το αρχικό στάδιο της διαδικασίας κατατίθεται ηλεκτρονικά η αίτηση ενδιαφέροντος από τους υποψήφιους κοινωνικούς λειτουργούς. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή στον Ειδικό Κατάλογο, είναι οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί να διαθέτουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, να είναι μέλη του ΣΚΛΕ, να έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία το επιμορφωτικό πρόγραμμα και να μην εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη. (Υπουργική

απόφαση Δ11 οικ. 22785/896 Προϋποθέσεις και διαδικασία εγγραφής στον Ειδικό Κατάλογο Πιστοποιημένων κοινωνικών λειτουργών του ΣΚΛΕ, τρόπος και ύψος αμοιβής τους.)

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι καίριας σημασίας για την διεκπεραίωση της διαδικασίας της υιοθεσίας, ανεξαρτήτως από το είδος της υιοθεσίας. Η προαναφερθείσα διαδικασία είναι ιδιαίτερα απαιτητική και χρονοβόρα. Ως εκ τούτου, ο υπεύθυνος κοινωνικός λειτουργός αρκετά συχνά υπερβαίνει το εργασιακό του ωράριο, ώστε να συνδράμει στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη έκβαση της υιοθεσίας. Ως απόρροια των άνωθεν, η υποστήριξη των κοινωνικών λειτουργών κρίνεται αναγκαία, διότι επωμίζονται την ευθύνη της τέλεσης της υιοθεσίας. (American Adoptions, 2020)

Οι εξειδικευμένοι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να είναι επαρκώς καταρτισμένοι, ώστε να επιτύχουν την καλύτερη δυνατή διασύνδεση των υποψήφιων θετών τέκνων με την θετή οικογένεια. Το εγχείρημα αυτό επιτυγχάνεται μέσω της έρευνας του ιστορικού τόσο της θετής οικογένειας όσο και του υποψήφιου θετού παιδιού. Σε ορισμένες εκ των περιπτώσεων οι κοινωνικοί λειτουργοί καλούνται να διαπραγματευτούν και να παράσχουν συμβουλευτική υποστήριξη στην βιολογική οικογένεια, αποσκοπώντας στην κάλυψη των αναγκών του παιδιού. Συγχρόνως, ο εξειδικευμένος κοινωνικός λειτουργός είναι το πρόσωπο αναφοράς για την ομαλή διεξαγωγή της υιοθεσίας τόσο για την θετή οικογένεια όσο και για το θετό τέκνο. Οι κοινωνικοί λειτουργοί εργάζονται με παιδιά που δεν τους παρέχεται το κατάλληλο υποστηρικτικό πλαίσιο και έχουν απομακρυνθεί από το οικογενειακό τους περιβάλλον κατόπιν άρσης της επιμέλειας των γονέων. (Social Work Degree Guide, 2019)

Παράλληλα, οι κοινωνικοί λειτουργοί διατηρούν επαφή με την θετή οικογένεια και μετά το πέρας της τοποθέτησης του παιδιού στο νέο του οικογενειακό περιβάλλον. Συχνά, οι γονείς μάχονται με συμπεριφορικά προβλήματα του παιδιού όπως άσκηση βίας προς τον γονέα και εκδήλωση επικίνδυνης συμπεριφοράς εν γένει. Παρόλα αυτά, μικρός αριθμός υιοθεσιών διακόπτεται. Επιπλέον, οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας δύναται να παρέχουν πληροφόρηση στα θετά τέκνα αναφορικά με την αναζήτηση των ριζών της βιολογικής τους οικογένειας. (Nottinghamshire County Council, 2020)

Συνοψίζοντας, οι κοινωνικοί λειτουργοί που ειδικεύονται στην υιοθεσία καλούνται πρωτίστως να επικεντρωθούν στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, διότι χρήζει άμεσης υποστήριξης. Η επιτυχής τοποθέτηση και η ομαλή ψυχοσωματική εξέλιξη του παιδιού αποτελούν μία

συναισθηματική και επαγγελματική επιβράβευση για τον εκάστοτε κοινωνικό λειτουργό. Τέλος, ο τομέας της υιοθεσίας προϋποθέτει το πραγματικό ενδιαφέρον και την ουσιαστική αφοσίωση των επαγγελματιών. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

5.1.1 Οι απαιτούμενες δεξιότητες και γνώσεις του κοινωνικού λειτουργού

Όπως προαναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας είναι ιδιαίτερα απαιτητικό ιδίως για τους κοινωνικούς λειτουργούς που ασχολούνται με ζητήματα υιοθεσίας. Ο εξειδικευμένος κοινωνικός λειτουργός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ θετών γονέων και θετού τέκνου. Κύριο μέλημα του είναι η ευημερία του παιδιού και κατά συνέπεια η εύρεση του καταλληλότερου οικογενειακού πλαισίου. Για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων απαιτείται οι κοινωνικοί λειτουργοί να διαθέτουν τις εξής δεξιότητες:

- Ενεργητική ακρόαση – Να ακούει προσεχτικά τα λεγόμενα των εξυπηρετούμενων, δίχως να διακόπτει τη ροή των σκέψεων τους παρά μόνο όταν κρίνεται ως απαραίτητο.
- Σωστή χρήση γλώσσας – Να προσαρμόζει την γλώσσα που χρησιμοποιεί ανάλογα με την πληθυσμιακή ομάδα που ανήκει ο εξυπηρετούμενος.
- Κατανόηση σχετικών εγγράφων - Κατανόηση εγγραφών που σχετίζονται με ζητήματα υιοθεσίας.
- Ενσυναίσθηση - Να μπορεί να κατανοήσει τα συναισθήματα καθώς και τις αντιδράσεις των εξυπηρετούμενων.
- Γνώση διαθέσιμων υποστηρικτικών πλαισίων και παραπομπή των εξυπηρετούμενων ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- Δυνατότητα παρακολούθησης και αξιολόγησης – Ικανότητα αυτοαξιολόγησης αλλά και αξιολόγησης του εργασιακού δυναμικού της οργάνωσης με σκοπό την βελτίωση ή την λήψη διορθωτικών μέτρων.
- Κριτική σκέψη – Ικανότητα εύρεσης εναλλακτικών πλάνων δράσης προσμετρώντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, αποσκοπώντας στην επίλυση των προβλημάτων.

- Διαχείριση σύνθετων προβλημάτων - Προσδιορισμός σύνθετων προβλημάτων και εξέταση πιθανών εναλλακτικών δράσεων αντιμετώπισης.
- Αντίληψη και κατάλληλη λήψη αποφάσεων – Ικανότητα αξιολόγησης των εναλλακτικών και επιλογή της καταλληλότερης εξ αυτών.
- Ικανοποιητική διαχείριση χρόνου για την ταχύτερη κάλυψη των προκύπτουσών αναγκών των εξυπηρετούμενων.
- Ικανότητα συντονισμού ενεργειών.
- Ικανότητα διαπραγμάτευσης.
- Ενεργητική μάθηση - Κατανόηση των νέων πληροφοριών με σκοπό την επίλυση τρεχόντων ή μελλοντικών προβλημάτων και την λήψη αποφάσεων.
- Μεταδοτικότητα και επιλογή κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων.
- Αναδιαμόρφωση των λειτουργιών του εκάστοτε πλαισίου – Ανάλυση των αναγκών/απαιτήσεων των εξυπηρετούμενων και αντίστοιχη προσαρμογή των παροχών του φορέα.

Επιπροσθέτως, ο ειδικευμένος σε ζητήματα υιοθεσίας κοινωνικός λειτουργός πέραν των δεξιοτήτων, θα πρέπει να διαθέτει και τις ακόλουθες γνώσεις:

- Θεραπείας και Συμβουλευτικής - Καλή γνώση των αρχών που διέπουν την συμβουλευτική καθώς και των μεθόδων διάγνωσης, θεραπείας και αποκατάστασης των δυσλειτουργιών.
- Ψυχολογίας - Γνώση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και εξατομικευμένη παρέμβαση βάσει της προσωπικότητας του ενδιαφερομένου, αποσκοπώντας στην αξιολόγηση και στην θεραπεία των συμπεριφορικών και συναισθηματικών διαταραχών.
- Αγγλικής γλώσσας - Γνώση του περιεχομένου και της δομής της αγγλικής γλώσσας.
- Κοινωνιολογίας και Ανθρωπολογίας - Γνώση της συμπεριφοράς της ομάδας στόχου, των δυναμικών της, των κοινωνικών αντιλήψεων και του πολιτισμικού της υπόβαθρου.

- Παροχής προσωπικών υπηρεσιών - Γνώση των αρχών για παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης παρέμβασης. Αυτό εμπερικλείει την αξιολόγηση των αναγκών του εξυπηρετούμενου και την μέγιστη δυνατή ικανοποίηση αυτών.
- Νομικού Πλαισίου - Γνώση του ποινικού κώδικα, των κανόνων καθώς και του νομοθετικού πλαισίου που διέπουν την λειτουργία της οργάνωσης.
- Διοικητικών διαδικασιών και χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπως επεξεργασία κειμένων, διαχείριση αρχείων, σχεδιασμός εντύπων.
- Σχεδιασμού επιμορφωτικών προγραμμάτων για άτομα και ομάδες.
- Διαφορετικών κοινωνικών συστημάτων και θρησκευμάτων. Πιο συγκεκριμένα, τις κοινωνικές και ηθικές αξίες, τις παραδόσεις και τα έθιμα.
- Διοίκησης και διαχείρισης κοινοτικών πόρων. (My Majors, 2019)

5.1.2 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην κοινότητα

Οι κοινωνικοί λειτουργοί πέραν της αρμοδιότητάς τους να δρουν ως συνδετικοί κρίκοι μεταξύ παιδιού και θετής οικογένειας, συχνά αναλαμβάνουν την διαμόρφωση και την διεκπεραίωση ενημερωτικών δράσεων αναφορικά με την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου πληθυσμού περί των έκθετων τέκνων. Επιπλέον, συνεργάζονται με την ακαδημαϊκή κοινότητα, αποβλέποντας σε περαιτέρω ενημέρωση σχετικά με την σχολική πρόοδο του υιοθέτημένου παιδιού και την ύπαρξη τυχών δυσκολιών. (Social Work Degree Guide, 2019)

Συγχρόνως, οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στις Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών αναλαμβάνουν την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών με παρεμφερές αντικείμενο απασχόλησης. Η παρούσα δράση στοχεύει στην συνέργεια των προαναφερθέντων φορέων, αποσκοπώντας στην προώθηση των θεσμών της Παιδικής Προστασίας και ως απόρροια στην αποϊδρυματοποίηση. Παράλληλα, πέραν της ενημέρωσης των προαναφερθέντων κοινωνικών φορέων, οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών, επωμίζονται την διοργάνωση ενημερωτικών δράσεων με στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Η ενημέρωση επιτυγχάνεται μέσω ημερίδων, προώθησης στα

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καθώς και διαμοιρασμού έντυπου υλικού. Ωστόσο, ο θεσμός της υιοθεσίας προάγεται κυρίως μέσω της επιτυχούς τοποθέτησης ενός παιδιού σε ένα νέο οικογενειακό πλαίσιο, κατάλληλο για την γνωσιακή και ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

5.2 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με την βιολογική οικογένεια

Η βιολογική οικογένεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Ως εκ τούτου, συνιστάται η επαφή του υπεύθυνου κοινωνικού λειτουργού με τους γονείς γέννησης, αποβλέποντας πρωτίστως στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και δευτερευόντως στην υποστήριξη της φυσικής οικογένειας. Οι γονείς καλούνται να διαχειριστούν την απώλεια του τέκνου τους και να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα. Παρόλη τη σπουδαιότητα της παρέμβασης, στον Ελλαδικό χώρο η συνεργασία της βιολογικής οικογένειας με τον κοινωνικό λειτουργό παρατηρείται συνήθως στις ιδιωτικές υιοθεσίες και σπανίως στα άλλα είδη υιοθεσιών, καθώς εξαρτάται από τον φορέα υλοποίησης της υιοθεσίας αλλά και τον εκάστοτε κοινωνικό λειτουργό.

Ειδικότερα, το παιδί απομακρύνεται από την βιολογική του οικογένεια είτε λόγω αυτοπρόσωπης συναίνεσης των γονέων ενώπιον του δικαστηρίου είτε γιατί η δικαστική αρχή απεφάνθη την απομάκρυνση του παιδιού από το οικογενειακό του περιβάλλον. Στην περίπτωση των θετών γονέων θεωρείται απαραίτητη η επαφή με τον κοινωνικό λειτουργό για την ομαλή και επιτυχημένη εκπόνηση της υιοθεσίας. Παρομοίως συνιστάται η συμμετοχή της βιολογικής οικογένειας στη διαδικασία της υιοθεσίας, αποσκοπώντας στην ολιστική προσέγγιση προς το συμφέρον του παιδιού. (Triseliotis, 2018)

Η φυσική μητέρα δύναται να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στην εξέλιξη της υιοθεσίας. Η επαφή της μητέρας με τον κοινωνικό λειτουργό θα πρέπει να επικεντρώνεται στην ευημερία του παιδιού, αλλά ταυτοχρόνως να εστιάζει στην κάλυψη των ψυχοσυναισθηματικών και υλικών αναγκών της ίδιας. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με την μητέρα, προκειμένου να αντιμετωπίσει φοβίες, ενοχές και άγχη της. Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, διαπιστώνεται η σπουδαιότητα του προσώπου της φυσικής μητέρας στη διεξαγωγή της υιοθεσίας. (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, 1994)

Επιπροσθέτως, ένας εκ των λόγων που ο κοινωνικός λειτουργός επιδιώκει την επαφή με τους βιολογικούς γονείς, ιδιαίτερα με την μητέρα, είναι η καταγραφή του κοινωνικού ιστορικού καθώς και των προσωπικών στοιχείων επικοινωνίας τους. Δευτερευόντως, ο κοινωνικός λειτουργός διερευνά τα αίτια απομάκρυνσης του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον και συμβάλλει ενεργά στην προσπάθεια των γονέων να αποδεχτούν το γεγονός πως πλέον δεν θα αποτελούν μέρος της ζωής των παιδιών τους. Εάν και εφόσον το παιδί επιθυμεί μελλοντικά να αναζητήσει τις ρίζες του, ο κοινωνικός λειτουργός συνεργάζεται με την βιολογική οικογένεια ώστε να κάμψει πιθανές ενοχές τους προς το παιδί αλλά και αντιρρήσεις τους για επαφή. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Επιπλέον, ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να συναισθάνεται τη φυσική μητέρα, ώστε να της παρέχει την κατάλληλη υποστήριξη, δεδομένης της απώλειας που βιώνει και του συνεπαγόμενου πένθους. Αρκετές μητέρες δεν ξεπερνούν ποτέ το πένθος, γεγονός που επιβεβαιώνεται μέσω των αυξανόμενων αιτημάτων πληροφόρησης σχετικά με τα υιοθετημένα τέκνα τους, στο Κέντρο Βρεφών “Η Μητέρα”. (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, 1997)

Συμπερασματικά, η υιοθεσία αποτελεί μια συνεχή διαδικασία κατά τη πορεία του κύκλου ζωής της οικογένειας και των ατόμων. Ως εκ τούτου, συνοδεύει την βιολογική οικογένεια και ιδιαιτέρως την μητέρα καθ’ όλη την διάρκεια της ζωής της, αποδεικνύοντας την σπουδαιότητα του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού με σκοπό την παροχή υποστήριξης και την ενδυνάμωση των μελών της οικογένειας. (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, 1994)

5.3 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με το υποψήφιο θετό τέκνο

Κύριο μέλημα του κοινωνικού λειτουργού στην συνεργασία του με τα υποψήφια θετά τέκνα αποτελεί η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης, προσαρμοσμένη στο αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού, με σκοπό να αντιληφθούν τη νέα τους πραγματικότητα και τις επικείμενες αλλαγές. Η προετοιμασία του παιδιού για την υιοθεσία του, οφείλει να είναι μία μακροπρόθεσμη διαδικασία και να διεξάγεται από εξειδικευμένο επαγγελματία (κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο), ο οποίος αποτελεί πρόσωπο εμπιστοσύνης για το παιδί. Εν συνεχεία, πρέπει να παρέχεται ο απαιτούμενος χρόνος στο παιδί, ώστε να αντιληφθεί και να αφογκραστεί τα νέα δεδομένα και τις νέες πληροφορίες. Η μεταλαμπάδευση αυτών των πληροφοριών και η

επικοινωνία του κοινωνικού λειτουργού με το παιδί θα πρέπει να συνάδουν με το αναπτυξιακό στάδιο που διανύει. (Κουσίδου, 2000)

Πιο συγκεκριμένα, ο κοινωνικός λειτουργός δουλεύει πρωτίστως με το παιδί, στοχεύοντας στην εύρεση της κατάλληλης θετικής οικογένειας. Αναλυτικότερα, αναλαμβάνει να ενημερώσει τα παιδιά για τους λόγους απομάκρυνσης από το οικογενειακό τους περιβάλλον και να συνδράμει στη διαχείριση των συναισθημάτων τους, όπως το άγχος, τη λύπη, την ενοχή, το φόβο και τη σύγχυση. Σκοπός της προαναφερθείσας παρέμβασης είναι η ομαλή τοποθέτηση του παιδιού στη νεοσυσταθείσα οικογένεια. Μέσω των συναντήσεων, που διεξάγει ο κοινωνικός λειτουργός με τα παιδιά αναπτύσσεται οικειότητα. Επίσης, ενημερώνεται για τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα των παιδιών, γεγονός που συμβάλλει ενεργά στην εύρεση της σωστής θετικής οικογένειας. Προκειμένου τα παιδιά να εξοικειωθούν με τον κοινωνικό λειτουργό και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, θα πρέπει αρχικά να αντιληφθούν τον ρόλο του και να εκτιμήσουν τις ανιδιοτελείς προθέσεις του. Η άνωθεν συνεργασία θεμελιώνει την δημιουργία μίας σχέσης εμπιστοσύνης. (Triseliotis & Κουσίδου, 1989)

Εν συνεχεία, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η έκφραση των συναισθημάτων των παιδιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ηλικιακό τους φάσμα. Ειδικότερα, τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας εκδηλώνουν συχνά συναισθήματα άγχους, αβεβαιότητας και σύγχυσης. Τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά δεν δύνανται να εκφράσουν λεκτικά τα συναισθήματά τους. Παρόλα αυτά, βιώνουν ανάλογα συναισθήματα με τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας, γεγονός που αποδεικνύεται από τις πράξεις τους. (Κουσίδου, 2000)

Επιπλέον, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να λάβει υπόψιν του ορισμένες παραμέτρους με σκοπό την ουσιαστική επαφή με το παιδί και την εύρεση κατάλληλου οικογενειακού πλαισίου. Οι παράμετροι είναι οι ακόλουθες:

- Να μην είναι προκατειλημμένος κατά την επαφή του με τα παιδιά και να θεωρεί ως δεδομένο ότι υφίσταται κάποιο πρόβλημα στη ζωή του παιδιού με το οποίο συνεργάζεται.
- Τα παιδιά τα οποία έχουν τοποθετηθεί σε πλαίσια παιδικής προστασίας είναι συνήθως συναισθηματικά ευάλωτα.

- Κύριο μέλημα του κοινωνικού λειτουργού είναι η πραγματική διασύνδεση με τα παιδιά, ώστε να εκφράσουν την κατάσταση και τα συναισθήματα που βιώνουν.
- Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να εφαρμόσει συγκεκριμένες μεθόδους, οι οποίες θα συμβάλλουν στην συνεργασία του με τα παιδιά.
- Ο κοινωνικός λειτουργός κρίνεται αναγκαίο να αποτελέσει ένα σταθερό πρόσωπο αναφοράς στη ζωή του παιδιού.
- Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να εξετάζει την ιδιοσυγκρασία του εκάστοτε παιδιού και να δρα με εξατομικευμένο πρόγραμμα παρέμβασης.
- Τέλος, υποχρεούται να ενημερώσει πλήρως την θετή οικογένεια αναφορικά με το ιστορικό του παιδιού. (Triseliotis, Ανοιχτή Υιοθεσία, 2018)

Μετά το πέρας της επιτυχούς τοποθέτησης του παιδιού στο νέο του οικογενειακό περιβάλλον, η επαφή με τον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό δεν διακόπτεται, ούτως ώστε να ευοδώσει η εξέλιξη της τεκνοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, η διατήρησης της συνεργασίας μεταξύ κοινωνικών λειτουργών και παιδιών στοχεύει στην κατανόηση των αναγκών του, στην παροχή βοήθειας για την αποδοχή της νέας πραγματικότητας και για την αντιμετώπιση τυχών δυσκολιών που θα προκύψουν, εφόσον το επιτρέπει η ηλικία του παιδιού. Παράλληλα, η άνωθεν συνεργασία συμβάλλει στην κατανόηση και στον σεβασμό των θετών γονέων προς το παιδί.

Συν τοις άλλοις, παρεμβαίνουν σε όλους τους τομείς της ζωής του παιδιού καθώς και σε όλα τα κοινωνικά συστήματα που το περιβάλλουν, όποτε κρίνεται αναγκαίο. Τυχών δυσκολίες δύναται να προκύψουν στα κύρια βασικά συστήματα που ανήκει το παιδί στην οικογένεια και το σχολικό περιβάλλον. Η μεταπαρακολούθηση διαρκεί τρία χρόνια μετά την τέλεση της, ωστόσο δύναται να συνεχίσει και μετά το προκαθορισμένο χρονικό διάστημα. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Εντούτοις, η μεταπαρακολούθηση οφείλει να πραγματοποιείται σε ελεγχόμενο πλαίσιο διότι ελλοχεύει ο κίνδυνος ταύτισης του παιδιού με τον κοινωνικό λειτουργό και ως εκ τούτου να

επηρεάσει την ανάπτυξη υγιούς δεσμού με την θετή οικογένεια. Εξάλλου, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού επαφίεται στην επιλογή της κατάλληλης οικογένειας που θα παρέχει συναισθήματα φροντίδας και αγάπης στα παιδιά. (Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, Το τρίγωνο της Υιοθεσίας-συναισθήματα και ανάγκες των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτό, 1994)

Η ανάγκη των παιδιών για ουσιαστική επαφή με τους κοινωνικούς λειτουργούς, προκύπτει και από τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη το 2016 με τίτλο : «Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υιοθεσία - ηθική και ανθρώπινα δικαιώματα: Μία ερευνητική μελέτη». Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Βρετανικό Οργανισμό Κοινωνικών Λειτουργών [British Association of Social Workers (BASW)] και το δείγμα της αποτέλεσαν 44 θετοί γονείς, 32 υιοθετημένα τέκνα και 56 μέλη της βιολογικής οικογένειας. Η μελέτη εστίασε στην ποιότητα των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ υποψήφιων θετών τέκνων και κοινωνικών λειτουργών. Οι υιοθετημένοι μέσω των εμπειριών τους από την διαδικασία της υιοθεσίας προέτρεψαν τους κοινωνικούς λειτουργούς στα ακόλουθα:

- Να ακούν προσεκτικά και να μην διατηρούν επικριτική στάση.
- Να είναι ειλικρινείς και να μην τους αποκρύπτουν το ιστορικό τους υπόβαθρο.
- Να ενδιαφέρονται ουσιαστικά.
- Να διατηρούν μία φιλική και πρόσχαρη στάση απέναντί τους.
- Να είναι διαθέσιμοι χωρίς ωστόσο να είναι παρεμβατικοί, διατηρώντας έτσι την κατάλληλη ισορροπία και παρέχοντας στα παιδιά την δυνατότητα επιλογής.
- Να βοηθούν τα παιδιά να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να δεχτούν την παροχή υποστήριξης. Ωστόσο, είναι σημαντικό οι νέοι να μην ετικετοποιούνται ως συναισθηματικά ασταθείς.
- Να τους ενημερώνουν για τα δικαιώματά τους και για τυχόν αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο. (Featherstone, Gupta, & Mills, 2018)

Εν κατακλείδι, οι κοινωνικοί λειτουργοί επωμίζονται επάξια το βάρος της προστασίας κάθε παιδιού και διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση της υιοθεσίας. Εντούτοις, για την επίτευξη του ως άνωθεν σκοπού απαιτείται η ύπαρξη διεπιστημονικότητας, ενός κατάλληλα σχεδιασμένου νομοθετικού πλαισίου και εξατομικευμένη θεραπευτική παρέμβαση. (Social Policy, 2018)

5.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού με τους υποψήφιους θετούς γονείς

Ο κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει να προετοιμάσει τους θετούς γονείς ώστε να ανταπεξέλθουν επαρκώς στο νέο τους ρόλο. Επιπλέον, συμβάλλει στην επιμόρφωση της θετής οικογένειας αναφορικά με τις επερχόμενες γονικές ευθύνες. «Το εν λόγω εγχείρημα των γονέων πέραν της χαράς της δημιουργίας οικογένειας απαιτεί και την κατάλληλη προετοιμασία». (Καλλινικάκη, 2001)

Η πρώτη ενημερωτική συνάντηση των υποψήφιων θετών γονέων με τον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό σηματοδοτεί την έναρξη της συνεργασίας τους. Πρωτεύον μέλημα του κοινωνικού λειτουργού που εργάζεται στις Περιφερειακές Ενότητες αποτελεί η διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας αποσκοπώντας στην διερεύνηση των πραγματικών προθέσεων και κινήτρων των υποψήφιων θετών γονέων. Συμπληρωματικά, οφείλει να εξετάσει τον τρόπο ζωής, τις αρχές και τα ιδανικά τους, να εξαλείψει πιθανές προκαταλήψεις και να θέσει τις σωστές βάσεις για την νεοσυσταθείσα οικογένεια. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Σύμφωνα με τον Δεληγιάννη (1998), ο κοινωνικός λειτουργός για την επιλογή των κατάλληλων θετών γονέων, οφείλει να λάβει υπόψιν του τις εξής παραμέτρους:

- Τα κίνητρα του ζευγαριού αλλά και του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος.
- Την ικανότητα δημιουργίας και διατήρησης σταθερών σχέσεων.
- Την στάση τους αναφορικά με την αποκάλυψη της αλήθειας στο παιδί για την υιοθεσία του και την οικογένεια καταγωγής τους.

- Την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα της οικογένειας στις αλλαγές που προμηνύει ο κύκλος ζωής. (Δεληγιάννης, 1998)

Πιο συγκεκριμένα, οι κοινωνικοί λειτουργοί επενδύουν αρκετό χρόνο στην διενέργεια συνεντεύξεων με τους υποψήφιους θετούς γονείς, επιθυμώντας να ενημερωθούν πλήρως για το οικογενειακό ιστορικό τόσο της πυρηνικής όσο και της εκτεταμένης οικογένειας. Επιπλέον, ενημερώνονται για το μορφωτικό υπόβαθρο των γονέων και την πιθανή εμπειρία που διαθέτουν σχετικά με την ανατροφή παιδιών. Ο κοινωνικός λειτουργός που αναλαμβάνει την διεκπεραίωση της υιοθεσίας οφείλει να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες, με σκοπό την επιτυχή τοποθέτηση του παιδιού σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Τα προαναφερθέντα επιτυγχάνονται κυρίως μέσω συμπλήρωσης ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων τόσο της θετής οικογένειας όσο και του ευρύτερου περιβάλλοντός της (οικογενειακό, φιλικό). Ειδικότερα, συνεργάζονται με όλα τα μέλη της οικογένειας, ώστε να εκμαιεύσουν τυχόν οικογενειακές συγκρούσεις καθώς και τις θέσεις και τις απόψεις τους αναφορικά με τον θεσμό της υιοθεσίας. Τέλος, οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να ενημερώνουν τους θετούς γονείς για τον προαπαιτούμενο εξοπλισμό που πρέπει να διαθέτουν (ανάλογα με το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού). (Local Government Careers in Wales, 2020)

Κατά την πρώτη τους επαφή με τους υποψήφιους θετούς γονείς οι κοινωνικοί λειτουργοί κατανοούν τις προγενέστερες συναισθηματικές δυσκολίες που είχαν αντιμετωπίσει. Οι κοινωνικοί λειτουργοί στηρίζουν την θετή οικογένεια από την στιγμή της έγκρισης του αιτήματός τους, καθώς συμμερίζονται τα όνειρα, τις προσδοκίες αλλά και την αγωνία που βιώνουν. Παράλληλα, συμπάσχουν με την θετή οικογένεια σχετικά με συναισθήματα απώλειας, απογοήτευσης και ενδεχόμενης αναβλητικότητας στην τέλεση της υιοθεσίας. Εκτενέστερα, η επαφή τους στοχεύει στην αποδοχή της απώλειας, του επερχόμενου ρόλου τους στην ζωή του παιδιού, αλλά και των δυσκολιών που πιθανών να έρθουν αντιμέτωποι. Ακόμη, ο κοινωνικός λειτουργός καλείται να προετοιμάσει την θετή οικογένεια για την αποκάλυψη της υιοθεσίας στο παιδί καθώς και για το ενδεχόμενο μελλοντικής αναζήτησης των ριζών του.

Εν συνεχεία, οι κοινωνικοί λειτουργοί καλούνται να απαντήσουν στα ερωτήματα των θετών γονέων, όσον αφορά την λειτουργία του θεσμού της υιοθεσίας, τον τρόπο υλοποίησης καθώς και τα απαιτούμενα προσόντα για να ανταπεξέλθουν επαρκώς στον γονικό τους ρόλο. Οι παραπάνω ενέργειες του κοινωνικού λειτουργού στοχεύουν στην σύνθεση του προφίλ του υποψήφιου θετού γονέα. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Η προετοιμασία των θετών γονέων δεν διακόπτεται μετά το πέρας της τέλεσης της υιοθεσίας. Αναλυτικότερα, ενδέχεται να λάβει την μορφή συμβουλευτικής υποστήριξης μακροπρόθεσμα. Ως εκ τούτου, η συνεργασία του κοινωνικού λειτουργού με την θετή οικογένεια διατηρείται και επιτυγχάνεται μέσω της αξιοποίησης αρμόδιων υπηρεσιών. (Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος, 1996)

Εν κατακλείδι, «καμία προετοιμασία δεν είναι σε θέση να προβλέψει τη πορεία ζωής του παιδιού στη καινούρια του οικογένεια». Γι' αυτόν το λόγο, ο κοινωνικός λειτουργός στέκεται αρωγός στους θετούς γονείς και επιβλέπει την πορεία και την ανάπτυξη του παιδιού, κατά τα τρία πρώτα χρόνια μετά το πέρας της υιοθεσίας. (Καλλινικάκη, 2001)

Ήδη από το 2014 έχει ξεκινήσει, στο Ηράκλειο της Κρήτης, η δημιουργία μιας ομάδας υποστήριξης θετών γονέων. Οι ομάδες αυτές αποβλέπουν στην υποστήριξη των θετών γονέων αναφορικά με την υιοθέτηση του νέου τους ρόλου. Οι συναντήσεις βασίζονται σε αλυσιδωτή θεματολογία. Μέσω των συναντήσεων επιτυγχάνεται η προετοιμασία των γονέων, ο διαμοιρασμός των συναισθημάτων και ο τρόπος διαχείρισης δυσκολιών. Κεντρική ιδέα των ομάδων αυτών αποτελεί η βασική αρχή της κοινωνικής εργασίας, δηλαδή πως η «μάθηση» προέρχεται από την βιωματική εμπειρία, την συμμετοχή στην ομάδα, την εκδήλωση συναισθημάτων και την επανατροφοδότηση. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2021)

Συμπερασματικά, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην υιοθεσία είναι η εξασφάλιση ενός κατάλληλου οικογενειακού πλαισίου για το παιδί και η διατήρηση της ενίσχυσης και υποστήριξης της θετής οικογένειας. Επιπλέον, αρμοδιότητα του κοινωνικού λειτουργού πέραν των επισκέψεων είναι η πραγματοποίηση νόμιμων ελέγχων του οικογενειακού πλαισίου και η αντίστοιχη καταγραφή αναφορών. Τέλος, οι επαγγελματίες συνηθίζεται να διεκπεραιώνουν πολλές διαφορετικές περιπτώσεις υιοθεσίας ταυτοχρόνως. (Olweny, 2018)

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΙΚΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

6.1 Μεθοδολογία Ποσοτικής Έρευνας

6.1.1 Είδος – Μεθοδολογία Έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα είναι ποσοτική- δειγματοληπτική και ανήκει στην κατηγορία των μη πιθανοτήτων βασιζόμενη σε διαθέσιμα υποκείμενα. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της είναι η επισκόπηση μικρής κλίμακας, ενώ η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω χορήγησης αυτο-συμπληρωμένων ερωτηματολογίων μέσω διαδικτύου. Η ποσοτική έρευνα στοχεύει στην διερεύνηση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων χρησιμοποιώντας αριθμητικά δεδομένα, μαθηματικά μοντέλα και στατιστικές αναλύσεις. Η συλλογή των δεδομένων επιτυγχάνεται μέσω δομημένων πρωτοκόλλων όπως κλίμακες και ερωτηματολόγια. Απώτερο σκοπό της ποσοτικής μελέτης αποτελεί η γενίκευση των παρατηρήσεων. (Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2015)

Ως εκ τούτου, οι ποσοτικοί ερευνητές τείνουν να επιλέγουν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα. Ωστόσο, στην παρούσα έρευνα λόγω των περιορισμών και του μικρού πληθυσμού δείγματος αναλογικά με το σύνολο των υποψήφιων θετών γονέων δεν καθίσταται δυνατή η γενίκευση των αποτελεσμάτων.

6.1.2 Σκοπός έρευνας

Η παρούσα έρευνα διενεργήθηκε με σκοπό την διερεύνηση των συναισθημάτων των υποψήφιων θετών γονέων κατά την διαδικασία της υιοθεσίας. Κύριο έναυσμα της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η τροποποίηση του Νομικού Πλαισίου της υιοθεσίας με τον Νόμο 4538 του 2018, στοχεύοντας στην διευκόλυνση της διαδικασίας και στην μείωση του χρόνου αναμονής των γονέων ώστε να υιοθετήσουν το συντομότερο δυνατόν. Επιπροσθέτως, η αναδιαμόρφωση του νομικού πλαισίου αποσκοπούσε στην πλήρη διαφάνεια των ενεργειών από τις οποίες συνίσταται η υιοθεσία ώστε να αποφευχθούν οι ιδιωτικές και κατ' επέκταση οι παράνομες υιοθεσίες. Η παρούσα μελέτη με γνώμονα την προαναφερθείσα τροποποίηση επιθυμεί να

εξετάσει πέραν της ψυχοσυναισθηματικής κατάστασης των γονέων, την άποψη αυτών περί της διαδικασίας που κλήθηκαν να βιώσουν προκειμένου να υιοθετήσουν.

6.1.3 Επιμέρους στόχοι

Η συγκεκριμένη μελέτη στοχεύει στην κατανόηση των συναισθημάτων των υποψήφιων θετών γονέων αλλά και στις απόψεις τους αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα αποσκοπεί στην κατανόηση της ψυχοσυναισθηματικής κατάστασης των υποψήφιων θετών γονέων κατά την διαδικασία της υιοθεσίας, τα κίνητρα ανάληψης της απόφασής τους, τους ενδοιασμούς που ενδεχομένως να παρουσίασαν κατά την διαδικασία υιοθεσίας καθώς επίσης και την άποψή τους για τον τρόπο διεξαγωγής της. Τέλος, καλούνται να προτείνουν, εφόσον το επιθυμούν, οποιαδήποτε τροποποίηση στη διαδικασία με σκοπό την καλύτερη διεξαγωγή της.

6.1.4 Ερευνητικά ερωτήματα

Ποια είναι η ψυχο-συναισθηματική κατάσταση των υποψήφιων θετών γονέων κατά την διαδικασία της υιοθεσίας;

Πως επηρεάζει η τροποποίηση του νομικού πλαισίου την διαδικασία της υιοθεσίας;

Πως αξιολογούν οι υποψήφιοι θετοί γονείς την διαδικασία της υιοθεσίας;

Πως αξιολογούν τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού στην διεκπεραίωση της διαδικασίας;

6.1.5 Δείγμα – Πληθυσμός Έρευνας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν υποψήφιοι θετοί γονείς, οι οποίοι διένυαν το στάδιο της επιμόρφωσης ή ολοκλήρωσαν πρόσφατα το επιμορφωτικό πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της παρούσας έρευνας ήταν υποψήφιοι θετοί γονείς, εκ των οποίων το 68% ήταν γυναίκες και το 32% άντρες. Αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων, το μεγαλύτερο ποσοστό (56%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41 έως 50 έτη.

6.1.6 Μεθοδολογία δειγματοληψίας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη με την χρήση του προγράμματος της Google, Google Forms: Free Online Surveys for Personal Use. Κατόπιν σύνταξης των ερωτηματολογίων σε ηλεκτρονική μορφή και κατόπιν προσέγγισης των αρμόδιων φορέων Παιδικής Προστασίας και των Περιφερειών της Ελλάδος, προωθήθηκε και κοινοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ο σύνδεσμος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου στους υποψήφιους θετούς γονείς. Ως εκ τούτου, μέσω της πλατφόρμας Google Forms, συλλέχθηκαν τα ερωτηματολόγια τηρώντας το απόρρητο της διαδικασίας καθώς συμπληρώθηκαν ανώνυμα και οι υποψήφιοι θετοί γονείς δεν ήρθαν σε επαφή με τους υπεύθυνους της παρούσας μελέτης.

6.1.7 Κατασκευή ερωτηματολογίου

Στη παρούσα έρευνα έγινε χρήση ενός ερωτηματολογίου, το οποίο απαρτίστηκε από 18 κύριες ερωτήσεις και 5 βοηθητικές διερευνητικές. Από το σύνολο των ερωτήσεων, οι 7 είχαν την μορφή ανοικτού τύπου στις οποίες οι συμμετέχοντες συμπλήρωναν με ελεύθερο κείμενο την απάντηση, ενώ οι 16 ερωτήσεις είχαν την μορφή κλειστού τύπου με αρκετές εξ αυτών να παρέχουν την δυνατότητα επιλογής ελεύθερης απάντησης σε περίπτωση που οι δυνατές απαντήσεις δεν κάλυπταν την κρίση του συμμετέχοντα.

6.1.8 Ζητήματα Ηθικής & Δεοντολογίας

Τα κύρια ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα που προέκυψαν κατά την διεξαγωγή της έρευνας αποτέλεσαν η ανωνυμία των συμμετεχόντων, η συναίνεση της συμμετοχής τους και η τήρηση του απορρήτου. Η ερευνητική-φοιτητική ομάδα έχοντας ως γνώμονα την σπουδαιότητα των προαναφερθέντων ζητημάτων ηθικής και δεοντολογίας, ενημέρωσε γραπτώς για το αντικείμενο της έρευνας τους συμμετέχοντες, διαφύλαξε την ανωνυμία των συμμετεχόντων μέσω της μη άμεσης επαφής τους καθώς επίσης και τήρησε το απόρρητο της διαδικασίας. Επιπροσθέτως, η ομάδα κατέστησε σαφές μέσω του ενημερωτικού κειμένου τόσο στους συμμετέχοντες όσο και στους διαβιβαστές των ερωτηματολογίων πως επ' ουδενί δε θα διαρρεύσουν προσωπικές ή ευρύτερες πληροφορίες.

6.1.9 Περιορισμοί έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη το καλοκαίρι του 2021 με σημαίνοντα περιορισμό την έξαρση της πανδημίας SARS-CoV-2, ευρέως γνωστή ως πανδημία του ιού Covid-19. Κατά συνέπεια η συλλογή των ερωτηματολογίων διενεργήθηκε ηλεκτρονικά με αποτέλεσμα τις ακόλουθες συνέπειες:

Έλλειψη προσβασιμότητας: Αρκετοί υποψήφιοι θετοί γονείς αδυνατούσαν να συμμετέχουν ηλεκτρονικά, όπως ενημέρωσαν την ομάδα οι διαβιβαστές (Περιφέρειες Ελλάδος και Φορείς Παιδικής Προστασίας) που ήρθαν σε επαφή μαζί τους.

Έλλειψη ανταπόκρισης: Λόγω της υπερφορτωμένης καθημερινότητας των συμμετεχόντων αλλά και λαμβάνοντας υπόψη την δυσμενή συνθήκη της πανδημίας, οι συμμετέχοντες δεν διέθεταν τον χρόνο που απαιτούσε η συμπλήρωση του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου.

Αδυναμία γενίκευσης αποτελεσμάτων: Η προαναφερθείσα πανδημία καθώς και η έλλειψη συμμετοχής των ερωτώμενων κατέστησαν αδύνατη την επαρκή συλλογή αποτελεσμάτων ώστε να δύναται η γενίκευση αυτών ως αντιπροσωπευτικό δείγμα.

6.2 Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας

6.2.1 Είδος – Μεθοδολογία Έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα είναι ποιοτική-δειγματοληπτική και ανήκει στην κατηγορία των ερευνών ειδικών πληθυσμών καθώς απευθύνεται στον πληθυσμό μίας ειδικής επαγγελματικής κατηγορίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων μέγιστης διάρκειας δεκαπέντε λεπτών. Η ποιοτική έρευνα κατατάσσεται ως διερευνητική μέθοδος και αποσκοπεί στην ολιστική κατανόηση μίας στάσης ή συμπεριφοράς και κατ' επέκταση των κοινωνικών φαινομένων. Χαρακτηριστικά της ποιοτικής έρευνας αποτελούν το μικρό δείγμα συμμετεχόντων, η ευελιξία της ερευνητικής διαδικασίας καθώς και η εις βάθος ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων. (Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2015)

6.2.2 Σκοπός έρευνας

Η παρούσα έρευνα διενεργήθηκε με σκοπό την διερεύνηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στην προετοιμασία των υποψηφίων θετών γονέων αναφορικά με τις αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος (Ν 4538/2018), την προετοιμασία που υφίστανται οι υποψήφιοι θετοί γονείς καθώς και τις τροποποιήσεις που οι ίδιοι τυχόν να επισήμαναν με σκοπό την βελτίωση της διαδικασίας. Κύριο έναυσμα της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η τροποποίηση του Νομικού Πλαισίου της υιοθεσίας με τον Νόμο 4538 του 2018, η οποία επέφερε σημαντικές αλλαγές στην διεξαγωγή της διαδικασίας της υιοθεσίας. Η προαναφερθείσα τροποποίηση στόχευσε κυρίως στην διαφάνεια των ενεργειών που συντελούν την διαδικασία με σκοπό την αποφυγή ιδιωτικών υιοθεσιών καθώς επίσης και στην διευκόλυνση της διαδικασίας.

6.2.3 Επιμέρους στόχοι

Η συγκεκριμένη μελέτη αποσκοπεί πρωτίστως στην διερεύνηση και κατανόηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα μελέτη στοχεύει στην διερεύνηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με το Νομοθετικό Πλαίσιο που διέπει την διαδικασία της υιοθεσίας, την ψυχολογική προετοιμασία που λαμβάνουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς καθώς και τις τροποποιήσεις που θα πρότειναν με σκοπό την βελτίωση της διαδικασίας. Επιπρόσθετο στόχο της παρούσας έρευνας αποτελεί η σύγκριση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών, αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας σε σχέση με τις απαντήσεις που λήφθηκαν από τους υποψήφιους θετούς γονείς, οι οποίοι έλαβαν μέρος στην ποσοτική έρευνα της παρούσας πτυχιακής.

6.2.4 Ερευνητικά ερωτήματα

Ποια είναι η άποψη των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας αναφορικά με την τροποποίηση του παλαιού Νόμου (2447/1996);

Ποιες είναι οι σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο νέος Νόμος (4538/2018) στην διαδικασία της υιοθεσίας, σύμφωνα με τις απόψεις των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας;

Ποια κύρια συναισθήματα εκφράζουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς;

Πως αξιολογούν οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας την διαδικασία της υιοθεσίας;

6.2.5 Δείγμα – Πληθυσμός Έρευνας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν κοινωνικοί λειτουργοί, οι οποίοι εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, ο πληθυσμός της παρούσας έρευνας ήταν 10 κοινωνικοί λειτουργοί και το μέσο χρονικό διάστημα ενασχόλησης με τον τομέα της υιοθεσίας ήταν τα 10 έτη.

6.2.6 Μεθοδολογία προσέγγισης δείγματος

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων, ύστερα από προσέγγιση των κοινωνικών λειτουργών στις υπηρεσίες που εργάζονται. Πιο συγκεκριμένα, κατόπιν σύνταξης των ερωτημάτων η ερευνητική ομάδα αναζήτησε τις αρμόδιες υπηρεσίες που αναλαμβάνουν την διαδικασία υιοθεσίας (Περιφέρειες της Ελλάδος και Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας) και επικοινωνήσε με τους κοινωνικούς λειτουργούς της εκάστοτε υπηρεσίας. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικά, ο μέσος όρος διάρκειας της κλήσης ήταν τα 15 λεπτά και κατά την διάρκεια της συνέντευξης, το εκάστοτε μέλος της ερευνητικής ομάδας που διενεργούσε την συνέντευξη κατέγραφε τις απαντήσεις του συνεντευξιζόμενου.

6.2.7 Κατασκευή ερωτημάτων των συνεντεύξεων

Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα έρευνα στόχευε αρχικά στην διερεύνηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών αναφορικά με την διαδικασία υιοθεσίας και μετέπειτα στην σύγκριση των απόψεων τους με τις απόψεις των υποψήφιων θετών γονέων, οι οποίες συλλέχθηκαν μέσω της ποσοτικής έρευνας. Ειδικότερα, η διττή μελέτη αποσκοπούσε στην διερεύνηση των απόψεων τόσο των κοινωνικών λειτουργών όσο και των υποψήφιων θετών γονέων αναφορικά με τρεις κύριους τομείς, την διαδικασία της υιοθεσίας εστιάζοντας κυρίως στην ψυχολογική

προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων, το νομικό πλαίσιο που διέπει την υιοθεσία και τις τροποποιήσεις που θα πρότειναν αμφότεροι για την καλύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, δημιουργήθηκαν αντίστοιχα ερευνητικά ερωτήματα και για τις δύο έρευνες και ύστερα συντάχθηκαν τα ερωτηματολόγια καθώς και τα ερωτήματα των συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις απαρτίστηκαν από 8 κύρια ερωτήματα και 2 βοηθητικά-επεξηγηματικά. Αναλυτικότερα, ένα ερώτημα αφορούσε το χρονικό διάστημα που εργάζεται ο εκάστοτε κοινωνικός λειτουργός στον τομέα της υιοθεσίας, τέσσερα ερωτήματα ερευνούσαν την άποψη των επαγγελματιών αναφορικά με την διαδικασία της υιοθεσίας και την ψυχολογική προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων, δύο ερωτήματα ερευνούσαν την άποψη τους αναφορικά με το νομικό πλαίσιο που διέπει την διαδικασία της υιοθεσίας και το τελικό ερώτημα αναφερόταν σε τροποποιήσεις που θα πρότειναν οι ίδιοι με σκοπό την καλύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας.

6.2.8 Ζητήματα Ηθικής & Δεοντολογίας

Η ποιοτική έρευνα, όπως προαναφέρθηκε, στοχεύει στην βαθύτερη ανάλυση και διερεύνηση απόψεων, στάσεων ή/και φαινομένων. Ως εκ τούτου, οι συμμετέχοντες εμβαθύνουν ιδιαίτερα σε προσωπικές απόψεις και πεποιθήσεις προκειμένου να καλύψουν το ερώτημα που τους τέθηκε. Οι προαναφερθείσες δηλώσεις πιθανώς να προκαλούν άγχος στους συμμετέχοντες μήπως εκτεθούν προσωπικά ή επαγγελματικά. (Robson, 2010)

Στην παρούσα έρευνα, δεδομένου ότι το δείγμα αποτελείται από εξειδικευμένους επαγγελματίες η ερευνητική ομάδα διαβεβαίωσε τους συμμετέχοντες τόσο για την τήρηση του απορρήτου όσο και για την χρήση των αποτελεσμάτων εξολοκλήρου για ερευνητικούς σκοπούς. Επιπροσθέτως, υπήρξε λεπτομερής γραπτή αλλά και προφορική ενημέρωση για τον σκοπό της έρευνας και την διαδικασία που θα ακολουθηθεί με σκοπό την οικειοθελή συγκατάθεση των συμμετεχόντων. Τέλος, οι κοινωνικοί λειτουργοί οι οποίοι αποτέλεσαν τον πληθυσμό της ποιοτικής έρευνας διέθεταν τα στοιχεία επικοινωνίας της ερευνητικής ομάδας ώστε να δύναται η άμεση επικοινωνία μεταξύ τους.

6.2.9 Περιορισμοί έρευνας

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη το καλοκαίρι του 2021 με σημαίνοντα περιορισμό την έξαρση της πανδημίας SARS-CoV-2, ευρέως γνωστή ως πανδημία του ιού Covid-19. Ωστόσο, ο κύριος περιορισμός της έρευνας οφείλεται στην χρονική περίοδο διεξαγωγής της καθώς ισοδυναμεί με τις άδειες των επαγγελματιών λόγω της θερινών διακοπών. Κατά συνέπεια της προαναφερθείσας πανδημίας, η διενέργεια των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας. Οι συνέπειες που επέφεραν οι προαναφερθέντες περιορισμοί είναι οι εξής:

Έλλειψη συμμετοχής: Ο φόρτος εργασίας των κοινωνικών λειτουργών, η απουσία μερικών εξ αυτών λόγω της καλοκαιρινής περιόδου και λαμβάνοντας υπόψη την υποστελέχωση των φορέων διεξαγωγής της υιοθεσίας με επαρκές προσωπικό καθώς και η δυσμενή συνθήκη της πανδημίας, αποτέλεσαν τον κύριο λόγο αδυναμία συμμετοχής αρκετών εκ των πιθανών συμμετεχόντων καθώς δεν διέθεταν τον χρόνο που απαιτούσε η διεξαγωγή της συνέντευξης.

Αδυναμία γενίκευσης αποτελεσμάτων: Η προαναφερθείσα πανδημία καθώς και η έλλειψη συμμετοχής των ερωτώμενων λόγω των προαναφερθέντων ζητημάτων κατέστησαν αδύνατη την επαρκή συλλογή αποτελεσμάτων ώστε να δύναται η γενίκευση αυτών ως αντιπροσωπευτικό δείγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΙΚΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

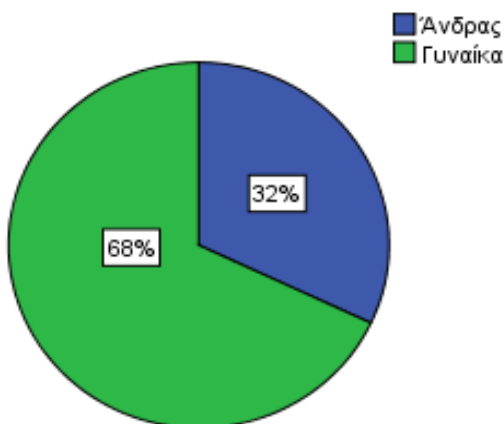
7.1 Ευρήματα ποσοτικής έρευνας: Ερωτηματολόγια στους Θετούς Γονείς

Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρατεθούν τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας. Τα ευρήματα αναλύθηκαν μέσω του προγράμματος SPSS PASW statistics. Όπως προαναφέρθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο, τα ερωτηματολόγια προωθήθηκαν στους υποψήφιους θετούς γονείς από επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς που εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας και

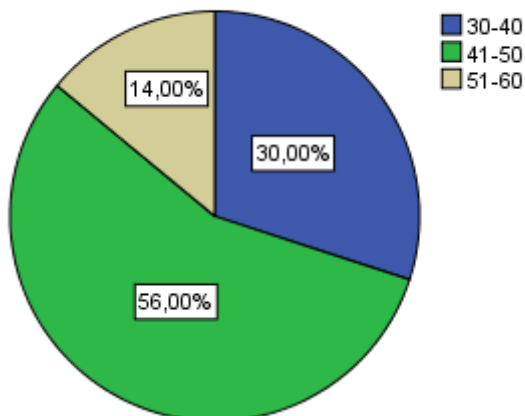
ειδικότερα στις Περιφέρειες της Ελλάδας. Παρακάτω θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τα πενήντα συλλεχθέντα ερωτηματολόγια.

1. Φύλο

Το πρώτο ερώτημα αφορούσε το φύλο των συμμετεχόντων. Όπως φαίνεται και από το 1^ο γράφημα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θετών γονέων ήταν γυναίκες με ποσοστό 68%, ενώ οι θετοί άνδρες σημείωσαν ποσοστό 32%. Το συγκεκριμένο ερευνητικό εύρημα ήταν εν μέρει προβλεπόμενο διότι οι γυναίκες τείνουν να είναι πιο πρόθυμες να μοιραστούν τα βιώματα τους και να μιλήσουν ανοιχτά για τις εμπειρίες τους.

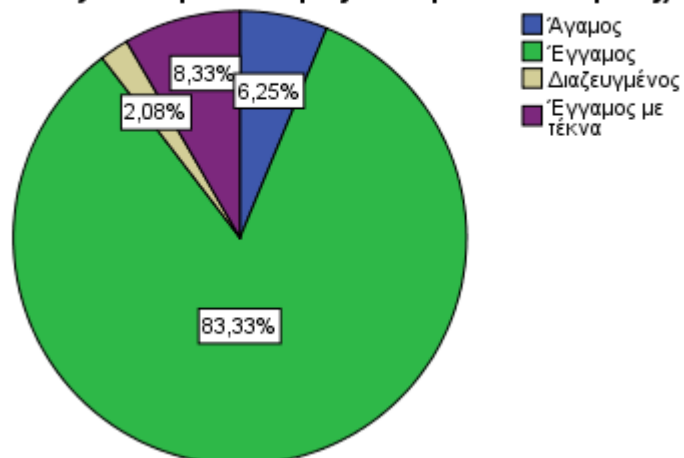
2. Ηλικία

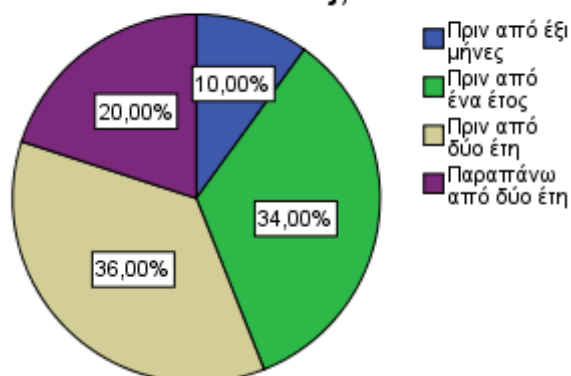
Το δεύτερο ερώτημα σχετίζονταν με την ηλικία του δείγματος. Το μεγαλύτερο ποσοστό 56% ήταν άτομα ηλικίας 41-50 ετών, το 30% ήταν 30-40 ετών ενώ στο ηλικιακό φάσμα των 51-60 άνηκε μόλις το 14%. Το εν λόγω αποτέλεσμα ήταν αναμενόμενο διότι το συγκεκριμένο ηλικιακό φάσμα (30-50 ετών) κρίνεται συνήθως ως κατάλληλο για να υιοθετήσει διότι διαθέτει την ωριμότητα, την ετοιμότητα και την συνειδητοποίηση για την ανάληψη του γονικού ρόλου.

Στην τρίτη ερώτηση, οι συμμετέχοντες έπρεπε να επιλέξουν την οικογενειακή τους κατάσταση. Σύμφωνα με το 3^ο γράφημα, το 83,33% ήταν έγγαμο, ενώ το 8,33% δήλωσε έγγαμο με τέκνα. Το 6,25% άνηκε στην κατηγορία των άγαμων, ενώ το 2,08% στην κατηγορία των διαζευγμένων. Το παρόν εύρημα δεν μας εκπλήσσει καθώς, σύμφωνα με την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα, ο θεσμός του γάμου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός και έτσι δίνεται προτεραιότητα, συνήθως, στα έγγαμα ζευγάρια. Ακολουθούν τα έγγαμα ζευγάρια με παιδιά σε μικρότερο ποσοστό, οι άγαμοι και τέλος οι διαζευγμένοι, παρόλο που το νομικό πλαίσιο παρέχει την δυνατότητα.

3. Οικογενειακή κατάσταση (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

4. Πότε καταθέσατε την αίτηση υιοθεσίας;

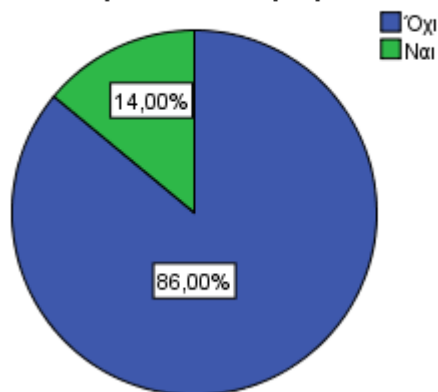

Στο τέταρτο ερώτημα οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν πότε κατέθεσαν την αίτηση υιοθεσίας. Βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν, το 36% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι κατέθεσαν την αίτηση πριν από δύο έτη, το 34% πριν από ένα έτος, το 20% παραπάνω από δύο έτη, ενώ μόλις το 10% ανέφερε ότι είχε καταθέσει την αίτηση υιοθεσίας πριν από έξι

μήνες. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την χρονοβόρα διαδικασία της υιοθεσίας καθώς εκκρεμούν αιτήσεις πριν και παραπάνω από δύο έτη (56%).

Το πέμπτο ερώτημα εξέταζε εάν οι υποψήφιοι θετοί γονείς είχαν καταθέσει αίτηση υιοθεσίας και κατά το παρελθόν. Η συντριπτική πλειοψηφία εξ αυτών (86%) δήλωσε ότι δεν είχε καταθέσει κατά το παρελθόν αίτηση υιοθεσίας. Όπως φαίνεται και στο 5^ο γράφημα μόνο το 14% είχε δηλώσει αίτηση και παρελθοντικά. Από τα αποτελέσματα αποδεικνύεται ότι οι γονείς, οι οποίοι διακόπτουν την διαδικασία ή απορρίπτονται, σπάνια καταθέτουν αίτηση εκ νέου. Σε περίπτωση απόρριψης των γονέων μεσολαβεί ένα διάστημα τριών ετών ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να συμπεριληφθούν ξανά στην διαδικασία. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η χρόνια αναμονή είναι ιδιαίτερα επίπονη για τους υποψήφιους θετούς γονείς και επηρεάζει άμεσα την ψυχολογική τους κατάσταση.

5. Έχετε καταθέσει και κατά το παρελθόν αίτηση υιοθεσίας;

Εν συνεχεία, το έκτο ερώτημα διερευνούσε τα κίνητρα των Υποψήφιων Θετών Γονέων, τα οποία τους ώθησαν στην απόφαση της υιοθεσίας. Έπειτα από κωδικοποίηση των απαντήσεων μέσω του προγράμματος SPSS PASW statistics προέκυψαν οι εξής κατηγορίες:

- 1) Ανάγκη απόκτησης παιδιού/Ανάληψη γονικού ρόλου.
- 2) Υπογονιμότητα/Προβλήματα υγείας.
- 3) Ανάγκη προσφοράς.

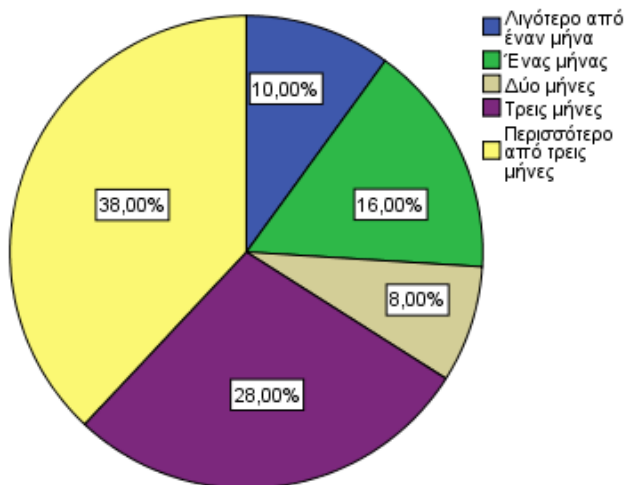
Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (65,31%) ανέφερε την ανάγκη απόκτησης παιδιού/ανάληψη γονικού ρόλου, το 20,41% ανέφερε την υπογονιμότητα/προβλήματα υγείας, ενώ ένα μικρό ποσοστό του ύψους του 14,29% ανέφερε την ανάγκη προσφοράς. Το συγκεκριμένο εύρημα ήταν αναμενόμενο διότι πρόκειται κυρίως για άτομα που έχουν αισθανθεί απογοήτευση που δεν κατάφεραν να επιτύχουν τον επιθυμητό τους στόχο να βιώσουν την μητρότητα και την πατρότητα. Παρατίθεται ο σχετικός πίνακας συχνοτήτων:

6. Ποια είναι τα κίνητρα που σας ώθησαν στην απόφαση της υιοθεσίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανάγκη απόκτησης παιδιού/Ανάληψη γονικού ρόλου	32	64,0	65,3	65,3
	Υπογονιμότητα/ Προβλήματα Υγείας	10	20,0	20,4	85,7
	Ανάγκη προσφοράς	7	14,0	14,3	100,0
	Total	49	98,0	100,0	
Missing	888	1	2,0		
Total		50	100,0		

7. Πόσο είναι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ανάληψη του δικού σας αιτήματος υιοθεσίας έως την έναρξη της κοινωνικής έρευνας;

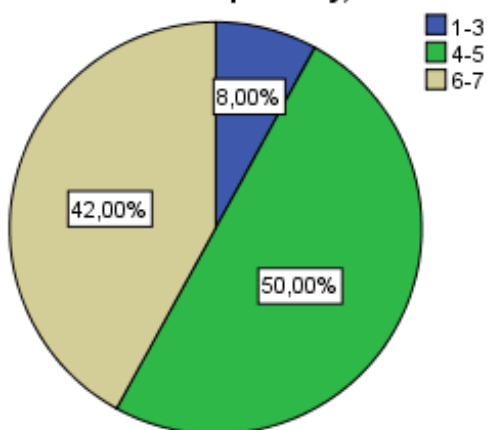
Εν συνεχεία, το έβδομο ερώτημα σχετίζονταν με το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ανάληψη του αιτήματος υιοθεσίας των Υποψήφιων Θετών Γονέων έως την έναρξη της κοινωνικής έρευνας. Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα το 38% δήλωσε περισσότερο από τρεις μήνες, το 28% τρεις μήνες, το 16% έναν μήνα, το 10% λιγότερο από έναν μήνα και τέλος το 8% δύο μήνες. Το παρόν εύρημα ήταν εν μέρει

αναμενόμενο διότι παρ' όλο που ο νέος Νόμος (4538/2018) ορίζει το διάστημα των τριών μηνών, λόγω της μικρής χρονικής ισχύος του δεν εφαρμόζεται ακόμη πλήρως και οι ίδιοι οι επαγγελματίες πρέπει τόσο να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα όσο και να διαχειριστούν τις υποθέσεις υιοθεσίας που εκκρεμούν.

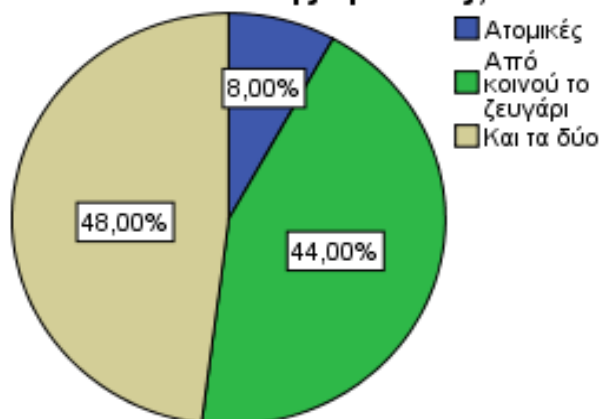
Η όγδοη ερώτηση καθώς και το υποερώτημα αυτής σχετιζόταν με τις συνεδρίες που έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια της κοινωνικής έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, η ερώτηση οχτώ εξέτασε τον αριθμό των συνεδριών που έλαβαν χώρα, ενώ το υποερώτημα 8^α το είδος των συνεδριών

(ατομικές ή από κοινού το ζευγάρι). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προέκυψαν, το 50% των συμμετεχόντων δήλωσε πως πραγματοποιήθηκαν 4-5 συνεδρίες, το 42% δήλωσε 6-7 συνεδρίες ενώ μόλις το 8% δήλωσε 1-3 συνεδρίες. Άρα, ο συνολικός αριθμός των συνεδριών που έλαβαν χώρα ήταν αρκετά ικανοποιητικός αφού η συντριπτική πλειοψηφία 92% δήλωσε 4-7 συνεδρίες. Όσον αφορά το είδος των συνεδριών, το 48% των συμμετεχόντων ανέφερε πως πραγματοποιήθηκαν τόσο ατομικές συνεδρίες όσο και από κοινού το ζευγάρι και το 44% μόνο από κοινού. Κατά συνέπεια, το μεγαλύτερο ποσοστό έλαβε και τα δύο είδη συνεδριών, το οποίο όπως αναφέρετε και σε προηγούμενες μελέτες είναι πολύ βοηθητικό. Ακόμα, ποσοστό 8% σημείωσαν μόνο ατομικές συνεδρίες. Σε αυτό το σημείο οφείλουμε όμως να λάβουμε υπόψη πως το ποσοστό αυτό αναφέρεται στους άγαμους ή διαζευγμένους Υποψήφιους Θετούς Γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα. Στην συνέχεια παρατίθενται τα αντίστοιχα γραφήματα.

8. Πόσες συνεδρίες έλαβαν χώρα στα πλαίσια της κοινωνικής έρευνας;

8. Α) Τι είδους συνεδρίες έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια της κοινωνικής έρευνας;

Η ερώτηση 9 εξέτασε τα ζητήματα που συζητήθηκαν κατά την διάρκεια των συνεδριών της κοινωνικής έρευνας. Οι κατηγορίες που μπορούσαν να επιλέξουν οι συμμετέχοντες ήταν:

- α) Ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του,
- β) Μελλοντική αναζήτηση ριζών του θετού παιδιού,
- γ) Ενημέρωση για το ψυχοκοινωνικό ιστορικό των βιολογικών γονέων,
- δ) Συζήτηση για την διαχείριση πιθανών συμπεριφορικών προβλημάτων του παιδιού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν, το μεγαλύτερο ποσοστό (95,83%) σημείωσε 'η συζήτηση για την διαχείριση πιθανών συμπεριφορικών προβλημάτων του παιδιού' ενώ αρκετά μεγάλο ποσοστό (85,42%) σημείωσε και το ζήτημα 'της ενημέρωσης του παιδιού για την

υιοθεσία του'. Όσον αφορά τα ζητήματα 'ενημέρωση για το ψυχοκοινωνικό ιστορικό των βιολογικών γονέων' και 'μελλοντική αναζήτηση ριζών του θετού παιδιού', σημείωσαν ποσοστά 64,58% και 62,50% αντίστοιχα. Τα ποσοστά που προέκυψαν ήταν αναμενόμενα διότι κύριο άγχος των γονέων αποτελεί η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση του παιδιού που θα υιοθετήσουν, οι δυσκολίες που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν και η αποκάλυψη της υιοθεσίας του. Στη συνέχεια παρατίθενται τα γραφήματα και οι πίνακες συχνοτήτων των ζητημάτων σε αύξουσα σειρά βάση των προαναφερθέντων ποσοστών.

Ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	7	14,0	14,6	14,6
	Ναι	41	82,0	85,4	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

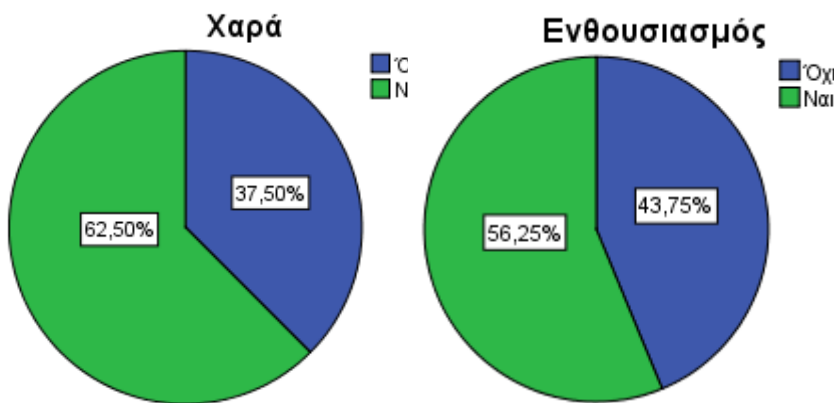
Συζήτηση για την διαχείριση πιθανών συμπεριφορικών προβλημάτων του παιδιού					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	2	4,0	4,2	4,2
	Ναι	46	92,0	95,8	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Μελλοντική αναζήτηση ριζών του θετού παιδιού					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	18	36,0	37,5	37,5
	Ναι	30	60,0	62,5	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Ενημέρωση για το ψυχοκοινωνικό ιστορικό των βιολογικών γονέων

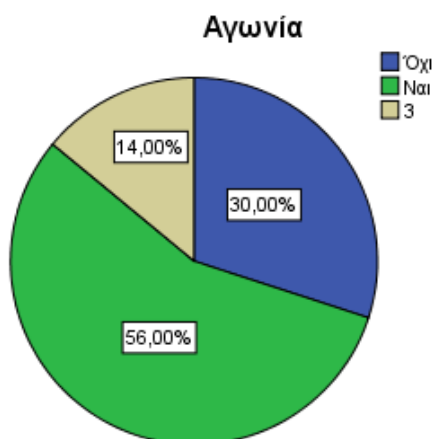
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	17	34,0	35,4	35,4
	Ναι	31	62,0	64,6	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Η δέκατη ερώτηση, η οποία ήταν πολλαπλής επιλογής, σχετιζόταν με τα συναισθήματα που ένιωσαν οι υποψήφιοι θετοί γονείς κατά την πρώτη τους επαφή με τον κοινωνικό λειτουργό. Το συναίσθημα της χαράς δηλώθηκε από το 62,50% των συμμετεχόντων, του ενθουσιασμού από το 56,25% ενώ της αγωνίας από το 56,00%. Εν συνεχεία, άγχος ένιωσε το 47,9%, αμηχανία

το 33,3% ενώ φόβο το 10,4%. Τα αισθήματα του θυμού και της λύπης δεν τα εξέφρασε κανένας συμμετέχων. Τα συναισθήματα του άγχους, της αμηχανίας και του φόβου θα

παρουσιαστούν σε πίνακες συχνοτήτων παρακάτω. Τα προαναφερθέντα συναισθήματα ήταν αναμενόμενα καθώς με την έναρξη της διαδικασίας αναζωπυρώνονται οι ελπίδες τους ενώ παράλληλα αγωνιούν, αγχώνονται και νιώθουν φόβο για την πορεία της υιοθεσίας.

Άγχος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	25	50,0	52,1	52,1
	Ναι	23	46,0	47,9	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Αμηχανία

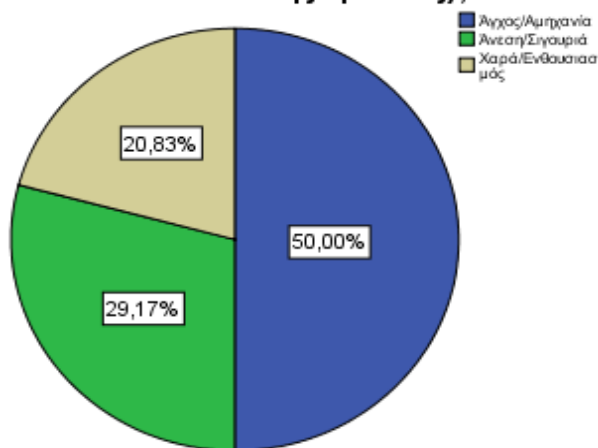
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	32	64,0	66,7	66,7
	Ναι	16	32,0	33,3	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Φόβος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	43	86,0	89,6	89,6
	Ναι	5	10,0	10,4	100,0
	Total	48	96,0	100,0	
Missing	888	2	4,0		
Total		50	100,0		

Η ενδέκατη ερώτηση, αφορούσε τα συναισθήματα των Υποψήφιων Θετών Γονέων κατά τη διάρκεια των επισκέψεων του κοινωνικού λειτουργού στον προσωπικό τους χώρο. Το μεγαλύτερο ποσοστό (50%) δήλωσε άγχος/αμηχανία, το 29,17% ένιωσε άνεση/σιγουριά ενώ το 20,83% βίωσε χαρά/ενθουσιασμό. Το μεγαλύτερο ποσοστό που σημειώθηκε ήταν το άγχος καθώς οι γονείς αγωνιούν για το εάν ο προσωπικός τους χώρος κριθεί κατάλληλος για την διαβίωση του παιδιού. Σε περίπτωση που ο χώρος των γονέων δεν κριθεί κατάλληλος η διαδικασία διακόπτεται αυτομάτως, γεγονός που προκαταβάλλει αρνητικά τους γονείς και επηρεάζει την ήδη υπάρχουσα φορτισμένη ψυχοσυναισθηματική τους κατάσταση. Αν βέβαια

11. Πως αισθανθήκατε κατά την διάρκεια των επισκέψεων του κοινωνικού λειτουργού στον προσωπικό σας χώρο (στο στάδιο της κοινωνικής έρευνας);

προσθέσουμε το ποσοστό των γονέων που ένιωσαν άνεση/σιγουριά και χαρά/ενθουσιασμό τότε βλέπουμε ότι τα θετικά συναισθήματα που αισθάνονταν οι γονείς σημείωσαν παρόμοια ποσοστά. Παρακάτω παρατίθεται το αντίστοιχο γράφημα.

Το δωδέκατο ερώτημα διερευνούσε το πως αξιολογούν οι υποψήφιοι θετοί γονείς το επιμορφωτικό πρόγραμμα που παρακολουθούν/παρακολούθησαν. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (74%) ανέφερε ότι ήταν εξαιρετικά χρήσιμο, το 24% πολύ χρήσιμο, ενώ μόλις το 2% δήλωσε ότι ήταν μέτρια χρήσιμο. Η αξιολόγηση του επιμορφωτικού προγράμματος ως εξαιρετικά χρήσιμο από την πλειοψηφία ήταν απόλυτα κατανοητή, καθώς οι γονείς είχαν ανάγκη να ενισχυθούν ψυχρουναισθηματικά, και να κατανοήσουν τόσο την διαδικασία όσο και τον επερχόμενο ρόλο τους. Παρατίθεται το αντίστοιχο γράφημα.

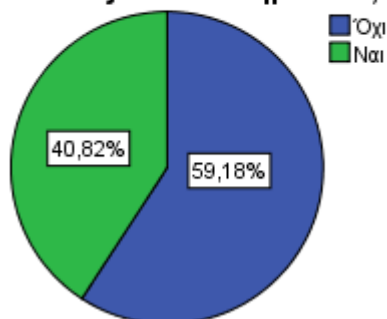
12. Πως θα αξιολογούσατε το επιμορφωτικό πρόγραμμα που παρακολουθείτε/παρακολουθήσατε;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Μέτρια χρήσιμο	1	2,0	2,0	2,0
Πολύ χρήσιμο	12	24,0	24,0	26,0
Εξαιρετικά χρήσιμο	37	74,0	74,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

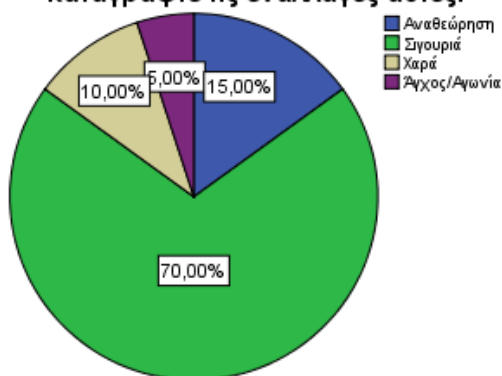
Η δέκατη τρίτη ερώτηση καθώς και το υποερώτημα αυτής (13^α) επιθυμούσαν να εξετάσουν εάν κατά το στάδιο της επιμόρφωσης οι θετοί γονείς παρατήρησαν εναλλαγή των αρχικών τους συναισθημάτων. Εάν ναι, ζητήθηκε να καταγραφούν αυτές οι εναλλαγές. Ειδικότερα, η ερώτηση δεκατρία αφορούσε το εάν παρατηρήθηκε εναλλαγή των αρχικών τους συναισθημάτων κατά το στάδιο της επιμόρφωσης, ενώ το υποερώτημα 13^α την καταγραφή των εναλλαγών αυτών, εφόσον υφίστανται. Βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν το 59,18% ανέφερε ότι παρατηρήθηκαν εναλλαγές, ενώ το 40,82% ανέφερε ότι η συναισθηματική τους κατάσταση παρέμεινε στάσιμη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την

ανάλυση των δεδομένων το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (70%), οι οποίοι ανέφεραν συναισθηματικές εναλλαγές, δήλωσε ως σημαντικότερη εναλλαγή την αίσθηση σιγουριάς, το 15% αναθεώρηση των αρχικών του συναισθημάτων, το 10% ένιωσε χαρά, ενώ μόλις το 5% ανέφερε άγχος και αγωνία. Το παρόν εύρημα είναι φυσικό καθώς όσο η διαδικασία της υιοθεσίας εξελίσσεται, οι υποψήφιοι θετοί γονείς ενδυναμώνονται και νιώθουν πιο σίγουροι για να αναλάβουν τον γονικό τους ρόλο. Στην συνέχεια παρατίθενται τα σχετικά γραφήματα.

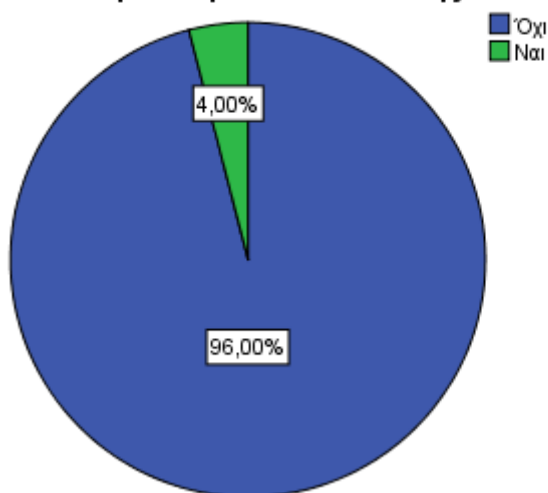
13. Κατά το στάδιο της επιμόρφωσης, παρατηρήσατε εναλλαγές των αρχικών σας συναισθημάτων;

13 Α) Αν ναι, παρακαλούμε καταγράψτε τις εναλλαγές αυτές.

14. Αισθανθήκατε ποτέ ότι επιθυμείτε να διακόψετε την διαδικασία της υιοθεσίας;

Στην δέκατη τέταρτη ερώτηση εξετάστηκε η πιθανότητα επιθυμίας διακοπής της διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα, οι υποψήφιοι θετοί γονείς ρωτήθηκαν αν αισθάνθηκαν ποτέ την επιθυμία να διακόψουν την διαδικασία υιοθεσίας. Το ποσοστό που προέκυψε ήταν μόλις 4%, με το 96% των συμμετεχόντων να δηλώνουν πως ποτέ δεν σκέφτηκαν την διακοπή της διαδικασίας, όπως παρουσιάζεται στο ακόλουθο γράφημα. Το παρόν αποτέλεσμα είναι λογικό καθώς για να προβούν στην διαδικασία της υιοθεσίας οι γονείς είναι πλήρως συνειδητοποιημένοι και ήταν εν αναμονή

για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ως εκ τούτου, σπάνια οπισθοχωρούν εκτός αν συντρέχει πολύ σοβαρός λόγος καθώς η διακοπή της διαδικασίας συνεπάγεται συναισθηματικές συνέπειες τόσο για τους ίδιους, όσο και για το υποψήφιο θετό παιδί, εάν έχει προηγηθεί συνάντηση.

Η δέκατη πέμπτη ερώτηση σχετιζόταν με το κυρίαρχο συναίσθημα που βίωσαν οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς κατά την διάρκεια της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας. Τα κυρίαρχα συναισθήματα που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων ήταν το άγχος/αγωνία με ποσοστό 46% και η χαρά/ενθουσιασμός με 44%. Το συναίσθημα της ανυπομονησίας σημείωσε 8% ενώ σιγουριά αισθάνθηκε μόλις το 2% των συμμετεχόντων. Τα μεγαλύτερα ποσοστά που σημειώθηκαν ήταν προβλέψιμα καθώς οι γονείς κατ' αυτό το στάδιο συνήθως βιώνουν αμφιθυμικά συναισθήματα είτε χαρά/ενθουσιασμό για την εξέλιξη της υιοθεσίας είτε άγχος/αγωνία για την επιτυχή ολοκλήρωση της υιοθεσίας.

15. Ποιο ήταν το κυρίαρχο συναίσθημα που βιώσατε κατά την διάρκεια της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άγχος/Αγωνία	23	46,0	46,0	46,0
	Χαρά/Ενθουσιασμός	22	44,0	44,0	90,0
	Ανυπομονησία	4	8,0	8,0	98,0
	Σιγουριά	1	2,0	2,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

Η δέκατη έκτη ερώτηση σχετιζόταν με το πως θα αξιολογούσαν οι υποψήφιοι θετοί γονείς την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού κατά την διερεύνηση της κοινωνικής έρευνας. Το 70% θεώρησε τη συμβολή του κοινωνικού λειτουργού εξαιρετικής σημασίας, το 26% απάντησε ότι είναι υψηλής σημασίας ενώ μόλις το 4% δήλωσε ότι ήταν μέτριας σημασίας. Τα αποτελέσματα που σχετίζονται με τον κοινωνικό λειτουργό αποδεικνύουν την σπουδαιότητα του ρόλου του καθ' όλη την διαδικασία της υιοθεσίας. Τα αποτελέσματα παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα συχνοτήτων.

16. Πως θα αξιολογούσατε την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού κατά την διερεύνηση της κοινωνικής έρευνας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μέτριας σημασίας	2	4,0	4,0	4,0
	Υψηλής σημασίας	13	26,0	26,0	30,0
	Εξαιρετικής σημασίας	35	70,0	70,0	100,0
	Total	50	100,0	100,0	

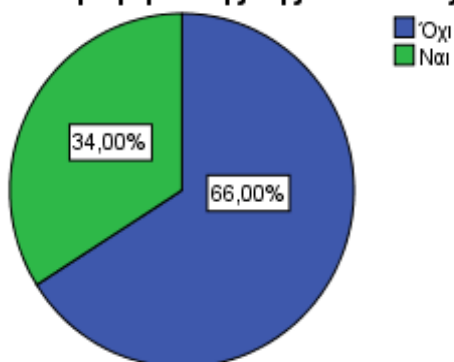

Η δέκατη έβδομη ερώτηση αφορούσε τη συμβολή του κοινωνικού λειτουργού στην διαδικασία της επιμόρφωσης. Το 64% δήλωσε ότι ήταν εξαιρετικής σημασίας, το 34% απάντησε ότι ήταν υψηλής σημασίας ενώ μόνο το 2% την θεώρησε λίγης σημασίας. Τα παραπάνω αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι οι γονείς αντιλαμβάνονται την σπουδαιότητα του κοινωνικού λειτουργού και σε αυτό το στάδιο της υιοθεσίας, δηλαδή τη διαδικασία της επιμόρφωσης, καθώς στέκεται αρωγός στην προσπάθεια τους να προετοιμαστούν για τον γονικό τους ρόλο. Παρακάτω παρατίθεται ο αντίστοιχος πίνακας συχνοτήτων.

17. Πως θα αξιολογούσατε την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού στην διαδικασία της επιμόρφωσης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Λίγης σημασίας	1	2,0	2,0	2,0
Υψηλής σημασίας	17	34,0	34,0	36,0
Εξαιρετικής σημασίας	32	64,0	64,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

18. Θα προτείνετε κάποιες αλλαγές για την καλύτερη διεξαγωγή των σταδίων της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας και της επιμόρφωσης της υιοθεσίας;

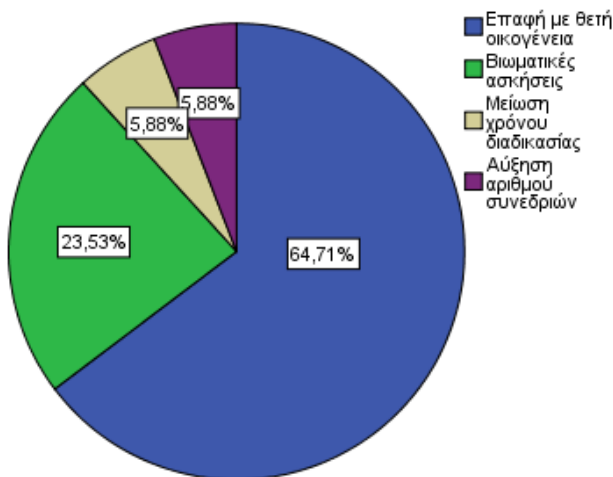

Οι τελικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου (18 & 18^α) αφορούσαν την προσωπική άποψη των συμμετεχόντων αναφορικά με τα στάδια της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας και της επιμόρφωσης. Ειδικότερα, η ερώτηση δεκαοχτώ διερευνούσε την άποψη των συμμετεχόντων αναφορικά με το εάν θα πρότειναν αλλαγές για την καλύτερη διεξαγωγή των προαναφερθέντων σταδίων. Το 66% των συμμετεχόντων δήλωσε πως δεν επιθυμεί κάποια τροποποίηση ενώ το 34% πως θα πρότεινε ορισμένες αλλαγές. Στην ερώτηση 18^α απάντησε το 34% των

συμμετεχόντων που θα πρότεινε αλλαγές για την καλύτερη διεξαγωγή της υιοθεσίας. Οι προτεινόμενες αλλαγές κατηγοριοποιήθηκαν και προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- α) Επαφή με θετή οικογένεια (64,71%) ,
- β) Βιωματικές ασκήσεις (23,53%),
- γ) Μείωση χρόνου διαδικασίας (5,88%) και
- δ) Αύξηση αριθμού των συνεδριών (5,88%).

18 Α) Αν ναι, παρακαλούμε καταγράψτε τις προτεινόμενες αλλαγές.

Το ποσοστό που ανέφερε ότι επιθυμεί αλλαγές για την διεξαγωγή της υιοθεσίας εστίασε κυρίως στην επιμόρφωση και πιο συγκεκριμένα πρότεινε την επαφή με τη θετή οικογένεια. Γεγονός που είναι πλήρως κατανοητό καθώς οι υποψήφιοι θετοί γονείς επιθυμούν να πληροφορηθούν εκ των έσω για την υιοθεσία και για τις δυσκολίες που πιθανόν να αντιμετωπίσουν.

7.2 Ευρήματα ποιοτικής έρευνας

Εισαγωγή

Στην παρούσα ποιοτική έρευνα συμμετείχαν δέκα κοινωνικοί λειτουργοί, οι οποίοι εργάζονται στον τομέα των υιοθεσιών, στις Περιφέρειες της Ελλάδας. Οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν μέσω τηλεφωνικών κλήσεων και τα δεδομένα κατηγοριοποιήθηκαν μέσω του προγράμματος ανάλυσης δεδομένων Qualitative Data Analysis Software NVivo-QSR International. Εν συνέχεια παρατίθενται τα οκτώ (8) ερωτήματα και τα αποτελέσματα του εκάστοτε ερωτήματος που προέκυψαν κατόπιν ανάλυσης των συνεντεύξεων.

1. Χρόνια εργασίας στον τομέα υιοθεσίας

Το πρώτο ερώτημα αφορά το χρονικό διάστημα απασχόλησης των κοινωνικών λειτουργών στον τομέα της υιοθεσίας. Οι κατηγορίες που προέκυψαν μέσω της κωδικοποίησης ήταν:

- α) κάτω από 10 χρόνια,
- β) πάνω από 10 χρόνια και
- γ) πάνω από 20 χρόνια.

Τα ποσοστά που σημειώθηκαν ήταν 70% πάνω από 10 χρόνια, 20% κάτω από 10 χρόνια και μόνο ένας συμμετέχων (10%) δήλωσε πως απασχολείται στον τομέα πάνω από 20 χρόνια. Ειδικότερα:

«Τα τελευταία 8 χρόνια ασχολούμαι με τον τομέα της υιοθεσίας και της αναδοχής. Πριν από αυτό εργαζόμουν σε δομή προσφύγων.» (Συν.8)

«Εργαζόμουν από το 95' στη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας για θέματα καταλληλότητας των υποψήφιων θετών γονέων και των αναδόχων και από το 2010 εργαζομαι στην Περιφέρεια» (Συν.10)

«Εργάζομαι στον τομέα της υιοθεσίας τα τελευταία 10 χρόνια. Ασχολήθηκα από την αρχή με αυτό το κομμάτι και το κυνήγησα γιατί κάθε παιδί πρέπει να βρει ένα σπίτι και μια αγκαλιά.» (Συν.1)

2. Αλλαγές που επέφερε ο νέος Νόμος στην διαδικασία της υιοθεσίας

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν ποιες είναι κατά την γνώμη τους οι σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο νέος Νόμος (4538/2018) στην διαδικασία της υιοθεσίας. Σύμφωνα με την άποψη των επαγγελματιών, η σημαντικότερη αλλαγή ήταν η δημιουργία των Εθνικών Μητρώων Υποψήφιων Θετών Γονέων και Ανηλίκων. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά, η δημιουργία των προαναφερθέντων Μητρώων διευκόλυνε σημαντικά την διαδικασία σύνδεσης (matching) των υποψήφιων θετών γονέων με το παιδί.

Μία ακόμα σημαντική αλλαγή που αναφέρεται είναι η δημιουργία Ατομικού Σχεδίου Οικογενειακής Αποκατάστασης (Α.Σ.Ο.Α.) για όλους τους ανηλίκους, οι οποίοι διαβιούν σε Μονάδες Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας και είναι ήδη εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων. Ως εκ τούτου, η καταγραφή αυτή αποσκοπεί τόσο στην εύρεση κατάλληλης οικογένειας όσο και στην παροχή της δυνατότητας μελλοντικής αναζήτησης ριζών.

Τέλος, σημαντική θεωρείται η ανάθεση της διαδικασίας σε πιστοποιημένους και άρτια εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, από τον Σύλλογο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε.). Αναλυτικότερα:

«Η δημιουργία Εθνικών Μητρώων για θετούς γονείς και ανήλικα τέκνα αντίστοιχα, όπου μας

βοηθούν στη διαδικασία της υιοθεσίας καθώς και το γεγονός ότι τα Κέντρα Παιδικής Μέριμνας Ανηλίκων είναι πλέον υποχρεωμένα να μας ενημερώνουν για την υγεία του ανήλικου αλλά και για την πρότερη οικογενειακή του κατάσταση, πράγμα που θα βοηθήσει σε μελλοντική αναζήτηση του παιδιού για την οικογένεια του. Πριν από την απόφαση αυτή, είχαμε πολλές περιπτώσεις παιδιών με σοβαρά προβλήματα υγείας (τα οποία δεν ήταν εξωτερικά), όπου τα μαθαίναμε πολύ αργότερα και κρατούσαν πίσω την διαδικασία.» (Συν.8)

«Ο Νόμος 4538/2018 ήταν καθοριστικός για την εξέλιξη και τη διευκόλυνση της διαδικασίας της υιοθεσίας. Η σημαντικότερη αλλαγή ήταν η δημιουργία Εθνικών Μητρώων για τους υποψήφιους θετούς γονείς και τα ανήλικα τέκνα. Αυτά τα Μητρώα δημιουργήθηκαν για την γρηγορότερη διαδικασία. Επίσης, με αυτά τα Μητρώα τα λάθη του παρελθόντος μειώθηκαν κατά πολύ. Πλέον είναι σαφές στον καθένα τι να κάνει και πότε. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που αναλαμβάνουν τις υιοθεσίες θα πρέπει να εκπαιδεύονται πρώτα, πράγμα που αποτρέπει τα λάθη.» (Συν.2)

«Καταγραφή όλων των ανηλίκων που δεν διαβιώνουν στην βιολογική οικογένεια και καταγραφή όλων των υποψήφιων παιδιών στα νοσοκομεία. Επίσης σημαντική αλλαγή ήταν το σχέδιο Α.Σ.Ο.Α που ενημερωνόμαστε για το κοινωνικό-ιατρικό ιστορικό του παιδιού και βοηθάει στην αναζήτηση ριζών» (Συν.10)

3. Αναγκαία τροποποίηση παλαιού Νόμου

Στο τρίτο ερώτημα οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν εάν θεωρούσαν αναγκαία την τροποποίηση του παλαιού νόμου και εάν ναι, να αιτιολογήσουν την απάντηση αυτή. Το σύνολο των ερωτηθέντων απάντησε θετικά. Συγκεκριμένα, μέσω της καταγραφής και της επεξεργασίας των δεδομένων προέκυψαν οι ακόλουθες κατηγορίες:

- α) Διευκολύνθηκε η διαδικασία,
- β) Μειώθηκαν οι ιδιωτικές υιοθεσίες,
- γ) Συνέβαλλε στην αποϊδρυματοποίηση,
- δ) Συντέλεσε στη διαφάνεια της διαδικασίας.

Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων απάντησε ότι διευκολύνθηκε η διαδικασία. Ειδικότερα, ανέφεραν ότι μειώθηκε αισθητά ο χρόνος αναμονής και ότι πλέον μπορούν να ανατρέξουν, ανά πάσα στιγμή στο σύστημα, για την παροχή πληροφοριών. Εξίσου σημαντικό ποσοστό (40%) ανέφερε ότι η τροποποίηση του παλαιού νόμου συνέβαλλε στη διαφάνεια της διαδικασίας,

γεγονός που συνδέεται άμεσα και με την μείωση των ιδιωτικών υιοθεσιών. Τέλος, δήλωσαν ότι συνέβαλλε στην αποϊδρυματοποίηση και ως εκ τούτου στη μείωση των πολλαπλών επιπτώσεων στη σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών αλλά και στην αποσυμφόρηση των ιδρυμάτων, λόγω της καταγραφής όλων των παιδιών που διαβιούν στα πλαίσια παιδικής προστασίας. Πιο συγκεκριμένα:

«Σίγουρα είχε φτάσει η ώρα για να αλλάξει ο νόμος της υιοθεσίας. Τα πράγματα πλέον γίνονται γρηγορότερα και πιο εύκολα και έτσι φτάνουμε σιγά σιγά στον στόχο μας. Επίσης συνέβαλλε στην αποσυμφόρηση των ιδρυμάτων. Αρκετοί κοινωνικοί λειτουργοί πήραμε μέρος σε επιμορφωτικά σεμινάρια κι επιτέλους αναλαμβάνουμε την υιοθεσία ως κοινωνικοί λειτουργοί.» (Συν.2)

«Φυσικά και ήταν αναγκαία. Πλέον τα πάντα είναι καταγεγραμμένα στο σύστημα και μπορούμε να ανατρέξουμε ανά πάσα στιγμή για οποιαδήποτε πληροφορία που θα διευκολύνει την διαδικασία της υιοθεσίας.» (Συν.3)

«Φυσικά ήταν απαραίτητη. Πρέπει να καταργηθούν οι ιδιωτικές.» (Συν.7)

4. Καίρια σημεία που πρέπει να εστιάζει η προετοιμασία των Υποψήφιων Θετών Γονέων

Η τέταρτη ερώτηση σχετιζόταν με τα καίρια σημεία που οφείλει να εστιάζει η προετοιμασία των Υποψήφιων Θετών Γονέων. Η πλειοψηφία των επαγγελματιών ανέφεραν ως καίρια σημεία την ενημέρωση για την βιολογική οικογένεια καθώς επίσης και τις επερχόμενες δυσκολίες που δύναται να αντιμετωπίσουν οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς. Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν συχνά πρόκειται για παιδιά που έχουν δεχτεί κακοποίηση ή παραμέληση και ως εκ τούτου οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς οφείλουν να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι. Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων ανέφερε ως καίριο σημείο την συνειδητοποίηση των στόχων και των κινήτρων των Υποψήφιων Θετών Γονέων, ώστε να επιτύχει η υιοθεσία. Εν συνεχεία, αναφέρθηκε η ψυχολογική προετοιμασία και η σημαντικότητα αυτής. Τέλος, ως καίριο σημείο αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες η κατάλληλη προετοιμασία για την ανάληψη του γονικού ρόλου. Ειδικότερα:

«Πρέπει να εστιάζει στην επίλυση των ερωτήσεων που έχουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς. Αυτό που τους περιμένει είναι κάτι άγνωστο και έχουν πολύ άγχος. Θα πρέπει να τους βοηθήσουμε να ξεπεράσουν τις φοβίες τους, να τους προετοιμάσουμε για δυσκολίες που θα προκύψουν στο

μέλλον αλλά και για την πρώτη τους συνάντηση με τα παιδιά. Θα πρέπει να συζητήσουμε μαζί τους θέματα όπως διάφορα προβλήματα συμπεριφοράς που μπορεί να προκύψουν όπως αντιδραστικότητα, κρίσεις θυμού, σχολικό εκφοβισμό,, εξαρτήσεις από τις οθόνες και να τους βοηθήσουμε πως να βρουν λύση εάν προκύψει κάτι από αυτά.» (Συν.1)

«Η προετοιμασία των Υποψήφιων Θετών Γονέων θα πρέπει να εστιάζει στην κατάλληλη ψυχολογική τους στήριξη. Οι δυσκολίες που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ποικίλουν. Πολλά από τα παιδιά αυτά έχουν δεχτεί κακοποίηση και παραμέληση και εμφανίζουν κάποιου είδους ψυχοπαθολογία ή ίσως εμφανίσουν αργότερα. Πρέπει να γνωρίζουν πως και πότε να αποκαλύψουν την υιοθεσία σε παιδιά μικρότερης ηλικίας και πως να διαχειριστούν την πιθανή μελλοντική αναζήτηση ριζών.» (Συν.4)

«Θα πρέπει να εστιάζει στην εκπαίδευση, στην συνειδητοποίηση των στόχων, στα κίνητρα των γονέων και στον τρόπο που θα αντιμετωπίζουν τα παιδιά (να μην τα κάνουν να αισθανθούν διαφορετικά). Επίσης, να ενημερώνονται για τα βιώματα του παιδιού και να εστιάζει σε θέματα κακοποίησης, παραμέλησης, απώλειας. Τέλος, σημαντικό είναι να έρχονται οι υποψήφιοι θετοί γονείς σε επαφή με γονείς που ολοκλήρωσαν την διαδικασία.» (Συν.3)

5. Κύρια συναισθήματα υποψήφιων θετών γονέων

Η πέμπτη ερώτηση αναφερόταν στα κύρια συναισθήματα που εκδηλώνουν οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς. Λαμβάνοντας υπόψιν τις απαντήσεις των αρμόδιων κοινωνικών λειτουργών προέκυψαν οι εξής κατηγορίες:

- α) φόβος,
- β) ματαίωση,
- γ) επιθυμία,
- δ) ανυπομονησία,
- στ) αμφιθυμικά συναισθήματα και
- ε) άγχος/αγωνία.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι οι γονείς κατά κύριο λόγο αισθάνονται άγχος/αγωνία, καθώς έχουν να αντιμετωπίσουν κάτι άγνωστο. Επίσης, σημαντικό ποσοστό των γονέων, βιώνουν έντονα την επιθυμία αλλά και την ανυπομονησία καθώς προσμένουν την ολοκλήρωση της διαδικασίας για να μπορέσουν να αποκτήσουν το νέο μέλος της οικογένειας

τους. Εν συνεχεία, από τις συνεντεύξεις διαπιστώθηκε ότι ελάχιστοι γονείς αισθάνονται φόβο, ματαιώση αλλά και αμφιθυμικά συναισθήματα. Αναλυτικότερα:

«Οι υποψήφιοι θετοί γονείς στην αρχή της διαδικασίας έρχονται αγχωμένοι, λίγο νευρικοί αλλά και πολύ χαρούμενοι. Όσο περνάει ο καιρός και συνεχίζει η διαδικασία θετικά οι γονείς γίνονται ολοένα και πιο ανυπόμονοι και λαχταρούν να «φύγουν» από εμάς μαζί με το παιδί.» (Συν.8)

«Αυτό που έχω παρατηρήσει εγώ είναι ότι οι περισσότεροι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς είναι σίγουροι για την απόφασή τους. Το αρχικό άγχος και η αγωνία είναι πάντα μέσα στο παιχνίδι αλλά με τον καιρό κάμπτονται αυτά τα συναισθήματα και μένει μόνο η χαρά και η λαχτάρα να σφιζούν στην αγκαλιά το νέο μέλος της οικογένειας.» (Συν.4)

«Όσο μεγαλώνει ο χρόνος αναμονής για να πάρουν στην αγκαλιά τους το παιδί οι γονείς νιώθουν άγχος αγωνία. Επίσης πολλές φορές ανησυχούν μήπως κάποιος τρίτος αποκαλύψει στο παιδί ότι είναι υιοθετημένο και τους απορρίψει.» (Συν.7)

6. Συναισθηματική εναλλαγή των υποψήφιων θετών γονέων κατά την διάρκεια της διαδικασίας

Το έκτο ερώτημα αφορά τις συναισθηματικές εναλλαγές των Υποψήφιων Θετών Γονέων, κατά την πρώτη τους επαφή με τον κοινωνικό λειτουργό μέχρι το τέλος του επιμορφωτικού προγράμματος. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς νιώθουν περισσότερη σιγουριά για την ανάληψη του γονικού τους ρόλου, όσο η διαδικασία της υιοθεσίας εξελίσσεται. Επίσης, είναι πιο συνειδητοποιημένοι όσον αφορά την διαδικασία της υιοθεσίας. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες κοινωνικούς λειτουργούς, οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς αισθάνονται ενθουσιασμό/χαρά καθώς πλησιάζουν στην ολοκλήρωση της διαδικασίας και στην πραγμάτωση του στόχου τους. Ως εκ τούτου, οι Υποψήφιοι Θετοί Γονείς βιώνουν και την ανυπομονησία. Τέλος, η αναθεώρηση ως συναισθηματική αλλαγή αναφέρθηκε μόνο από έναν συμμετέχοντα. Πιο συγκεκριμένα:

«Εννοείται πως υπάρχουν αλλαγές. Όσο περνάει ο καιρός οι υποψήφιοι γονείς νιώθουν χαρά και λαχτάρα για να τελειώσει η διαδικασία και να ολοκληρώσουν την οικογένεια τους.» (Συν.2)

«Ναι σίγουρα. Στην αρχή είναι λίγο διστακτικοί και φοβισμένοι θα έλεγα, όμως με τον καιρό ενδυναμώνονται στον ρόλο τους, νιώθουν πιο σίγουροι και λαχταρούν “να φτιάξουν το δικό τους σπιτικό”.» (Συν.4)

«Όπως είπα και παραπάνω οι θετοί γονείς με το πέρασμα του χρόνου γίνονται πιο ανυπόμονοι και νιώθουν περισσότερο σίγουροι για την θετική έκβαση της διαδικασίας. Μοιράζονται πιο εύκολα τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους με τους υπόλοιπους θετούς γονείς. Είναι πιο δυναμικοί και νιώθουν ότι “η ευτυχία τους είναι κοντά”». (Συν.5)

7. Παραίτηση των υποψήφιων θετών γονέων από την διαδικασία της υιοθεσίας

Η έβδομη ερώτηση αφορούσε την οπισθοχώρηση των Υποψήφιων Θετών Γονέων κατά την διαδικασία της υιοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα, οι κοινωνικοί λειτουργοί ρωτήθηκαν εάν έχουν παρατηρήσει ποτέ υποψήφιους θετούς γονείς που παραιτούνται από την διαδικασία και αν ναι, να διευκρινίσουν σε ποιο στάδιο της διαδικασίας παρατηρήθηκε. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (70%) δήλωσαν πως δεν έχει τύχει να διαχειριστούν ποτέ αλλαγή πεποίθησης για ανάληψη υιοθεσίας. Το 30%, οι οποίοι δήλωσαν πως έχουν κληθεί να αντιμετωπίσουν αλλαγή απόφασης των γονέων, ανέφεραν ότι συνέβη είτε κατά την διάρκεια της σύνδεσης (matching) με υποψήφιο θετό παιδί είτε περίπου στην μέση της διαδικασίας. Αξίζει να σημειωθεί η απάντηση ενός επαγγελματία, ο οποίος ανέφερε πως ένα ζευγάρι διέκοψε την διαδικασία αλλά ήταν αναμενόμενο καθώς ο κοινωνικός λειτουργός είχε παρατηρήσει εξαρχής πως ο σύζυγος ήταν ιδιαίτερα διστακτικός. Ειδικότερα:

«Μου έχει τύχει μόνο μία φορά σε όλα τα χρόνια που εργάζομαι στον τομέα της υιοθεσίας. Μια φορά ένα ζευγάρι αποφάσισε ότι δεν ήταν έτοιμο να συνεχίσει την υιοθεσία. Αυτό έγινε πριν το matching με το παιδί. Προσπαθήσαμε να τους μιλήσουμε ώστε να συνεχίσουν αλλά δεν τα καταφέραμε. Έφυγαν και δεν ζανά προσπάθησαν απ’ όσο ξέρω.» (Συν.1)

«Τα τελευταία 5 χρόνια δεν παρατηρείται παραίτηση.» (Συν.9)

«Ναι, αρκετά πρόσφατα ένα ζευγάρι θέλησε να διακόψει. Ο σύζυγος μάλιστα φαινόταν εξαρχής διστακτικός. Ένα ακόμη ζευγάρι διέκοψε την διαδικασία καθώς η σύζυγος έμεινε έγκυος και μάλιστα σε δίδυμα οπότε όπως δήλωσαν δεν θα μπορούσαν να αναθρέψουν κι άλλο παιδί.» (Συν.6)

8. Προτεινόμενες τροποποιήσεις για την καλύτερη διεξαγωγή της υιοθεσίας

Το όγδοο και τελευταίο ερώτημα που τέθηκε στους συμμετέχοντες αφορούσε τις τροποποιήσεις που ενδεχομένως να πρότειναν για την καλύτερη διεξαγωγή της υιοθεσίας. Μόνο ένας συμμετέχων δήλωσε πως αδυνατεί να προτείνει τροποποιήσεις, λόγω της πρόσφατης εφαρμογής του νέου Νομικού Πλαισίου. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, πρότεινε τροποποιήσεις τόσο για το νομικό πλαίσιο όσο και για την διαδικασία. Αναλυτικότερα:

«Καλό θα ήταν να εξειδικευθεί ακόμα περισσότερο η εκπαίδευση των υποψήφιων θετών γονέων και να καλύπτει όλα τα ζητήματα που είναι απαραίτητα. Επίσης, είναι σημαντικό να μην είναι μόνο θεωρητική η εκπαίδευση αλλά και βιωματική δηλαδή οι υποψήφιοι θετοί γονείς να έρχονται σε επαφή με γονείς που έχουν ήδη υιοθετήσει και μπορούν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Τέλος, θεωρώ ότι θα πρέπει να προωθηθεί η ανοιχτή και η συγγενική υιοθεσία.» (Συν.8)

«Θεωρώ απαραίτητη μία αλλαγή. Η εκπαίδευση των θετών γονέων πρέπει να γίνεται διαδραστικά. Να μπορούν να συνομιλήσουν με θετούς γονείς ώστε να μοιραστούν τους φόβους, τις αγωνίες και τις ερωτήσεις τους με κάποιον που ξέρει καλύτερα από τον καθένα. Επίσης μια σκέψη είναι ότι παιδιά που έχουν ήδη υιοθετηθεί θα μπορούσαν να μιλήσουν (αν το επιθυμούν) με τους υποψήφιους θετούς γονείς, γεγονός που θα βοηθούσε τους γονείς να καταλάβουν περισσότερο τον “κόσμο” του παιδιού τους. Αυτά έχω να προτείνω, τουλάχιστον την προκειμένη στιγμή.» (Συν.2)

«Θα ήθελα να μειωθεί ‘η μαύρη τρύπα της ιδιωτικής υιοθεσίας. Να σταματήσει επιτέλους το εμπόριο βρεφών’. Επίσης, προτείνω την εφαρμογή ανοιχτών υιοθεσιών στην Ελλάδα.» (Συν.10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1 Συμπεράσματα Ποσοτικής Έρευνας

Όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 6.1 (Μεθοδολογία Ποσοτικής Έρευνας), σκοπός της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση των συναισθημάτων των υποψήφιων θετών γονέων

κατά την διαδικασία της υιοθεσίας. Σε δεύτερο χρόνο, επιχειρήθηκε να διερευνηθεί η άποψη των συμμετεχόντων αναφορικά με τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού, την διαδικασία της υιοθεσίας καθώς και τις αλλαγές που ενδεχομένως θα πρότειναν για την καλύτερη διεκπεραίωση της. Ειδικότερα, συλλέχθηκαν 50 ερωτηματολόγια ηλεκτρονικής μορφής από υποψήφιους θετούς γονείς, οι οποίοι βρίσκονταν στο επιμορφωτικό στάδιο ή είχαν ολοκληρώσει πρόσφατα την διαδικασία της επιμόρφωσης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρατέθηκαν στο κεφάλαιο 7.1 (Αποτελέσματα Ποσοτικής Έρευνας) παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των υποψήφιων θετών γονέων ήταν έγγαμοι (83,33%) και ανήκαν στο ηλικιακό φάσμα 41-50 ετών (56%). Γεγονός που αποδεικνύει ότι παρά την δυνατότητα που παρέχει ο νέος Νόμος σε άτομα εκτός γάμου να υιοθετήσουν, συνήθως η πράξη της υιοθεσίας τελείται από ζευγάρια που διαβιούν σε έγγαμο βίο.

Αναφορικά με τα συναισθήματα των υποψήφιων θετών γονέων, που όπως προαναφέρθηκε αποτέλεσαν τον κύριο σκοπό της ποσοτικής έρευνας, τέθηκαν ερωτήματα ανάλογα με το στάδιο της διαδικασίας της υιοθεσίας. Ειδικότερα, κατά την έναρξη της διαδικασίας (πρώτη επαφή με τον κοινωνικό λειτουργό), οι συμμετέχοντες βίωσαν ως επί το πλείστον αμφιθυμικά συναισθήματα. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά σημείωσαν η χαρά και ο ενθουσιασμός αλλά αρκετά υψηλά ποσοστά σημείωσαν και το άγχος και η αγωνία. Παρόμοια ποσοστά σημείωσαν τα προαναφερθέντα συναισθήματα και κατά το στάδιο της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας. Κατά την διάρκεια των επισκέψεων του κοινωνικού λειτουργού στον προσωπικό τους χώρο, η πλειοψηφία των γονέων αισθάνθηκε άγχος και αμηχανία ενώ χαρά και ενθουσιασμό βίωσε ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό. Τα άνωθεν αποδεικνύουν την συναισθηματική εναλλαγή που βίωσαν οι γονείς, όταν οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στον προσωπικό τους χώρο. Κατά την διάρκεια του επιμορφωτικού σταδίου, οι περισσότεροι υποψήφιοι θετοί γονείς δήλωσαν πως βίωσαν εναλλαγή των αρχικών τους συναισθημάτων κατά το πέρας της διαδικασίας. Αναλυτικότερα, ανέφεραν πως ένιωσαν πιο σίγουροι για την ανάληψη του γονικού τους ρόλου κατά την ολοκλήρωση του σταδίου. Τέλος, στο ερώτημα της οπισθοχώρησης σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν αρνητικά.

Επιπροσθέτως, οι υποψήφιοι θετοί γονείς αξιολόγησαν τον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού ως εξαιρετικής σημασίας, τόσο στο στάδιο της κοινωνικής έρευνας όσο και στο στάδιο της επιμόρφωσης. Επιπλέον, η πλειονότητα των συμμετεχόντων δήλωσε πως δεν επιθυμεί κάποια

τροποποίηση στην διαδικασία της υιοθεσίας. Οι ερωτώμενοι, οι οποίοι απάντησαν θετικά, ανέφεραν ως σημαντικότερες αλλαγές την δυνατότητα επαφής με θετή οικογένεια και την προσθήκη βιωματικών ασκήσεων στην επιμόρφωση.

8.2 Συμπεράσματα Ποιοτικής Έρευνας

Η ποιοτική έρευνα διενεργήθηκε μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων σε κοινωνικούς λειτουργούς, οι οποίοι εργάζονται στον τομέα της υιοθεσίας στις Περιφέρειες της Ελλάδας. Στόχος της έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση των απόψεων των κοινωνικών λειτουργών αναφορικά με τις αλλαγές που επέφερε ο νέος Νόμος, την προετοιμασία που υφίστανται οι υποψήφιοι θετοί γονείς καθώς και τις τροποποιήσεις που οι ίδιοι τυχόν να επισήμαναν με σκοπό την βελτίωση της διαδικασίας.

Βάσει των αποτελεσμάτων, η τροποποίηση του παλαιού Νόμου θεωρήθηκε αναγκαία από το σύνολο των επαγγελματιών διότι συνέβαλλε στην αποϊδρυματοποίηση, στη διευκόλυνση αλλά και στην διαφάνεια της διαδικασίας και κατ' επέκταση στην μείωση των ιδιωτικών υιοθεσιών. Οι σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο νέος Νόμος, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, ήταν η δημιουργία των Εθνικών Μητρώων Υποψήφιων Θετών Γονέων και Ανηλίκων, η δημιουργία Ατομικού Σχεδίου Οικογενειακής Αποκατάστασης (Α.Σ.Ο.Α.) και η ανάθεση της διαδικασίας σε πιστοποιημένους και άρτια εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, από τον Σύλλογο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε.). Ακόμα, όσον αφορά την άποψη των επαγγελματιών περί τροποποίησης του νέου Νόμου, η πλειοψηφία πρότεινε αλλαγές τόσο για το νομικό πλαίσιο όσο και για την διαδικασία. Ειδικότερα, σχετικά με το νομικό πλαίσιο πρότειναν μεταξύ άλλων την μείωση/κατάργηση των ιδιωτικών υιοθεσιών ενώ σχετικά με την διαδικασία την βιωματική εκπαίδευση των γονέων μέσω της επαφής με θετή οικογένεια.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις των κοινωνικών λειτουργών, οι γονείς βιώνουν κατά την έναρξη της διαδικασίας κυρίως άγχος/αγωνία και σε σημαντικό ποσοστό επιθυμία και ανυπομονησία. Ενώ όσο η διαδικασία εξελίσσεται, παρατηρείται αντικατάσταση των αρχικών τους συναισθημάτων με αισθήματα σιγουριάς και ενθουσιασμού για την ανάληψη του γονικού τους ρόλου. Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό των επαγγελματιών ανέφερε πως δεν έχει κληθεί να διαχειριστεί περίπτωση οπισθοχώρησης.

8.3 Ενδιαφέροντα συμπεράσματα μικτής έρευνας

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα συμπεράσματα, αποδεικνύεται ότι οι συναισθηματικές εναλλαγές, κατά την εξέλιξη της διαδικασίας της υιοθεσίας, ταυτίζονται στις δηλώσεις των υποψήφιων θετών γονέων και στον κοινωνικών λειτουργών. Πιο συγκεκριμένα, κατά τα αρχικά στάδια της διαδικασίας (πρώτη συνάντηση με τον κοινωνικό λειτουργό-επισκέψεις στον χώρο των γονέων- ψυχοσυναισθηματική προετοιμασία) αμφότεροι δήλωσαν ότι τα κύρια συναισθήματα ήταν το άγχος και η αγωνία. Τα συναισθήματα αυτά αντικαταστάθηκαν από το αίσθημα της σιγουριάς για την ανάληψη του επερχόμενου γονικού ρόλου, όπως αποδεικνύεται τόσο από τα λεγόμενα των κοινωνικών λειτουργών όσο και από τις απαντήσεις των υποψήφιων θετών γονέων. Ακόμα, υπάρχει συμφωνία απόψεων, μεταξύ των ερωτηθέντων, αναφορικά με την σπάνια περίπτωση οπισθοχώρησης των γονέων.

Οι σημαντικότερες αλλαγές που υπέδειξαν οι κοινωνικοί λειτουργοί αναφορικά με το νέο Νόμο ήταν η δημιουργία Ατομικού Σχεδίου Οικογενειακής Αποκατάστασης (Α.Σ.Ο.Α.) και η δημιουργία των Εθνικών Μητρώων Υποψήφιων Θετών Γονέων και Ανηλίκων. Ακόμα, σημαντική αλλαγή θεώρησαν την ανάθεση της διαδικασίας σε πιστοποιημένους και άρτια εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, από τον Σύλλογο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε.). Αυτήν την άποψη φαίνεται να ενστερνίζονται και οι υποψήφιοι θετοί γονείς καθώς ως επί το πλείστον αξιολόγησαν ως εξαιρετικής σημασίας την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού στην διαδικασία της υιοθεσίας.

Τέλος, αναφορικά με τις τροποποιήσεις περί της διαδικασίας, διαπιστώνεται ταύτιση των απόψεων των συμμετεχόντων, της ποιοτικής και της ποσοτικής έρευνας. Ειδικότερα, η κύρια προτεινόμενη τροποποίηση ήταν η βιωματική εκπαίδευση των υποψήφιων θετών γονέων και κατ' επέκταση η επαφή τους με κάποια θετή οικογένεια. Ωστόσο, οι επαγγελματίες ενδεχομένως λόγω του ρόλου τους πρότειναν και την τροποποίηση του νομικού πλαισίου τονίζοντας την αναγκαιότητα της κατάργησης των ιδιωτικών υιοθεσιών.

Εν κατακλείδι, η διαδικασία της υιοθεσίας, όπως αποδεικνύεται από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας αποτελεί μια ιδιαίτερα στρεσογόνο περίοδο για τους υποψήφιους θετούς γονείς. Ως εκ τούτου, επιβεβαιώνεται η σπουδαιότητα του ρόλου του επαγγελματία, ο οποίος διεκπεραιώνει την διαδικασία της υιοθεσίας, καθώς αποτελεί πρόσωπο αναφοράς για τους γονείς.

8.4 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα έρευνα, όπως προαναφέρθηκε σε προγενέστερο κεφάλαιο, διεξήχθη κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19. Ως εκ τούτου, η συλλογή των δεδομένων τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής έρευνας διενεργήθηκε υπό περιορισμούς. Σημαίνοντα περιορισμό αποτέλεσε η αναγκαιότητα διατήρησης της ανωνυμίας των υποψήφιων θετών γονέων λόγω της ευαισθησίας της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας. Κατά συνέπεια, ζητήθηκε από τους επαγγελματίες κοινωνικούς λειτουργούς να προωθήσουν τα ερωτηματολόγια σε ηλεκτρονική μορφή. Ωστόσο, λόγω του διαμοιρασμού των ερωτηματολογίων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και όχι δια ζώσης, η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων κατέστη ακόμα δυσκολότερη. Επιπροσθέτως, λόγω της πανδημίας οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν μέσω τηλεφωνικών κλήσεων, αποφεύγοντας την δια ζώσης επαφή και τηρώντας τα υγειονομικά πρωτόκολλα των υπηρεσιών. Δεδομένων των προαναφερθέντων συνθηκών, η γενίκευση των αποτελεσμάτων δεν καθίσταται δυνατή λόγω του περιορισμένου αριθμού δείγματος.

Στους περιορισμούς της έρευνας προστίθεται το μικρό χρονικό διάστημα ισχύος του παρόντος Νομικού Πλαισίου (4538/2018) περί υιοθεσίας. Συνοψίζοντας, δεδομένου ότι η υιοθεσία αποτελεί μία πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία, καθώς απαιτούνται το ελάχιστο δύο έτη για την ολοκλήρωση της και ο νέος Νόμος τέθηκε σε ισχύ το 2019, δεν δύνανται να εξαχθούν καθολικά συμπεράσματα. Για τους άνωθεν λόγους, προτείνουμε την περαιτέρω διερεύνηση της διαδικασίας της υιοθεσίας βάσει του νέου Νόμου (4538/2018) σε μια τριετία και αργότερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- American Adoptions. (2020). *American Adoptions*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από <https://www.americanadoptions.com/>
<https://www.americanadoptions.com/adopt/adoption-social-worker>
- America's Adoption Agency. (2018, January 29). *American Adoptions*. Ανάκτηση Μάιος 2, 2021, από <https://www.americanadoptions.com/>
<https://www.americanadoptions.com/blog/how-to-emotionally-prepare-for-an-adoption-placement/>
- Bergsund, H., Drozd, F., Hansen, M., & Jacobsen, H. (2018, December). Pre-adoption training: Experiences and recommendations from adoptive parents and course trainers. *Children and Youth Services Review*, 95, σσ. 282-289. Ανάκτηση 2021
- Brodzinsky, D. (2008, Σεπτέμβριος). *Research Gate*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 13, 2021, από <https://www.researchgate.net/>
https://www.researchgate.net/publication/271909970_ADOPTIVE_PARENT_PREPARATION_PROJECT_Phase_I_Meeting_the_Mental_Health_and_Developmental_Needs_Of_Adopted_Children_Policy_Practice_Perspective
- Brodzinsky, D. (2010, April). *Scholar Works*. Ανάκτηση Απρίλιος 5, 2021, από <https://scholarworks.umass.edu/>
https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1035&context=rudd_conf
- Featherstone, B., Gupta, A., & Mills, S. (2018). *The role of the social worker in adoption – ethics and human rights: An Enquiry*. (British Association of Social Workers, Επιμ.) Ανάκτηση Μάρτιος 30, 2021, από <https://www.ohchr.org/>
https://www.ohchr.org/Documents/Issues/EPoverty/UnitedKingdom/2018/NGOS/ATD_Annex2.pdf
- Foli, K. J., Hebdon, M., Lim, E., & South, S. C. (2017, October). Transitions of Adoptive Parents: A Longitudinal Mixed Methods Analysis. *Archives of Psychiatric Nursing*, 31(5), σσ. 483-492.

- Helpis Humanitarian News. (2019, Απρίλιος 5). *Helpis Humanitarian News*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 21, 2021, από <http://www.helpis.gr/>: <http://www.helpis.gr/koinonia/anadochi-ke-yiothesia-stin-ellada-ti-allazi-ton-neo-nomo/>
- Hindle, D., & Shulman, G. (2008). *The Emotional Experience of Adoption: A Psychoanalytic Perspective*. Oxon: Routledge.
- Jurviste, U., Sabbat, G., Shreeves, R., & Dimitrova-Stull, A. (2016, June). *European Parliament*. Retrieved November 21, 2020, from <https://www.europarl.europa.eu/>: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI\(2016\)583860_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583860/EPRS_BRI(2016)583860_EN.pdf)
- Lee, B. R., Kobulsky, J. M., Brodzinsky, D., & Barth, R. P. (2018, Ιανουάριος). Parent perspectives on adoption preparation: Findings from the Modern Adoptive Families project. *Children and Youth Services Review*(85), σσ. 63-71. doi:<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.12.007>
- Lee, B. R., Kobulsky, J. M., Brodzinsky, D., & Barth, R. P. (2018, January). Parent perspectives on adoption preparation: Findings from the Modern Adoptive Families project. *Children and Youth Services Review*, 85, σσ. 63-71. Ανάκτηση 2021
- Lifton, B. (1999). *Εμπειρίες Υιοθεσίας*. (Κ. Γιαννάκη, Επιμ.) Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ.
- Lifton, B. J. (1999). *Εμπειρίες Υιοθεσίας*. (Γ. Τσώτα, Μεταφρ.) Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ.
- Local Government Careers in Wales. (2020). *Local Government Careers in Wales*. Ανάκτηση Απρίλιος 1, 2021, από <https://www.lgcareerswales.org.uk/>: <https://www.lgcareerswales.org.uk/careers-a-z-en/f/fostering-adoption-social-worker.aspx>
- My Majors. (2019, June). *My majors*. Ανάκτηση Μάρτιος 15, 2021, από <https://www.mymajors.com/>: <https://www.mymajors.com/career/adoption-social-worker/skills/>
- Nottinghamshire County Council. (2020). *Nottinghamshire County Council*. Ανάκτηση Μάρτιος 12, 2021, από <https://www.nottinghamshire.gov.uk/>: <https://www.nottinghamshire.gov.uk/care/adult-social-care/d2n2-teaching-partnership/students-page/a-day-in-the-life-of/an-adoption-social-worker>
- Olweny, J. (2018, Ιούνιος 26). *Charles Hunter Associates*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 23, 2021, από <https://www.charecruitment.com/>: <https://www.charecruitment.com/industrynews/what-is-required-for-a-career-in-adoption-and-fostering-social-work-81772616503>

- Robson, C. (2010). *Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. (Κ. Μιχαλοπούλου, Επιμ., Β. Π. Νταλάκου, & Κ. Βασιλικού, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Sánchez-Sandoval, Y., & Palacios, J. (2012, July). Stress in adoptive parents of adolescents. *Children and Youth Services Review*, 34(7), σσ. 1283-1289.
- Social Policy. (2018, Ιούνιος 29). *Ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (ΣΚΛΕ) για θέματα προστασίας του παιδιού*. Ανάκτηση Μάρτιος 5, 2021, από <https://socialpolicy.gr/>: <https://socialpolicy.gr/2018/06/%CE%BF-%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CE%BB-2.html>
- Social Work Degree Guide. (2019). *Social Work Degree Guide*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 18, 2021, από <https://www.socialworkdegreeguide.com/>: <https://www.socialworkdegreeguide.com/faq/what-does-an-adoption-social-worker-do/>
- Stern, D., & Bruschiweiler-Stern, N. (2018). *Μια μητέρα γεννιέται. Πως η εμπειρία της μητρότητας σε αλλάζει για πάντα*. (Γ. Ζέρβας, Επιμ., & Ε. Ανδριτσάνου, Μεταφρ.) Αθήνα: Άγρα.
- Triseliotis, J. (2018). Ανοιχτή Υιοθεσία. *Κοινωνική Εργασία*(131), σσ. 4-22.
- Triseliotis, J., & Κουσιδου, Τ. (1989). *Η Κοινωνική Εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή*. Αθήνα: Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ".
- Vadilonga, F. (2017, Μάιος). Το άγχος των υιοθετημένων παιδιών. (Ε.-Θ. Βαρίνου, & Μ. Νοχού, Επιμ.) *Συστημική Σκέψη & Ψυχοθεραπεία*(10), σσ. 27- 42. Ανάκτηση από <https://hestafta.org/systimiki-skepsi-psychotherapeia-periodiko/teuxos-10/to-agchos-ton-yiothetimenon-paidion/>
- Watkins, M., & Fisher, S. (2007). *Μιλώντας με μικρά παιδιά για την υιοθεσία τους*. Αθήνα: GEMA.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αλαμάνου, Α. (2000). Αρχές και μέθοδοι εργασίας στις διακρατικές και διαφυλετικές υιοθεσίες. Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία Τάσεις Πολιτική Πρακτική* (σσ. 120-121). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Αντωνοπούλου, Σ. (2020, Φεβρουάριος 18). *ATTICA LAWYERS*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 20, 2021, από <https://www.atticalawyers.gr/>: <https://www.atticalawyers.gr/articles/%CE%B7-%CF%85%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B7-%CF%84%CE%AC%CE%BE%CE%B7-2/>
- Αντωνοπούλου, Σ. Ι. (2020, Φεβρουάριος 18). *Η υιοθεσία στην Ελληνική έννομη τάξη*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 9, 2021, από <https://www.atticalawyers.gr/>: <https://www.atticalawyers.gr/articles/%CE%B7-%CF%85%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B7-%CF%84%CE%AC%CE%BE%CE%B7-2/>
- Βεργούλη , Α. (2019, Δεκέμβριος 3). *Psychology Now*. Ανάκτηση Μάρτιος 30, 2021, από <https://www.psychologynow.gr/>: <https://www.psychologynow.gr/arthra-psychologias/oikogeneia-kai-paidi/oikogeneia/8121-yiothesia-psychologikes-symvoules-pros-naftillomenous.html>
- Βουκελάτου, Γ. (2013). Ο θεσμός της υιοθεσίας στην Ελλάδα: ψυχολογική, κοινωνική και νομική προσέγγιση (Διδακτορική διατριβή). Ανάκτηση από Διαθέσιμο από : Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών
- Βουκελάτου, Γ. (2015). Ψυχοκοινωνική προσέγγιση του θεσμού της Υιοθεσίας στην Ελλάδα: Αποτελέσματα από Ποσοτική και Ποιοτική έρευνα. *4th International Conference in Quantitative and Qualitative Methodologies in the Economic and Administrative Sciences (I.C.Q.Q.M.E.A.S. 2015)*, (σσ. 349-356). Αθήνα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθηνών .
- Δεληγιάννης, Ι. Γ. (1998, Ιανουάριος). Προϋποθέσεις και διαδικασία τέλεσης της υιοθεσίας ανηλίκων κατά το νέο δίκαιο (ν. 2447/1996). *Μηνιαία Νομική Επιθεώρηση «Αρμενόπουλος»*(1), σσ. 3-28.

- Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία. (2019, Απρίλιος 4). *Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία, Ελληνικός Κλάδος (ISS)*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 7, 2021, από <https://iss-greece.gr/>: <https://iss-greece.gr/%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%ac%ce%b4%ce%b1-%ce%bd%ce%ad%ce%bf%cf%82-%ce%bd%cf%8c%ce%bc%ce%bf%cf%82-%cf%85%ce%b9%ce%bf%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%af%ce%b1%cf%82-%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b9%cf%8e%ce%bd-%cf%83/>
- Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2019, Νοέμβριος 11). *Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 14, 2020, από <https://www.statistics.gr/>: <https://www.statistics.gr/documents/20181/92d640b3-9adf-bfcc-8df4-e91febb8f2a5>
- Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2020, Νοέμβριος 2). *Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)*. Ανάκτηση Ιανουάριος 5, 2021, από <https://www.statistics.gr/>: https://www.statistics.gr/documents/20181/17074923/DT_yothesies.pdf/0a65b972-8c0c-7c08-cbcd-458e68276af7
- Εταιρία Νομικών Βορείου Ελλάδος. (1996). *Η μεταρρύθμιση του δικαίου της υιοθεσίας*. Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Καδόγλου, Μ. (2014, Φεβρουάριος 17). Υιοθεσία Ανηλίκων. *Ψυχογραφήματα*. Ανάκτηση Απρίλιος 7, 2021, από <https://www.psychografimata.com/iiothesia-anilikon-2/>
- Καδόγλου, Μ., Μαραγκοπούλου, Ε., & Γκουλιαμτζή, Π. (2014). *Οδηγός Υιοθεσίας* (Α. 2014 εκδ.). Έβρος: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Περιφερειακή Ενότητα Έβρου, Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας.
- Καλλινικάκη, Θ. (2001). *Ανάδοχη Φροντίδα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καραγιάννη, Π. Π. (2019). *Serrespost*. Ανάκτηση από <https://www.serrespost.gr/>: <https://www.serrespost.gr/2018/12/08/%CF%80%CE%AD%CE%B3%CE%BA%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7-%CE%B7-%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%85%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/?amp>
- Κατσαμά , Ε. (2019). *Anynet*. (Δ. Π. Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, Επιμ.) Ανάκτηση Απρίλιος 3, 2021, από <https://www.anynet.gr/>: <https://www.anynet.gr/pubnr/Training>
- Κατσαμά , Ε. (2019). *Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής- Υιοθεσίας*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από <https://www.anynet.gr/>:

file:///C:/Users/kotsa/Desktop/%CE%A0%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE/%CE%A5%CE%98%CE%93-%CE%95%CE%B3%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CC%81%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%A5%CF%80

- Κοντογιάννη, Χ. (2000). Διεθνής και Διαφυλετικές Υιοθεσίες . Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία: Τάσεις Πολιτική Πρακτική* (σ. 108). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Κουλούρης, Ν. (2019). *anynet*. (Δ. Π. Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, Επιμ.) Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2021, από <https://www.anynet.gr/>: <https://www.anynet.gr/pubnr/Training>
- Κουσίδου , Τ. (2000). Προβληματισμοί από την πλευρά των Κοινωνικών Υπηρεσιών σχετικά με διατάξεις για την υιοθεσία ανηλίκων του Νόμου 2447/1996. Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία: Τάσεις, Πολιτική, Πρακτική* (σσ. 46-47). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Κωνσταντέλια, Σ. (2000). Προετοιμασία και επιλογή θετών γονέων . Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία Τάσεις Πολιτική Πρακτική* (σσ. 66-73). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Μεγαρίτη, Β., Αντωνακάκη, Π., Αναστασάκη, Ε., & Αδελφοπούλου, Χ. (2020, Μάιος). *Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία-Ελληνικός Κλάδος*. Ανάκτηση Νοέμβριος 28, 2020, από <https://iss-greece.gr/>: <https://iss-greece.gr/wp-content/uploads/2020/10/E%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%94%CE%A1%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%A9%CE%9D-2019.pdf>
- Νόμος 2447/1996 Κύρωση ως Κώδικα Σχεδίου Νόμου - Υιοθεσία, Επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, Δικαστική συνπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις. (χ.χ.). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 278/Α'/30-12-1996)*, 5365-5388.
- Νόμος 3765/2009, Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία. (2009). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 101/Α'/1-7-2009)*, 5207-5234.
- Νόμος 4538/2018 Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις. (χ.χ.). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 85/Α'/ 16-5-2018)*, 7961-7974.

- Νόμος 4704/2020, άρθρο 24, Επιτάχυνση και απλούστευση της ενίσχυσης οπτικοακουστικών έργων, ενίσχυση της Ψηφιακής Διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις. (χ.χ.). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 133/Α'/14-7-2020)*, 2913-2935.
- Ντούμα , Μ. (2014). Διερεύνηση των συναισθηματικών και κοινωνικών σχέσεων, καθώς και της γνωστικής ανάπτυξης υιοθετημένων παιδιών προεφηβικής ηλικίας (Διδακτορική Διατριβή). Ανάκτηση από Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών Πανεπιστήμιο Κύπρου. (2015). *Πανεπιστημιακό Κέντρο Ερευνών Πεδίου*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 07, 2021, από <https://www.ucy.ac.cy/>: <https://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-types>
- Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, Ε. (1994). Το τρίγωνο της Υιοθεσίας-συναισθήματα και ανάγκες των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτό. *Συνέδριο «Οικογένεια και Οικογενειακή πολιτική σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο»* (σ. 3). Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.
- Παπαγιαννακοπούλου-Σπέντζα, Ε. (1997). Μυστικότητα στην Υιοθεσία, Αναζήτηση Ριζών-Νέα αντίληψη. *Κοινωνική Εργασία*(47), σ. 141.
- Περάκη, Β. Α. (2018). *Δίκαιο Υιοθεσίας και Αναδοχής, Μετά τον Ν 4538/2018*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. (2021, Φεβρουάριος 4). *Υιοθεσία και Αναδοχή Σήμερα*. Ανάκτηση Μάρτιος 2, 2021, από <https://www.pde.gov.gr/gr/>: https://www.pde.gov.gr/gr/images/yiothesia_anadoxi_full.pdf
- Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (UNRIC). (2019). *Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (UNRIC)*. Ανάκτηση Ιανουάριος 12, 2021, από <https://archive.unric.org/>: https://archive.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26232&Itemid=33
- Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής - Υιοθεσίας. (2021). *Anynet*. Ανάκτηση Ιανουάριος 23, 2021, από [anynet.gr](https://www.anynet.gr): <https://www.anynet.gr/pubnr/Information#info3collapse>
- Πουλόπουλος, Χ., & Κοκκίνη, Ε. (2019). *Anynet*. (Δ. Π. Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, Επιμ.) Ανάκτηση 2021, από <https://www.anynet.gr>: <https://www.anynet.gr/pubnr/Training>
- Πουλόπουλος, Χ., & Κοκκίνη, Ε. (2019). *Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής-Υιοθεσίας*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 8, 2021, από [anynet.gr](https://www.anynet.gr): <file:///C:/Users/kotsa/Desktop/%CE%A0%CF%84%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE/%CE%A5%CE%98%CE%93-%CE%95%CE%B3%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CC%81%CE>

%B4%CE%B9%CE%BF%20%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CC
%81%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%A5%CF%
80

- Πωλομαρκάκη, Ε. (2000). Προετοιμασία της φυσικής μητέρας για την υιοθεσία του παιδιού της. Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία Τάσεις Πολιτική Πρακτική* (σσ. 51-54). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Πωλομαρκάκη, Ε. (2000). Προετοιμασία του παιδιού για την υιοθεσία. Ανάγκη για πληροφόρηση - Ταυτότητα. Στο Ε. Ο. ΜΗΤΕΡΑ", *Υιοθεσία Τάσεις Πολιτική Πρακτική* (σσ. 55-65). Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗ.
- Σαραντάκος, Ν. (2018, Μάϊος 7). *Ιστολόγιο του Νίκου Σαραντάκου*. Ανάκτηση από <https://sarantakos.wordpress.com/>:
<https://sarantakos.wordpress.com/2018/05/07/adoption-2/>
- Σκιαδάς, Ε. Γ. (1999). *Δημοτικό Βρεφοκομείο Αθηνών 1859-1999*. Αθήνα: Δήμος Αθηναίων.
- Υπουργική απόφαση Δ11 οικ. 22785/896 Προϋποθέσεις και διαδικασία εγγραφής στον Ειδικό Κατάλογο Πιστοποιημένων κοινωνικών λειτουργών του ΣΚΛΕ, τρόπος και ύψος αμοιβής τους. (χ.χ.). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 2198/Β'/07-06-2019)*, 24683-24690.
- Υπουργική απόφαση Δ11 οικ. 31931/1272. (χ.χ.). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 3329/ Β' 8-8-2020)*, 33880-33893.
- Υπουργική απόφαση Δ11ω οικ. 13734/538/2019 Ανάπτυξη και Λειτουργία Πληροφοριακού Συστήματος Ειδικών και Εθνικών Μητρώων Ανηλίκων, Αναδοχής και Υιοθεσίας. (χ.χ.). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 1163/Β'/08-04-2019)*, 14285-14295.
- Φαρμακοπούλου, Ι. (2020). Εναλλακτικές Μορφές Προστασίας Παιδιών, Αναδοχή - Υιοθεσία. Στο Γ. Α. Κολαΐτης, *Σύγχρονη Ψυχιατρική Παιδιού & Εφήβου* (σσ. 574-576). Αθήνα: ΒΗΤΑ.
- Φαρμακοπούλου, Ι., Λιακοπούλου, Μ., Χαντζαρά, Β., & Κολαΐτης, Γ. (2011). Κοινωνική Φροντίδα Ή Χαμένη Ατλαντίδα; Οδοιπορικό Παιδιών Από Την Απομάκρυνση Από Το Οικογενειακό Τους Περιβάλλον μέχρι Την Αποκατάστασή Τους - Προβληματισμοί Και Προτάσεις Κοινωνικής Πολιτικής. *Κοινωνική Εργασία*(105).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 Ερωτηματολόγιο

Το παρόν ερωτηματολόγιο συντάχθηκε από τις φοιτήτριες Θεοδωροπούλου Νικολέττα, Μπαρή Νίκη και Σταυροπούλου Κωνσταντίνα, του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, στα πλαίσια εκπόνησης της πτυχιακής τους εργασίας με τίτλο: «Ο Θεσμός της Υιοθεσίας και η Ψυχοσυναισθηματική Προετοιμασία των Υποψήφιων Θετών Γονέων». Σκοπό της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των συναισθημάτων των υποψήφιων θετών γονέων κατά την διαδικασία της υιοθεσίας.

Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε υποψήφιους θετούς γονείς, οι οποίοι διανύουν το στάδιο της επιμόρφωσης ή ολοκλήρωσαν πρόσφατα το επιμορφωτικό πρόγραμμα. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διενεργείται ανώνυμα, ώστε να διαφυλάσσεται το απόρρητο της διαδικασίας.

1. Φύλο

Γυναίκα

Άνδρας

2. Ηλικία

30-40

41-50

51-60

3. Οικογενειακή κατάσταση (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Άγαμος

Έγγαμος

Διαζευγμένος

Με τέκνα

Άτεκνος

4. Πότε καταθέσατε την αίτηση υιοθεσίας;

Πριν από έξι μήνες

Πριν από ένα έτος

Πριν από δύο έτη

Παραπάνω από δύο έτη

5. Έχετε καταθέσει και κατά το παρελθόν αίτηση υιοθεσίας;

Ναι

Όχι

6. Ποια είναι τα κίνητρα που σας ώθησαν στην απόφαση της υιοθεσίας;

7. Πόσο είναι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ανάληψη του δικού σας αιτήματος υιοθεσίας έως την έναρξη της κοινωνικής έρευνας;

Λιγότερο από έναν μήνα

Ένας μήνας

Δύο μήνες

Τρεις μήνες

Περισσότερο από τρεις μήνες

8. Πόσες συνεδρίες έλαβαν χώρα στα πλαίσια της κοινωνικής έρευνας;

1-3

4-5

6-7

8. Α) Τι είδους συνεδρίες έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια της κοινωνικής έρευνας; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Ατομικές

Από κοινού το ζευγάρι

9. Επιλέξτε τα ζητήματα που τέθηκαν υπό συζήτηση κατά την διάρκεια της κοινωνικής έρευνας; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Ενημέρωση του παιδιού για την υιοθεσία του

Μελλοντική αναζήτηση ριζών του θετού παιδιού

Ενημέρωση για το ψυχό - κοινωνικό ιστορικό των βιολογικών γονέων

Συζήτηση για την διαχείριση πιθανών συμπεριφορικών προβλημάτων του παιδιού

10. Ποια συναισθήματα βιώσατε κατά την πρώτη σας επαφή με τον υπεύθυνο κοινωνικό λειτουργό; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Χαρά

Λίπη

Ενθουσιασμός

Αμηχανία

Αγωνία

Άγχος

Θυμός

Φόβος

11. Πως αισθανθήκατε κατά την διάρκεια των επισκέψεων του κοινωνικού λειτουργού στον προσωπικό σας χώρο (στο στάδιο της κοινωνικής έρευνας);

12. Πως θα αξιολογούσατε το επιμορφωτικό πρόγραμμα που παρακολουθείτε/παρακολουθήσατε;

Καθόλου χρήσιμο

Λίγο χρήσιμο

Μέτρια χρήσιμο

Πολύ χρήσιμο

Εξαιρετικά χρήσιμο

13. Κατά το στάδιο της επιμόρφωσης, παρατηρήσατε εναλλαγή/ες των αρχικών σας συναισθημάτων;

Ναι

Όχι

13 A) Αν ναι, παρακαλούμε καταγράψτε τις εναλλαγές αυτές.

14. Αισθανθήκατε ποτέ ότι επιθυμείτε να διακόψετε την διαδικασία της υιοθεσίας;

Ναι

Όχι

15. Ποιο ήταν το κυρίαρχο συναίσθημα που βιώσατε κατά την διάρκεια της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας;

16. Πως θα αξιολογούσατε την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού κατά την διερεύνηση της κοινωνικής έρευνας;

Μηδαμινής σημασίας

Λίγης σημασίας

Μέτριας σημασίας

Υψηλής σημασίας

Εξαιρετικής σημασίας

17. Πως θα αξιολογούσατε την συμβολή του κοινωνικού λειτουργού στην διαδικασία της επιμόρφωσης;

Μηδαμινής σημασίας

Λίγης σημασίας

Μέτριας σημασίας

Υψηλής σημασίας

Εξαιρετικής σημασίας

18. Θα προτείνατε κάποιες αλλαγές για την καλύτερη διεξαγωγή των σταδίων της ψυχοσυναισθηματικής προετοιμασίας και της επιμόρφωσης της υιοθεσίας;

Ναι

Όχι

18 Α) Αν ναι, παρακαλούμε καταγράψτε τις προτεινόμενες αλλαγές.

Παράρτημα 2 Συνεντεύξεις

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με τίτλο: «Ο θεσμός της Υιοθεσίας και η Ψυχολογική Προετοιμασία των Υποψήφιων Θετών Γονέων» θα επιθυμούσαμε, εφόσον δύνασθε, να μας παράσχετε τις απαραίτητες πληροφορίες για την εκπόνηση του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής μας εργασίας. Η πτυχιακή εργασία διενεργείται από τις φοιτήτριες Θεοδωροπούλου Νικολέττα, Μπαρή Νίκη και Σταυροπούλου Κωνσταντίνα, του τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών, με υπεύθυνη την επίκουρη καθηγήτρια Φαρμακοπούλου Ιγνατία. Πιο συγκεκριμένα, αιτούμαστε την συμμετοχή των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στην προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων. Ειδικότερα, στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας θα επιθυμούσαμε να λάβουμε συνεντεύξεις από τους κοινωνικούς λειτουργούς δια μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας. Η εκάστοτε συνέντευξη θα περιλαμβάνει οκτώ ερωτήσεις και ορίζεται ως μέγιστος χρόνος διάρκειας 15 λεπτά. Οι ερωτήσεις σχετίζονται με την προετοιμασία των υποψηφίων θετών γονέων, τις αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος (Ν 4538/2018), την γνώμη του κοινωνικού λειτουργού αναφορικά με τα νέα δεδομένα και τις τροποποιήσεις που τυχόν θα προτείνετε με σκοπό την βελτίωση της διαδικασίας.

Ερωτήματα Συνεντεύξεων

1. Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που εργάζεστε στον τομέα της υιοθεσίας ;
2. Ποιες είναι κατά την γνώμη σας οι σημαντικότερες αλλαγές στην διαδικασία της υιοθεσίας, που επέφερε ο νέος Νόμος 4538/2018 ;
3. Θεωρείτε ότι ήταν αναγκαία η τροποποίηση του παλαιού Νόμου (2447/1996) για την διευκόλυνση της διαδικασίας της υιοθεσίας ;
4. Σε ποια καίρια σημεία οφείλει να εστιάζει η προετοιμασία των υποψήφιων θετών γονέων, κατά την γνώμη σας ;
5. Ποια είναι τα κύρια συναισθήματα που εκδηλώνουν οι υποψήφιοι θετοί γονείς ;
6. Παρατηρείται αλλαγές στα συναισθήματα των υποψήφιων θετών γονέων, από την πρώτη σας επαφή έως την ολοκλήρωση του επιμορφωτικού προγράμματος ;
7. Έχετε παρατηρήσει οπισθοχώρηση των υποψήφιων θετών γονέων στην διαδικασία της υιοθεσίας ;
8. Θα προτείνετε κάποιες τροποποιήσεις για την καλύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας της υιοθεσίας ; Αν ναι, μπορείτε να μας αναφέρετε ορισμένες εξ αυτών.

Παράρτημα 3 ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4538/2018

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4538/2018

ΦΕΚ 85/Α/16-5-2018

Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΑΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ

Άρθρο 1

Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής - Υιοθεσίας

Συνιστάται συλλογικό συμβουλευτικό - γνωμοδοτικό όργανο με την ονομασία «Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής - Υιοθεσίας - Ε.Σ.Αν.Υ.», το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Σκοπός του Συμβουλίου είναι η αποϊδρυματοποίηση ανηλίκων.

Άρθρο 2

Σύνθεση Εθνικού Συμβουλίου Αναδοχής - Υιοθεσίας

1. Το Συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και αποτελείται από τα εξής μέλη με τους αναπληρωτές τους:

α. τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ως Πρόεδρο,

β. έναν (1) Εισαγγελέα Ανηλίκων, ο οποίος υποδεικνύεται από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου,

γ. έναν (1) εκπρόσωπο του Συνδέσμου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος,

δ. έναν (1) νομικό με εμπειρία σε ζητήματα παιδικής προστασίας,

ε. τρεις (3) ειδικούς εμπειρογνώμονες στο χώρο της παιδικής προστασίας,

στ. έναν (1) εκπρόσωπο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αρμόδιο για θέματα παιδικής προστασίας,

ζ. τον Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.),

η. δύο (2) Προέδρους Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, τα οποία διαθέτουν δομές παιδικής προστασίας, με αναπληρωτές τους δύο (2) Προέδρους άλλων Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας,

θ. έναν (1) εκπρόσωπο από την αρμόδια Διεύθυνση Εποπτείας Ο.Τ.Α. β' βαθμού του Υπουργείου Εσωτερικών,

ι. έναν εκπρόσωπο της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία.

2. Η θητεία των μελών του Συμβουλίου είναι τριετής.

3. Με απόφαση του Συμβουλίου συνιστώνται ειδικές επιστημονικές επιτροπές για την επεξεργασία ειδικότερων θεμάτων.

4. Σε κάθε συνεδρίαση του Συμβουλίου προσκαλείται και μετέχει, με εκπρόσωπό του, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο βοηθός Συνήγορος του Πολίτη του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης εγκρίνεται ο Κανονισμός Λειτουργίας του Συμβουλίου.

Άρθρο 3

Αρμοδιότητες Εθνικού Συμβουλίου Αναδοχής - Υιοθεσίας

Το Συμβούλιο έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α. την υποβολή προτάσεων και γνωμοδοτήσεων για τις σχεδιαζόμενες πολιτικές, σχετικά με τη διάδοση και την προώθηση των θεσμών της υιοθεσίας και της αναδοχής,

β. την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας για την υιοθεσία και την αναδοχή και της συμμόρφωσής της με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο,

γ. την παρακολούθηση και το συντονισμό της δράσης των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των ανωτέρω θεσμών, καθώς και την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών στα ζητήματα αυτά,

δ. την υποστήριξη και την παροχή γνωμοδοτικής και επιστημονικής συνδρομής προς τους φορείς και τις υπηρεσίες που υλοποιούν προγράμματα υιοθεσιών και αναδοχών, ύστερα από

ερώτημα της αρμόδιας υπηρεσιακής μονάδας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,

ε. την επεξεργασία των τριμηνιαίων και ετήσιων στατιστικών που εκδίδονται από το Ε.Κ.Κ.Α. και την εξαγωγή πορισμάτων,

στ. την εκπόνηση μελετών, ερευνών και πιλοτικών προγραμμάτων και την αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών υιοθεσίας και αναδοχής,

ζ. την παρακολούθηση των νέων προγραμμάτων εφαρμογής του θεσμού της αναδοχής, του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου και των αντίστοιχων κατευθυντήριων οδηγιών,

η. τον καθορισμό των θεματικών ενοτήτων που πρέπει κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνονται στα προγράμματα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των υποψήφιων αναδόχων γονέων και θετών γονέων,

θ. τον καθορισμό των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων των εκπαιδευτών που υλοποιούν τα εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα για τους υποψήφιους ανάδοχους και τους υποψήφιους θετούς γονείς,

ι. την υποβολή προτάσεων προς τα αρμόδια Υπουργεία σχετικά με την ανάπτυξη και τη βελτίωση των θεσμών.

Άρθρο 4

Λειτουργία Εθνικού Συμβουλίου Αναδοχής - Υιοθεσίας

1. Το Συμβούλιο συνεδριάζει στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και υποστηρίζεται γραμματειακά από υπάλληλο της κεντρικής υπηρεσίας του ανωτέρω Υπουργείου.

2. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου συγκαλεί το Συμβούλιο και μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεών του.

3. Το Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά κάθε μήνα και, έκτακτα, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή μετά από αίτημα τεσσάρων (4) τουλάχιστον μελών του.

4. Το Συμβούλιο συνεδριάζει εντός του κανονικού ωραρίου εργασίας των οικείων υπηρεσιών ή σε χρόνο που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση. Στα μέλη του δεν καταβάλλεται καμία πρόσθετη αμοιβή ή αποζημίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΟΧΗ

Άρθρο 5

Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων και Ειδικά Μητρώα Ανηλίκων

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων, στο οποίο εγγράφονται υποχρεωτικά όλοι οι ανήλικοι που τοποθετούνται σε μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας ή πρόκειται να τοποθετηθούν σε ανάδοχο γονέα με δικαστική απόφαση ή με εισαγγελική διάταξη ή με σύμβαση ή με τις διατάξεις του άρθρου 18 του παρόντος ή πρόκειται να υιοθετηθούν.

2. Κάθε μονάδα παιδικής προστασίας και φροντίδας, που λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, υποχρεούται να τηρεί Ειδικό Μητρώο Ανηλίκων, στο οποίο αναγράφονται μέσα σε σαράντα οκτώ (48) ώρες από την άφιξη του ανηλίκου τα εξής στοιχεία:

α. το ονοματεπώνυμο του ανηλίκου, τα διαθέσιμα για την ταυτοποίησή του στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, καθώς και η κατάσταση της υγείας του, εφόσον τα στοιχεία αυτά βρίσκονται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής,

β. το ονοματεπώνυμο των φυσικών γονέων του ανηλίκου και ενός συγγενή εξ αίματος έως τρίτου βαθμού, του ασκούντος τη γονική μέριμνα του ανηλίκου ή την επιμέλειά του ή του επιτρόπου που έχει οριστεί, καθώς και η κατάσταση της υγείας των φυσικών γονέων, το επάγγελμα, η κατοικία και τα διαθέσιμα για την ταυτοποίησή τους στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, εφόσον αυτά βρίσκονται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής. Για τα ασυνόδευτα ανήλικα, καταγράφεται οποιοδήποτε έγγραφο, από το οποίο προκύπτει κάποιο στοιχείο της ταυτότητάς τους, της ηλικίας ή της καταγωγής τους, εφόσον αυτό βρίσκεται στη διάθεση της αρμόδιας για την αναγραφή αρχής,

γ. ο αριθμός κατάθεσης της αίτησης ή της κύριας παρέμβασης, που ασκούνται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1532 ΑΚ, με αίτημα την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας του τέκνου ή της επιμέλειάς του ολικά ή μερικά σε τρίτον ή το διορισμό επιτρόπου, το αρμόδιο δικαστήριο, καθώς και η ημερομηνία της δικασίμου,

δ. ο αριθμός κατάθεσης της αίτησης υιοθεσίας σύμφωνα με το άρθρο 1549 ΑΚ, το αρμόδιο δικαστήριο, καθώς και η ημερομηνία της δικασίμου.

3. Κάθε μονάδα παιδικής προστασίας και φροντίδας οφείλει να δηλώνει αμελλητί στο Ειδικό και Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων οποιαδήποτε μεταβολή των στοιχείων της προηγούμενης παραγράφου και να αποστέλλει τις μεταβολές στο Ε.Κ.Κ.Α., το οποίο τις γνωστοποιεί με τη σειρά του στον αρμόδιο φορέα εποπτείας του άρθρου 13.

4. Μέσα σε πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την τοποθέτηση του ανηλίκου στην ανωτέρω μονάδα, η τελευταία διαβιβάζει τα στοιχεία της παραγράφου 2 στο Ε.Κ.Κ.Α. για εγγραφή

τους στο Εθνικό Μητρώο της παραγράφου 1, το οποίο γνωστοποιεί στον αρμόδιο φορέα εποπτείας τις καταχωρήσεις ανηλίκων που έχουν διενεργηθεί.

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος και μέσα σε ενενήντα (90) ημέρες, όλες οι μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια, υποχρεούνται να καταγράψουν στα επιμέρους Ειδικά Μητρώα Ανηλίκων και να αποστείλουν για καταχώριση στο Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων όλα τα παιδιά που είναι τοποθετημένα σε αυτές.

Το Ε.Κ.Κ.Α. γνωστοποιεί με τη σειρά του τις καταχωρήσεις στον αρμόδιο φορέα εποπτείας του άρθρου 13.

5. Οι αιτήσεις και οι κύριες παρεμβάσεις που αναφέρονται στην περίπτωση γ' της παραγράφου 2 κοινοποιούνται στην αρμόδια μονάδα μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την κατάθεσή τους, με επιμέλεια των διαδίκων. Υποχρέωση αποστολής κατά τον ίδιο τρόπο υπάρχει και αν το δικαστήριο ενεργεί αυτεπαγγέλτως σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1532 ΑΚ.

6. Οι αιτήσεις που αναφέρονται στην περίπτωση δ' της παραγράφου 2 αποστέλλονται στο Ε.Κ.Κ.Α. για καταχώριση μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την κατάθεσή τους, με επιμέλεια των διαδίκων.

Άρθρο 6

Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων και Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων, στο οποίο καταχωρίζονται οι εγγεγραμμένοι στα επιμέρους Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων των φορέων εποπτείας της αναδοχής της παραγράφου 1 του άρθρου 13.

2. Ο αρμόδιος φορέας εποπτείας της αναδοχής τηρεί Ειδικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων. Για την εγγραφή τους στα Ειδικά Μητρώα είναι απαραίτητα τα εξής:

α. υποβολή αίτησης ενδιαφέροντος που συνοδεύεται από τα δικαιολογητικά, που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 9 ενώπιον ενός εκ των αρμόδιων φορέων της παραγράφου 1 του άρθρου 13 και έλεγχος των τυπικών προϋποθέσεων καταλληλότητας που αναφέρονται στις περιπτώσεις β' έως δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 8. Μετά την προσκόμιση των απαραίτητων δικαιολογητικών εκδίδεται βεβαίωση έγκρισης των τυπικών προϋποθέσεων καταλληλότητας από τον αρμόδιο φορέα εποπτείας της αναδοχής,

β. βεβαίωση ολοκλήρωσης και θετικής έκβασης της κοινωνικής έρευνας για τον έλεγχο καταλληλότητας από την κοινωνική υπηρεσία του φορέα εποπτείας.

3. Την ευθύνη εγγραφής στο Εθνικό Μητρώο φέρει ο αρμόδιος φορέας εποπτείας της αναδοχής του άρθρου 13. Ειδικότερα, στο Εθνικό Μητρώο αποστέλλονται οι βεβαιώσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 2 και η πιστοποίηση του αρμόδιου φορέα εποπτείας για την ολοκλήρωση του εγκεκριμένου προγράμματος επιμόρφωσης του άρθρου 14.

Άρθρο 7

Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδοχών Ανηλίκων και Ειδικά Μητρώα Εγκεκριμένων Αναδοχών Ανηλίκων

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδοχών Ανηλίκων στο οποίο καταχωρίζονται τα απολύτως αναγκαία στοιχεία, τα οποία καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τα οποία σχετίζονται με την αναδοχή ανηλίκων.

2. Κάθε φορέας εποπτείας της αναδοχής υποχρεούται να τηρεί Ειδικό Μητρώο για τις αναδοχές τις οποίες εποπτεύει και να αποστέλλει τα στοιχεία της παραγράφου 3, μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την ημερομηνία ανάληψης εποπτείας στο Ε.Κ.Κ.Α. για εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο της παραγράφου 1. Κάθε ανάδοχος γονέας οφείλει να ενημερώνει αμελλητί για οποιαδήποτε μεταβολή σχετικά με τα στοιχεία της παραγράφου 1 τον αρμόδιο φορέα εποπτείας, ο οποίος υποχρεούται ανά εξάμηνο να αποστέλλει τις μεταβολές στο Ε.Κ.Κ.Α.

3. Στα Ειδικά Μητρώα Εγκεκριμένων Αναδοχών Ανηλίκων καταγράφονται τα στοιχεία των Μητρώων των άρθρων 5 και 6 καθώς και τα εξής:

α. τα στοιχεία του αρμόδιου φορέα εποπτείας του άρθρου 13,

β. ο αριθμός πρωτοκόλλου της κοινωνικής έκθεσης της παραγράφου 4 του άρθρου 10 και της παραγράφου 2 του άρθρου 11,

γ. για τα ορφανά, η ληξιαρχική πράξη θανάτου των γονέων και η βεβαίωση της αρμόδιας αρχής ότι η επιμέλεια του τέκνου δεν έχει ανατεθεί σε άλλο φυσικό πρόσωπο. Για τα τέκνα μονογονεϊκών οικογενειών, αντίγραφο της αίτησης του φυσικού γονέα σύμφωνα με το άρθρο 1532 ΑΚ. Για τα εγκαταλελειμμένα και από τους δύο γονείς ή έκθετα ή κακοποιημένα ή παραμελημένα τέκνα, οποιοδήποτε δημόσιο έγγραφο ή άλλο αποδεικτικό στοιχείο αρμόδιου οργάνου από το οποίο να προκύπτει το γεγονός της εγκατάλειψης ή έκθεσης ή κακοποίησης ή παραμέλησης του ανηλίκου. Για τα ασυνόδευτα ανήλικα, οποιοδήποτε έγγραφο από το οποίο να προκύπτει κάποιο στοιχείο της ταυτότητας, της ηλικίας ή της καταγωγής τους. Τα ανωτέρω στοιχεία καταγράφονται, εφόσον βρίσκονται στη διάθεση της αρμόδιας αρχής,

δ. ο αριθμός της απόφασης που κηρύσσει την αναδοχή ή της εισαγγελικής διάταξης που διατάσσει ως προσωρινό μέτρο την αναδοχή σύμφωνα με το άρθρο 1532 ΑΚ ή ο αριθμός και η ημερομηνία σύναψης της σύμβασης με τους αναδόχους γονείς, ο αριθμός βεβαίωσης της

έγκρισης της καταλληλότητας των αναδόχων γονέων και ο αριθμός της πιστοποίησης εκπαίδευσης αναδόχων γονέων,

ε. για τις περιπτώσεις αναδοχής του άρθρου 18 του παρόντος, ο αριθμός της δικαστικής απόφασης που επιβάλλει την αναδοχή ως αναμορφωτικό ή θεραπευτικό μέτρο, σύμφωνα με τα άρθρα 122 ή 123 ΠΚ, ή της διάταξης ανακριτή που επιβάλλει την αναδοχή ως περιοριστικό όρο (άρθρο 282 παρ. 2 εδάφιο β΄ ΚΠΔ) ή της εισαγγελικής διάταξης που επιβάλλει την αναδοχή, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 45Α ΚΠΔ ή της απόφασης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που θέτει τον ανήλικο υπό διοικητική επιμέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 8 του π.δ. 49/1979,

στ. η αναφορά της αποδοχής ή παραίτησης εκ μέρους των αναδόχων γονέων της τακτικής οικονομικής ενίσχυσης, που προβλέπεται,

ζ. ο προσδιορισμός της κατηγορίας της εγκεκριμένης τακτικής οικονομικής ενίσχυσης, μεταξύ αυτών που ισχύουν, εφόσον αυτή χορηγείται στους ανάδοχους γονείς,

η. ο προσδιορισμός της μορφής της αναδοχής σε σχέση με τους ανάδοχους γονείς, συγγενική, επαγγελματική ή άλλη, εφόσον κάποια από αυτές υλοποιείται,

θ. ο προσδιορισμός των εξατομικευμένων αναγκών φροντίδας και αποκατάστασης του ανηλίκου που τοποθετείται σε ανάδοχους γονείς,

ι. η καταγραφή των σημαντικών αλλαγών που πραγματοποιούνται σχετικά με τον ανήλικο που έχει τοποθετεί για φροντίδα και τους αναδόχους γονείς, όπως η διακοπή αναδοχής, η αλλαγή αναδόχων γονέων, η αλλαγή της σύνθεσης ή της κατοικίας των αναδόχων γονέων, η επιστροφή στη βιολογική οικογένεια ή σε συγγενείς του και η υιοθεσία,

ια. η εισαγωγή σε Μονάδα Παιδικής Προστασίας και Φροντίδας ή η τοποθέτηση σε άλλο πρόγραμμα προστατευμένης φροντίδας, η εμφάνιση αναπηρίας ή σημαντικού προβλήματος υγείας που απαιτεί ειδική φροντίδα ή αποκατάσταση και αλλαγή κατηγορίας οικονομικής ενίσχυσης και τους λόγους αυτών, όπου απαιτείται,

ιβ. η καταγραφή της εκτίμησης της κατάστασης του ανηλίκου που είχε τοποθετηθεί για φροντίδα σε ανάδοχο γονέα, κατά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του και τα περαιτέρω μέτρα προστασίας και φροντίδας που απαιτούνται.

Άρθρο 8

Ανάδοχοι γονείς - προϋποθέσεις

1. Κατάλληλοι για να γίνουν ανάδοχοι, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, είναι οικογένειες που αποτελούνται από συζύγους ή έχοντες συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, με ή χωρίς παιδιά, ή μεμονωμένα άτομα, άγαμα, ή διαζευγμένα, ή σε χηρεία, με ή χωρίς παιδιά, που μπορεί να είναι συγγενείς εξ αίματος οποιουδήποτε βαθμού με το ανήλικο τέκνο (συγγενική αναδοχή).

Μεταξύ περισσότερων κατάλληλων υποψήφιων αναδόχων γονέων η επιλογή γίνεται πάντα με γνώμονα το συμφέρον του ανηλίκου, υπό το πρίσμα και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, που κυρώθηκε με το ν. 2101/1992 (Α' 192). Η συγγενική αναδοχή πρέπει να προτιμάται.

2. Η τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχους γονείς επιτρέπεται εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α. οι ανάδοχοι γονείς πληρούν τα όρια ηλικίας και έχουν διαφορά ηλικίας από τον αναδεχόμενο, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία για την υιοθεσία. Ο περιορισμός της ηλικίας δεν ισχύει για την περίπτωση της συγγενικής αναδοχής,

β. οι ανάδοχοι γονείς και οι συνοικούντες με αυτούς έχουν καλή ψυχική, διανοητική και σωματική υγεία, ιδίως μάλιστα δεν πάσχουν από χρόνια μεταδοτικά νοσήματα,

γ. οι ανάδοχοι γονείς και οι συνοικούντες με αυτούς δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα ή δεν εκκρεμεί σε βάρος τους ποινική δίωξη για τα αδικήματα που επισύρουν έκπτωση από τη γονική μέριμνα, σύμφωνα με το άρθρο 1537 ΑΚ, ή για κακοποίηση ή παραμέληση ανηλίκων για τα αδικήματα της πορνογραφίας ανηλίκων, μαστροπείας, σωματεμπορίας, ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, αποπλάνηση παιδιών, ληστείας, καθώς και για όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία για τα ναρκωτικά ή την εμπορία οργάνων,

δ. οι ανάδοχοι γονείς έχουν αποδεδειγμένα τη δυνατότητα να καλύψουν τα βασικά έξοδα διατροφής, μόρφωσης και ιατρικής περίθαλψης του ανάδοχου τέκνου, διαθέτοντας επαρκείς προς τούτο οικονομικούς πόρους και καταβάλλοντας προσωπική φροντίδα,

ε. οι ανάδοχοι γονείς είναι εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6. Σε απρόβλεπτες ή επείγουσες περιπτώσεις, όπως ενδεικτικά αναφέρεται ο αιφνίδιος θάνατος των γονέων, η εγκληματική ενέργεια μεταξύ των γονέων, η απροειδοποίητη εγκατάλειψη της οικογενειακής εστίας από τους γονείς, η ως άνω προηγούμενη εγγραφή των αναδόχων γονέων στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6 δύναται να παραλειφθεί, εφόσον πρόκειται για συγγενική αναδοχή.

Οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στις περιπτώσεις β', γ' και δ' πρέπει να συντρέχουν καθ' όλη τη διάρκεια της αναδοχής.

Άρθρο 9

Απαιτούμενα δικαιολογητικά και διαδικασία εγγραφής στα Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων και στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων

1. Όσοι επιθυμούν να γίνουν ανάδοχοι γονείς υποβάλλουν στον αρμόδιο, σύμφωνα με το άρθρο 13, φορέα τα εξής δικαιολογητικά:

α. αίτηση στην οποία αναγράφεται το ονοματεπώνυμο, ο αριθμός ΑΜΚΑ, η διεύθυνση κατοικίας, καθώς και η ηλικία τους και στην οποία αναφέρεται τεκμηριωμένα ο λόγος που τους ωθεί να γίνουν ανάδοχοι γονείς,

β. πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης,

γ. πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος των τριών (3) τελευταίων φορολογικών ετών. Αν δεν έχει ακόμη εκδοθεί πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος του τελευταίου φορολογικού έτους, αρκεί υπεύθυνη δήλωση του αιτούντος ότι έχει υποβάλει τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου φορολογικού έτους και ότι αναλαμβάνει την υποχρέωση να προσκομίσει την εν λόγω πράξη όταν αυτή εκδοθεί,

δ. πιστοποιητικό δημόσιου νοσηλευτικού ιδρύματος, από το οποίο προκύπτει ότι ο αιτών και τα συνοικούντα με αυτόν πρόσωπα, δεν πάσχουν από χρόνια μεταδοτικά νοσήματα,

ε. πιστοποιητικό περί μη θέσης σε δικαστική συμπαράσταση ή κίνησης σχετικής διαδικασίας από το πρωτοδικείο του τόπου μόνιμης κατοικίας των αιτούντων και όσων συνοικούν με αυτούς,

στ. αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης των ιδίων και των συνοικούντων με αυτούς ενήλικων μελών, από το οποίο προκύπτει ότι δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα για αδικήματα που επισύρουν, σύμφωνα με το άρθρο 1537 ΑΚ, έκπτωση από τη γονική μέριμνα ή για τα αδικήματα της πορνογραφίας ανηλίκων, μαστροπείας, σωματεμπορίας, ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, αποπλάνηση παιδιών καθώς και για όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία για τα ναρκωτικά ή την εμπορία οργάνων,

ζ. πιστοποιητικό ότι δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για όσα αδικήματα προβλέπονται στην περίπτωση ζ', καθώς και πιστοποιητικό που εκδίδεται από την εισαγγελία του τόπου μόνιμης κατοικίας τους, ότι δεν είναι φυγόδικοι ή φυγόποινοι για τα ίδια αδικήματα.

Τα πιστοποιητικά των περιπτώσεων β', δ', ε' και η' της παραγράφου 1, θα πρέπει να έχουν εκδοθεί εντός του προηγούμενου τριμήνου από την υποβολή τους. Τα πιστοποιητικά των περιπτώσεων στ' και ζ' αναζητούνται αυτεπάγγελτα, σε ετήσια βάση από τον αρμόδιο φορέα εποπτείας για όσο χρονικό διάστημα είναι εγγεγραμμένος ο υποψήφιος ή ο ανάδοχος στα μητρώα των άρθρων 6 και 7.

2. Μετά την υποβολή της αίτησης και την προσκόμιση των ανωτέρω δικαιολογητικών από τους υποψηφίους, ο αρμόδιος φορέας υποχρεούται να διεξαγάγει κοινωνική έρευνα για να διαπιστωθεί η καταλληλότητα των υποψήφιων αναδόχων γονέων για την εγγραφή τους στο Μητρώο της παραγράφου 2 του άρθρου 6. Η έρευνα διεξάγεται και περατώνεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή όλων των παραπάνω δικαιολογητικών. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, ο φορέας συντάσσει έκθεση καταλληλότητας, εγγράφει τους ενδιαφερομένους στο ειδικό μητρώο που τηρεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 6 και διεξάγει το πρόγραμμα εκπαίδευσης του άρθρου 14.

Μετά και την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος εκπαίδευσης, ο φορέας εγγράφει τους ενδιαφερομένους στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6.

Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης τριετίας και μη τοποθέτησης ανηλίκου σε υποψήφιο ανάδοχο, αυτός διαγράφεται από το Εθνικό Μητρώο του άρθρου 6. Για την επανεγγραφή του ακολουθείται η διαδικασία του παρόντος.

Άρθρο 10

Ανήλικοι δυνάμενοι να τοποθετηθούν σε ανάδοχο γονέα με σύμβαση

1. Οι φυσικοί γονείς ή ο επίτροπος μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 1655 ΑΚ και τηρουμένων και των λοιπών σχετικών διατάξεων του ΑΚ, να τοποθετήσουν το ανήλικο παιδί με γνώμονα πάντα το βέλτιστο συμφέρον του σε ανάδοχους γονείς, κατά προτίμηση συγγενείς, καταρτίζοντας μαζί τους εγγράφως τη σχετική σύμβαση. Αν τα ανωτέρω πρόσωπα το κρίνουν σκόπιμο μπορούν να ζητήσουν τη συνδρομή του αρμόδιου σύμφωνα με το άρθρο 13 φορέα, για εξεύρεση της κατάλληλης οικογένειας. Λαμβάνεται υπόψη και γίνεται ειδική μνεία στη γνώμη του ανηλίκου, η οποία έχει ληφθεί πριν από την τοποθέτησή του σε ανάδοχη οικογένεια, ύστερα από ακρόασή του από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, ανάλογα πάντα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για την τοποθέτηση ανηλίκου σε ανάδοχο γονέα από νομικό πρόσωπο που έχει οριστεί επίτροπος, σύμφωνα με το άρθρο 1600 ΑΚ, συνάπτεται μεταξύ του επιτρόπου, όπως αυτός κατά περίπτωση εκπροσωπείται νόμιμα, και των αναδόχων γονέων σύμβαση, σύμφωνα με την οποία ο ανάδοχος γονέας αναλαμβάνει την πραγματική φροντίδα του ανηλίκου και όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ΑΚ και τον παρόντα. Στη σύμβαση, που καταρτίζεται εγγράφως, γίνεται μνεία ότι ο ανάδοχος γονέας έλαβε γνώση του περιεχομένου των διατάξεων του ΑΚ και του παρόντος και ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτών, καθώς και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτές. Λαμβάνεται υπόψη και γίνεται ειδική μνεία στη γνώμη του ανηλίκου, η οποία έχει ληφθεί πριν από την τοποθέτησή του σε ανάδοχο οικογένεια, ύστερα από ακρόασή του από την αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, ανάλογα πάντα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του.

3. Προϋπόθεση του κύρους της σύμβασης των προηγούμενων παραγράφων είναι η προηγούμενη εγγραφή του αναδόχου στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Αναδόχων. Ο ανάδοχος υποχρεούται εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από τη σύναψη της συμβάσεως να μεριμνήσει για την καταγραφή της στο Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδοχών του άρθρου 7. Σε περίπτωση μη καταχωρίσεως στο εν λόγω Μητρώο, ο ανάδοχος δεν δικαιούται να λάβει τις παροχές που προβλέπονται στο άρθρο 12.

4. Για την εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδοχών του άρθρου 7, η κοινωνική υπηρεσία του αρμόδιου φορέα εποπτείας καταρτίζει έκθεση πιστοποίησης καταλληλότητας, ύστερα από έλεγχο των στοιχείων της προσωπικότητας, των βιοτικών συνθηκών και της

καταλληλότητάς του να γίνει ανάδοχος γονέας του συγκεκριμένου παιδιού, σε χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών, στην οποία περιλαμβάνονται υποχρεωτικά τα εξής στοιχεία:

α. βεβαίωση εγγραφής του υποψήφιου ανάδοχου γονέα στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων του άρθρου 6,

β. καταγραφή των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 7,

γ. βεβαίωση εγγραφής του υποψήφιου προς αναδοχή παιδιού στο Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων.

Άρθρο 11

Ανήλικοι δυνάμενοι να τοποθετηθούν σε ανάδοχο γονέα με δικαστική απόφαση

1. Για να τοποθετηθεί με δικαστική απόφαση ανήλικος σε ανάδοχο γονέα, πρέπει το συμφέρον του να επιβάλλει την ανάθεση της πραγματικής φροντίδας του σε τρίτους (ανάδοχους γονείς), ιδίως δε συγγενείς σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 8, είτε γιατί οι γονείς του αδυνατούν ή εμποδίζονται να ασκούν, κατά τρόπο ικανοποιητικό, εν όλω ή εν μέρει τη γονική μέριμνα είτε γιατί ο επίτροπός του αδυνατεί ή εμποδίζεται να ανταποκριθεί στα καθήκοντα που σχετίζονται με την εξασφάλιση της υγιούς σωματικής και πνευματικής ανάπτυξης του ανηλίκου. Η αναδοχή ανηλίκου προκρίνεται ιδίως για περιπτώσεις έκθετων, ορφανών ή εγκαταλελειμμένων και από τους δύο γονείς ή προκειμένου περί εκτός γάμου μη αναγνωρισμένων τέκνων, εγκαταλελειμμένων από τη μητέρα τους, κακοποιημένων ή παραμελημένων από τους γονείς τους ή άλλους συνοικούντες, καθώς και ανηλίκων που διαβιούν σε ιδρύματα.

2. Η επιλογή του ανάδοχου γονέα από το δικαστήριο, ύστερα από επιπρόσθετο και εξατομικευμένο έλεγχο κοινωνικής υπηρεσίας, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 1533 ΑΚ, ο οποίος δεν πρέπει να υπερβαίνει τον ένα (1) μήνα από την ημερομηνία ανάθεσής του από το δικαστήριο και βεβαίωση για την καταλληλότητά του ή από τον εισαγγελέα σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 1532 ΑΚ, γίνεται υποχρεωτικά από τους εγγεγραμμένους στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6 ή από τους επαγγελματίες αναδόχους των άρθρων 16 και 17, με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης ε' της παραγράφου 2 του άρθρου 8.

Αρμόδια κοινωνική υπηρεσία για τη βεβαίωση που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 1533 ΑΚ είναι η υπηρεσία του φορέα εποπτείας της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 13.

Άρθρο 12

Παροχές και διευκολύνσεις σε ανάδοχους γονείς

1. Στους ανάδοχους που έχουν οριστεί με δικαστική απόφαση ή με σύμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 ή με εισαγγελική διάταξη ή, σύμφωνα με το άρθρο 18 του παρόντος, γονείς και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η αναδοχή, παρέχεται οικονομική ενίσχυση για την κάλυψη των τρεχουσών αναγκών του ανηλίκου. Φορέας καταβολής της οικονομικής αυτής ενίσχυσης ορίζεται ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.).

2. Η ανωτέρω οικονομική ενίσχυση εξακολουθεί να παρέχεται και μετά την ενηλικίωση του ανηλίκου που βρίσκεται σε καθεστώς αναδοχής στις εξής περιπτώσεις:

α. στους ανάδοχους γονείς όταν το άτομο που έχουν υπό τη φροντίδα τους είναι ΑμεΑ, η ενίσχυση καταβάλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της αναδοχής,

β. σε περίπτωση σπουδών, μέχρι την ολοκλήρωσή τους, όχι όμως πέραν των έξι (6) ετών από την εγγραφή του. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγησή της είναι ο λήπτης της οικονομικής ενίσχυσης να μην μπορεί να βρει εργασία λόγω των σπουδών, ενώ σε καμία περίπτωση η οικονομική ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγείται μετά τη συμπλήρωση του 26ου έτους της ηλικίας του ατόμου αυτού,

γ. σε περίπτωση που το ανάδοχο τέκνο είναι υπόχρεος στράτευσης, καθ' όλη τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας και μέχρι τη με οποιονδήποτε τρόπο εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης. Σε καμία περίπτωση η οικονομική ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγείται μετά τη συμπλήρωση του 26ου έτους της ηλικίας του ατόμου αυτού.

3. Οι ανάδοχοι γονείς δικαιούνται τις ίδιες άδειες, που αφορούν στη φροντίδα και ανατροφή του ανηλίκου, με τους φυσικούς γονείς, καθ' όλη τη διάρκεια της αναδοχής. Ο ανήλικος που τοποθετείται σε ανάδοχο γονέα και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η αναδοχή, καλύπτεται ιατροφαρμακευτικά από τον ασφαλιστικό φορέα του αναδόχου γονέα. Σε περίπτωση έλλειψης ασφάλισης αυτού, ο ανήλικος καλύπτεται υγειονομικά, σύμφωνα με τις διατάξεις που αφορούν στην υγειονομική κάλυψη ανασφάλιστων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Φάρμακα, υγειονομικό υλικό και λοιπές παροχές αναγκαίες για την καλή σωματική και ψυχική υγεία του ανηλίκου που βρίσκεται σε αναδοχή, όπως αυτό αποδεικνύεται από σχετική ιατρική γνωμάτευση δημόσιου νοσοκομείου, οι οποίες δεν καλύπτονται από τον ασφαλιστικό φορέα, παρέχονται από το φορέα, ο οποίος χορηγεί και την οικονομική ενίσχυση.

Η εγγραφή στον ασφαλιστικό φορέα μετά από αίτηση του ανάδοχου γονέα αρχίζει για τη μεν περίπτωση των αναδοχών με οριστική δικαστική απόφαση ή με εισαγγελική διάταξη από την ημέρα έκδοσης αυτής, για δε τις περιπτώσεις αναδοχών με τη σύναψη σύμβασης από την ημερομηνία έκδοσης βεβαίωσης του φορέα εποπτείας προς τον ασφαλιστικό φορέα, όπου αναγράφεται η ημερομηνία έναρξης της αναδοχής. Στις περιπτώσεις του άρθρου 18 του παρόντος η εγγραφή στον ασφαλιστικό φορέα αρχίζει με την έκδοση της δικαστικής απόφασης ή της διάταξης του ανακριτή ή του εισαγγελέα ή την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σε περιπτώσεις άρσης της αναδοχής αυτό ανακοινώνεται αυθημερόν από το φορέα εποπτείας στον ασφαλιστικό φορέα του πρώην ανάδοχου γονέα.

4. Οι ανήλικοι, που τοποθετούνται σε ανάδοχο γονέα με οποιονδήποτε τρόπο, εγγράφονται κατά προτεραιότητα και φοιτούν δωρεάν στους παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, αρμοδιότητας των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. του τόπου κατοικίας των αναδόχων γονέων. Επίσης, φιλοξενούνται, κατά προτεραιότητα, στις παιδικές εξοχές και τα κέντρα οικογενειακών διακοπών που λειτουργούν στο πλαίσιο του κρατικού προγράμματος. Ανάλογη εφαρμογή έχουν οι ανωτέρω ρυθμίσεις για την κατά προτεραιότητα φιλοξενία των ανηλίκων σε εξοχές και όταν οι ανήλικοι φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε φοιτητικές εστίες στην περίπτωση σπουδαστών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για τους οποίους το καθεστώς αναδοχής διατηρείται.

5. Η οικονομική ενίσχυση του παρόντος άρθρου απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου, συμπεριλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης του άρθρου 43Α του ν. 4172/2013 (Α' 167), δεν κατάσχεται στα χέρια οποιουδήποτε τρίτου, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης ούτε συμψηφίζεται με ήδη βεβαιωμένα χρέη προς το Δημόσιο, τα ασφαλιστικά ταμεία ή τα πιστωτικά ιδρύματα. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ρυθμίζονται τα θέματα διαδικασίας χορήγησης και καταβολής της οικονομικής ενίσχυσης, τα ποσά ανά κατηγορία των προς αναδοχή παιδιών, οι αρμόδιες υπηρεσίες και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο 13

Εποπτεία της αναδοχής

1. Η εποπτεία της αναδοχής, σύμφωνα με το νόμο και τις ειδικότερες ρυθμίσεις του παρόντος, ανατίθεται, κατά περίπτωση, στους εξής φορείς:

α. στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τους ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους,

β. στις Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας ή, κατά περίπτωση, στα Τμήματα Κοινωνικής Αλληλεγγύης των Διευθύνσεων Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών ή Περιφερειακών Ενοτήτων και των δήμων για τους ανηλίκους, των οποίων η επιτροπεία έχει ανατεθεί σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 1600 του ΑΚ και για τις περιπτώσεις των συμβατικών αναδοχών του άρθρου 10,

γ. στα δημοτικά βρεφοκομεία, για τους ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους,

δ. στις κοινωνικές υπηρεσίες των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τους ανηλίκους που έχουν υπό την ευθύνη τους,

ε. στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τους ανηλίκους, οι οποίοι τίθενται σε αναδοχή σύμφωνα με το άρθρο 18 του παρόντος.

2. Ο αρμόδιος για την εποπτεία της αναδοχής φορέας υποχρεούται:

α. να οργανώνει επισκέψεις οργάνων του, τουλάχιστον μία φορά το μήνα και εκτάκτως όποτε το κρίνει σκόπιμο στην ανάδοχη οικογένεια για να διαπιστώνει τους όρους διαβίωσης και ανατροφής του τοποθετηθέντος ανηλίκου. Οι επισκέψεις μπορεί να γίνονται και χωρίς προειδοποίηση των αναδόχων γονέων,

β. να χορηγεί τη σχετική βεβαίωση εξακολούθησης της αναδοχής στους ανάδοχους γονείς έτσι ώστε να τους παρέχονται οι διευκολύνσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12 του παρόντος,

γ. να συνεργάζεται εποικοδομητικά με τους αναδόχους γονείς και να τους διευκολύνει, κατά το μέτρο του δυνατού, στην άσκηση των καθηκόντων τους ως αναδόχων γονέων,

δ. να συνεργάζεται εποικοδομητικά με τον ανήλικο σε αναδοχή, να πραγματοποιεί συστηματική ενημέρωσή του σχετικά με τα δικαιώματά του και τον τρόπο της εκ μέρους του υποβολής παραπόνων, ανάλογα πάντα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητάς του,

ε. να επιλαμβάνεται αμέσως επειγουσών περιπτώσεων που αφορούν τον ανήλικο, ευθύς μόλις ειδοποιηθεί από τον ανάδοχο γονέα ή τρίτο,

στ. να παρέχει τις αναγκαίες συμβουλές στους ανάδοχους γονείς για θέματα που αφορούν την όλη λειτουργία του οικογενειακού περιβάλλοντος και μπορούν να επηρεάσουν την ομαλή διαβίωση του ανηλίκου,

ζ. να συμπεριφέρεται προς τους ανάδοχους γονείς με τον επιβαλλόμενο σεβασμό χωρίς καμία διάκριση λόγω κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασης ή πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεών τους, τηρώντας κατά τα λοιπά τις διατάξεις του ν. 4443/2016 (Α' 232),

η. να τηρεί τα ειδικά μητρώα των άρθρων 5 παράγραφος 2 εφόσον φιλοξενεί ανηλίκους και 6 παράγραφος 2 και να εγγράφει τα απαιτούμενα στοιχεία στα εθνικά μητρώα των άρθρων 5 παράγραφος 1, 6 παράγραφοι 1 και 7, μέσα στις προθεσμίες που προβλέπονται,

θ. να συνεργάζεται με την κοινωνική υπηρεσία της μονάδας παιδικής προστασίας όπου αυτό απαιτείται.

3. Ο αρμόδιος, για την εποπτεία της αναδοχής, φορέας, συντάσσει και αποστέλλει ανά εξάμηνο στον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων έκθεση σχετικά με τις δράσεις του που αναφέρονται στην παράγραφο 2, εκτός αν προκύψει ανάγκη για έκτακτη ενημέρωσή του, οπότε τον ενημερώνει αμελλητί. Αντίγραφο της έκθεσης διαβιβάζεται από τον ίδιο φορέα και στο Ε.Κ.Κ.Α. να καταχωρισθεί στο αρχείο του Εθνικού Μητρώου Εγκεκριμένων Αναδοχών της παραγράφου 1 του άρθρου 7.

Άρθρο 14

Προγράμματα εκπαίδευσης, συμβουλευτικής υποστήριξης και επιμόρφωσης

1. Οι φορείς εποπτείας υποχρεούνται στη διενέργεια, αυτοτελώς ή από κοινού με άλλους επιστημονικούς φορείς, των προγραμμάτων επιμόρφωσης υποψήφιων αναδόχων γονέων. Οι ανωτέρω φορείς μπορούν, επίσης, να οργανώνουν και να εκτελούν προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των αναδόχων γονέων στους οποίους έχει ήδη τοποθετηθεί ανήλικος, σύμφωνα με τον παρόντα.
2. Η εκπαίδευση γίνεται από εξειδικευμένους επιστήμονες που ορίζει ο φορέας, ιδίως νομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης των εκπαιδευτών, καθώς και τα απαιτούμενα προσόντα τους.
3. Μετά το πέρας των προγραμμάτων επιμόρφωσης εκδίδεται βεβαίωση παρακολούθησης αυτών από τον φορέα για να ολοκληρωθεί η εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Αναδόχων Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 6.
4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από γνώμη του Ε.Σ.Αν.Υ., ορίζεται το περιεχόμενο των προγραμμάτων επιμόρφωσης, η χρονική διάρκεια, ο τόπος και τρόπος διεξαγωγής τους και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή της παρούσας.

Άρθρο 15

Άρση της αναδοχής

1. Πέρα από τις περιπτώσεις άρσης της αναδοχής σύμφωνα με τα άρθρα 1662 και 1663 ΑΚ, η αναδοχή μπορεί να αίρεται από το δικαστήριο και στις εξής περιπτώσεις:
  - α. με αίτηση των αναδόχων γονέων, όταν αυτοί αδυνατούν να ανταποκριθούν στις εξειδικευμένες ανάγκες του ανηλίκου,
  - β. με αίτηση του αρμόδιου για την εποπτεία της αναδοχής φορέα στο δικαστήριο ή του αρμόδιου εισαγγελέα όταν, είτε εξ ίδιας γνώσεως είτε ύστερα από αναφορά του ανηλίκου, διαπιστώνεται ότι η αναδοχή δεν εξυπηρετεί πλέον το καλύτερο συμφέρον του ανηλίκου σε αναδοχή.
2. Η αναδοχή του άρθρου 18 του παρόντος αίρεται ή αντικαθίσταται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που ισχύουν για τα λοιπά αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, καθώς και τις διατάξεις του π.δ. 49/1979.

Άρθρο 16

Επαγγελματική αναδοχή

1. Στις περιπτώσεις του άρθρου 11, το δικαστήριο μπορεί να τοποθετεί σε επαγγελματίες αναδόχους παιδιά με αναπηρία και παιδιά με σοβαρές ψυχικές διαταραχές, ύστερα από πρόταση του αρμόδιου για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας. Η φροντίδα από την πλευρά των αναδόχων γονέων υπηρετεί συγκεκριμένο θεραπευτικό σχέδιο, που προτείνεται από ειδικούς επιστήμονες του φορέα εποπτείας. Ο ανάδοχος γονέας που προσφέρει επαγγελματικές υπηρεσίες προς το παιδί αμείβεται με μηνιαία αντιμισθία και ασφαλίζεται για ασθένεια και σύνταξη.
2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη του Ε.Σ.Αν.Υ., ρυθμίζονται τα σχετικά με τη σύσταση και τήρηση ειδικού μητρώου επαγγελματιών αναδόχων, τη μηνιαία αντιμισθία, την υγειονομική και ασφαλιστική κάλυψη, τα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσής τους, καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο 17

Επαγγελματική Αναδοχή Βραχείας Διάρκειας

Στις περιπτώσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 1532 ΑΚ, ο Εισαγγελέας μπορεί να τοποθετεί τον ανήλικο σε επαγγελματία ανάδοχο του ανωτέρω άρθρου, εφόσον δε μπορεί να ανευρεθεί ανάδοχος γονέας εγγεγραμμένος στο μητρώο της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του παρόντος.

Άρθρο 18

Η αναδοχή ως μέτρο που εποπτεύεται από τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής

1. Όσα ορίζονται στον παρόντα νόμο, ισχύουν και στις περιπτώσεις των αναδοχών που επιβάλλονται από τα Δικαστήρια Ανηλίκων σύμφωνα με τα άρθρα 122 παράγραφος 1 στοιχείο γ' και 123 παράγραφος 1 στοιχείο α' του ΠΚ, στις περιπτώσεις αποχής από την ποινική δίωξη ανηλίκου με εισαγγελική διάταξη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 45Α ΚΠΔ, στην περίπτωση της επιβολής της αναδοχής ως περιοριστικού όρου σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 2 του άρθρου 282 ΚΠΔ με διάταξη ανακριτή, καθώς και στην περίπτωση του άρθρου 8 του π.δ. 49/1979 (Α' 11). Στις περιπτώσεις αυτές, αρμόδιος φορέας

για την έρευνα του κατάλληλου ανάδοχου γονέα και για την εποπτεία της αναδοχής είναι οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής.

2. Ο ανάδοχος γονέας, υπό τη φροντίδα του οποίου τοποθετούνται ανήλικοι σύμφωνα με το παρόν, πρέπει να διαθέτει εξειδικευμένα προσόντα και αυξημένες δεξιότητες, τις οποίες έχει αποκτήσει είτε από το επάγγελμά του, είτε ύστερα από κατάλληλη εκπαίδευση για το σκοπό αυτόν. Η κατά τόπο αρμόδια Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής παρέχει σε αυτόν διαρκή και εξειδικευμένη υποστήριξη. Στις περιπτώσεις όπου οι ανήλικοι έχουν επιπρόσθετες ανάγκες, ιδίως είναι παιδιά με αναπηρία ή με σοβαρές ψυχικές διαταραχές ή παιδιά που έχουν απομακρυνθεί από το οικογενειακό τους περιβάλλον ύστερα από δικαστική απόφαση ή εισαγγελική εντολή, η αρμόδια Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής παρέχει σε αυτόν αυξημένη εκπαίδευση και υποστήριξη. Ο ανάδοχος γονέας προσφέρει τις ανωτέρω εξειδικευμένες υπηρεσίες προς το παιδί βάσει συγκεκριμένου θεραπευτικού σχεδίου που έχει προταθεί από τον ανωτέρω φορέα εποπτείας.

3. Στους αναδόχους γονείς του παρόντος άρθρου παρέχεται αυξημένη οικονομική ενίσχυση για την κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών των ανηλίκων.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κάθε συναρμόδιου Υπουργού καθορίζονται ειδικότερα τεχνικά και λεπτομερειακά θέματα για την εφαρμογή του μέτρου της αναδοχής από τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων ειδικής επιμόρφωσης των υποψήφιων αναδόχων γονέων.

Άρθρο 19

Κυρώσεις

1. Ο ανάδοχος γονέας που παραβαίνει τις διατάξεις του παρόντος, πέρα από άλλες κυρώσεις που προβλέπουν κείμενες διατάξεις, εκπίπτει της ιδιότητάς του για ένα έτος από την έκδοση της σχετικής διαπιστωτικής απόφασης του φορέα. Σε περίπτωση υποτροπής, διαγράφεται οριστικά από τα Μητρώα του άρθρου 6. Σε περίπτωση έκπτωσης του αναδόχου γονέα, ο ανήλικος τοποθετείται σε άλλον, ανάδοχο γονέα από τους ήδη εγγεγραμμένους στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Αναδόχων Γονέων.

2. Ο ανάδοχος γονέας που καταδικάστηκε τελεσίδικα για αδικήματα από εκείνα που επισύρουν, σύμφωνα με το άρθρο 1537 ΑΚ, έκπτωση από τη γονική μέριμνα ή του ασκήθηκε ποινική δίωξη για τα αδικήματα που επισύρουν έκπτωση από τη γονική μέριμνα, σύμφωνα με το άρθρο 1537 ΑΚ, ή για τα αδικήματα της πορνογραφίας ανηλίκων, μαστροπείας, σωματεμπορίας, ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, αποπλάνησης παιδιών, καθώς και για όσα προβλέπονται από την νομοθεσία για τα ναρκωτικά ή την εμπορία οργάνων, εκπίπτει αυτοδίκαια της ιδιότητας του αναδόχου γονέα και δεν μπορεί να κριθεί στο μέλλον ανάδοχος γονέας διά βίου, με την επιφύλαξη των άρθρων 1662 και 1663 ΑΚ. Η σχετική απόφαση

κοινοποιείται στον ανάδοχο γονέα και στο Ε.Κ.Κ.Α. για να καταχωρηθεί στο Μητρώο της παραγράφου 1 του άρθρου 6.

3. Υπάλληλοι των αρμόδιων υπηρεσιών που υπαίτια παραβαίνουν τις διατάξεις του παρόντος ελέγχονται πειθαρχικώς σύμφωνα με τις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα ή άλλων ειδικών νόμων, με την επιφύλαξη και τυχόν ποινικής τους ευθύνης.

4. Αν διαπιστωθεί ύστερα από έλεγχο του φορέα εποπτείας της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 13 ότι μονάδα παιδικής προστασίας που λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα δεν έχει καταχωρήσει ή έχει καταχωρήσει πλημμελώς ή ελλιπώς στο Εθνικό Μητρώο του άρθρου 5 τους ανηλίκους που είναι τοποθετημένοι σε αυτό, με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης επιβάλλεται χρηματικό πρόστιμο από δεκαπέντε (15.000) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ. Σε περίπτωση υποτροπής, μπορεί να ανακαλείται η άδεια λειτουργίας της μονάδας ή η πιστοποίηση του άρθρου 5 του ν. 2646/1998 (Α' 245).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Άρθρο 20

Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων και Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Θετών Γονέων

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Θετών Γονέων στο οποίο καταχωρίζονται όλοι οι εγγεγραμμένοι στα επί μέρους Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Θετών Γονέων των αναφερόμενων στο άρθρο 22 αρμόδιων υπηρεσιών για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας, εφόσον ολοκλήρωσαν με επιτυχία τα προγράμματα επιμόρφωσης του άρθρου 24.

2. Οι αρμόδιες υπηρεσίες, όπως ορίζονται στο άρθρο 22, τηρούν Ειδικά Μητρώα Υποψήφιων Θετών Γονέων. Για την εγγραφή στα Ειδικά Μητρώα είναι απαραίτητα τα εξής:

α. υποβολή αίτησης ενδιαφέροντος ενώπιον των αρμόδιων υπηρεσιών του άρθρου 22,

β. το ονοματεπώνυμο του υποψήφιου θετού γονέα, το επάγγελμα, η κατοικία και τα πλήρη δημογραφικά στοιχεία αυτού, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, ληξιαρχική πράξη γάμου και γέννησης τέκνων, καθώς και η κατάσταση της υγείας του,

γ. η κοινωνική έκθεση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας στην οποία βεβαιώνεται η καταλληλότητα του συγκεκριμένου υποψηφίου.

3. Την ευθύνη εγγραφής στο Εθνικό Μητρώο φέρει η εκάστοτε αρμόδια για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας κοινωνική υπηρεσία. Ειδικότερα στο Εθνικό Μητρώο αποστέλλονται τα

δικαιολογητικά των περιπτώσεων α΄ έως γ΄ της παραγράφου 2, καθώς και η πιστοποίηση της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας για την ολοκλήρωση του εγκεκριμένου προγράμματος επιμόρφωσης του άρθρου 24.

Άρθρο 21

Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών

1. Το Ε.Κ.Κ.Α. τηρεί Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών, στο οποίο καταχωρίζονται τα απολύτως αναγκαία στοιχεία που σχετίζονται με την υιοθεσία.

2. Στο Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών συλλέγονται και εισάγονται τα στοιχεία που αφορούν:

α. το ονοματεπώνυμο του υιοθετούμενου ανηλίκου και τα στοιχεία ταυτότητας, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια,

β. το ονοματεπώνυμο των φυσικών γονέων και των συγγενών εξ αίματος ως τρίτου βαθμού, το επάγγελμα, η κατοικία και τα πλήρη δημογραφικά του στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, ληξιαρχική πράξη γάμου και γέννησης τέκνων, εφόσον υπάρχουν, καθώς και η κατάσταση υγείας των φυσικών γονέων με έγγραφη συναίνεσή τους,

γ. το ονοματεπώνυμο των θετών γονέων, το επάγγελμα, η κατοικία και τα πλήρη δημογραφικά τους στοιχεία, όπως ημερομηνία γέννησης, φύλο, ιθαγένεια, καθώς και η κατάσταση υγείας των θετών γονέων,

δ. ο αριθμός της δικαστικής απόφασης που κηρύσσει την υιοθεσία.

3. Ο Εισαγγελέας του αρμόδιου για την κήρυξη της υιοθεσίας δικαστηρίου οφείλει μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την τελεσιδικία της απόφασης να εγγράφει τα στοιχεία του άρθρου 20 στο Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εξειδικευμένες σε θέματα διακρατικών υιοθεσιών υπηρεσίες και οργανώσεις, όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ. 226/1999 (Α΄ 190).

Άρθρο 22

Τροποποίηση του άρθρου 1 του π.δ. 226/1999

Το άρθρο 1 του π.δ. 226/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 1

1. Αναγνωρίζονται ως εξειδικευμένες να διεξάγουν την προβλεπόμενη από το άρθρο 1557 του ΑΚ, κοινωνική έρευνα για τους υποψήφιους θετούς γονείς σε υιοθεσίες ανηλίκων που

τελούνται στο εσωτερικό της χώρας, καθώς και να διαμεσολαβούν για την πραγματοποίηση των υιοθεσιών ανηλίκων που έχουν υπό την προστασία τους οι εξής υπηρεσίες:

α. οι Διευθύνσεις Κοινωνικής Μέριμνας ή, κατά περίπτωση, τα Τμήματα Κοινωνικής Αλληλεγγύης των Διευθύνσεων Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών/ Περιφερειακών Ενοτήτων,

β. οι Κοινωνικές Υπηρεσίες των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, όπως αυτά ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 4109/2013 (Α' 16),

γ. τα Δημοτικά Βρεφοκομεία.

2. Για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας που προβλέπεται στο άρθρο 4 του ν. 2447/1996 για τις περιπτώσεις υιοθεσιών ανηλίκων στις οποίες είτε αυτοί είτε οι υποψήφιοι θετοί γονείς έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο εξωτερικό (διακρατικές υιοθεσίες), καθώς και για τη διαμεσολάβηση προς πραγματοποίηση αυτών των υιοθεσιών όταν πρόκειται για ανηλίκους που έχουν υπό την προστασία τους, αναγνωρίζονται ως εξειδικευμένες οι εξής υπηρεσίες:

α. η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας κάθε Περιφέρειας για τις Περιφερειακές Ενότητες που ανήκουν στη χωρική τους αρμοδιότητα. Ειδικά για την Περιφέρεια Αττικής, η Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας του Κεντρικού Τομέα και οι Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας κάθε Περιφερειακής Ενότητας αυτής,

β. ο Ελληνικός Κλάδος της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας, με έδρα την Αθήνα,

γ. τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, όπως αυτά ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 9 του ν. 4109/2013, και τα Δημοτικά Βρεφοκομεία μόνο για τα παιδιά που έχουν υπό την προστασία τους και για τα οποία αποδεδειγμένα δεν μπορούν να υιοθετηθούν στο εσωτερικό της χώρας.».

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις της κοινωνικής υπηρεσίας μετά την ολοκλήρωση της κοινωνικής έρευνας

Σε περίπτωση θετικής έκβασης της κοινωνικής έρευνας, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία εγγράφει τον υποψήφιο στο μητρώο που τηρεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 20 και διεξάγει το πρόγραμμα εκπαίδευσης του άρθρου 24. Μετά και την επιτυχή παρακολούθηση του προγράμματος εκπαίδευσης, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία υποχρεούται να μεριμνά για την εγγραφή των ενδιαφερομένων στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 20.

Άρθρο 24

Προγράμματα επιμόρφωσης υποψήφιων θετών γονέων

1. Οι αναφερόμενες στο άρθρο 22 αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες υποχρεούνται στη διενέργεια, αυτοτελώς ή από κοινού με άλλους επιστημονικούς φορείς, των προγραμμάτων επιμόρφωσης υποψήφιων θετών γονέων. Οι ανωτέρω υπηρεσίες μπορούν επίσης, να οργανώνουν και να εκτελούν προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των θετών γονέων στους οποίους έχει ήδη τοποθετηθεί ανήλικος, σύμφωνα με το παρόν.
2. Η εκπαίδευση γίνεται από εξειδικευμένους επιστήμονες που ορίζει η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, ιδίως νομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Στους ιδιώτες εκπαιδευτές μπορεί να καταβάλλεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.
3. Μετά το πέρας των προγραμμάτων επιμόρφωσης, οι υποψήφιοι θετοί γονείς που συμμετείχαν σε αυτά, λαμβάνουν βεβαίωση παρακολούθησης από το φορέα για να εγγραφούν στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων της παραγράφου 1 του άρθρου 20.
4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ύστερα από πρόταση του Ε.Σ.Αν.Υ., ορίζεται το περιεχόμενο των προγραμμάτων επιμόρφωσης, η χρονική διάρκεια, ο τρόπος διεξαγωγής τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 25

Τροποποίηση του άρθρου 7 του ν. 2447/1996

Η παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 2447/1996 (Α' 278) αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Προϋπόθεση για την παράδοση του παιδιού στους υποψήφιους θετούς γονείς είναι η εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Θετών Γονέων.».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΗΤΡΩΑ

Άρθρο 26

Ρυθμίσεις για τις κοινωνικές υπηρεσίες

1. Κοινωνική υπηρεσία που είναι αρμόδια για τη διενέργεια έρευνας σύμφωνα με το παρόν και τα άρθρα 1533 παράγραφος 2 ,1557, 1600, 1645, 1665 ΑΚ και αδυνατεί να τη διεξαγάγει, δηλώνει αιτιολογημένα την αδυναμία της στη Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες. Στην περίπτωση αυτή, με απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ανατίθεται η διεξαγωγή της έρευνας σε άλλη κοινωνική υπηρεσία των φορέων που αναφέρονται στα άρθρα 13 και 22 ή των Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού ή, εφόσον αυτό δεν καθίσταται δυνατό, σε πραγματογνώμονα κοινωνικό λειτουργό, εκπαιδευμένο σε θέματα αναδοχής από τους φορείς εποπτείας του άρθρου 13 του παρόντος και εγγεγραμμένο σε ειδικό κατάλογο πιστοποιημένων κοινωνικών λειτουργών που τηρεί ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε.) για το σκοπό αυτό. Ο οριζόμενος κοινωνικός λειτουργός οφείλει να συνεργάζεται με τον αρχικώς αρμόδιο φορέα να ολοκληρώσει μέσα στο χρονικό διάστημα που προβλέπεται στα άρθρα 10 και 11 την κοινωνική έκθεση και να την υποβάλλει στον αρχικώς αρμόδιο φορέα.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από πρόταση του Σ.Κ.Λ.Ε., ορίζονται οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία εγγραφής στον ειδικό κατάλογο πιστοποιημένων κοινωνικών λειτουργών, ο τρόπος και το ύψος της αμοιβής των ιδιωτών πραγματογνώμων κοινωνικών λειτουργών και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

3. Αν μετά το χρονικό διάστημα που ορίζεται με τον παρόντα δεν έχει ολοκληρωθεί η κοινωνική έρευνα από υπαιτιότητα της αρμόδιας κοινωνικής υπηρεσίας, οι ενδιαφερόμενοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τη Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης να ενεργήσει σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 27

Ρύθμιση για τα Εθνικά και Ειδικά Μητρώα

1. Συνιστώνται και λειτουργούν στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης Α.Ε. (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) του ν. 3607/2007(Α΄ 245) τα Ειδικά και Εθνικά Μητρώα των άρθρων 5, 6, 7, 20 και 21 του παρόντος.

Το Ε.Κ.Κ.Α. ορίζει τη διαδικασία υποβολής των στοιχείων και της ενημέρωσης των αλλαγών, καταρτίζει την ειδική πλατφόρμα καταχώρησης των προβλεπόμενων στοιχείων σε ηλεκτρονική μορφή και έχει την ευθύνη ορισμού των συνθηκών διασφάλισης του απορρήτου και της ασφάλειας στη διαδικασία υποβολής και παραλαβής των στοιχείων. Δεδομένα που αποδεικνύονται ότι είναι εσφαλμένα, καταστρέφονται με ευθύνη του υπευθύνου των μητρώων και εφόσον αυτό επιβάλλεται από τις συγκεκριμένες συνθήκες.

2. Υπεύθυνος επεξεργασίας των Εθνικών Μητρώων του παρόντος είναι ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ε.Κ.Κ.Α. και των Ειδικών Μητρώων ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κάθε μονάδας ή η Προϊσταμένη Αρχή κάθε φορέα εποπτείας της αναδοχής.

3. Με απόφαση του Δ.Σ. του Ε.Κ.Κ.Α. ορίζεται ο αναπληρωτής του υπευθύνου, καθώς και οι εξουσιοδοτημένοι χρήστες των Εθνικών Μητρώων.

4. Το Ε.Κ.Κ.Α. υποχρεούται να καταρτίζει ετήσια στατιστική έκθεση, με βάση τα τηρούμενα στοιχεία, την οποία υποβάλλει στο Ε.Σ.Αν.Υ., στις αρμόδιες υπηρεσίες του εποπτεύοντος Υπουργείου και στην Ελληνική Στατιστική Αρχή.

5. Το Ε.Κ.Κ.Α. υποχρεούται να διαθέτει άδεια τήρησης των στοιχείων των Εθνικών Μητρώων από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και μεριμνά για την ασφαλή παραλαβή, τήρηση, επεξεργασία και διαφύλαξη του απορρήτου των στοιχείων αυτών, λαμβάνοντας τα κατάλληλα για αυτό μέτρα.

6. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ο αναπληρωτής του και τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις υπηρεσίες του παρόντος υπόκεινται στο καθήκον της εχεμύθειας ακόμα και μετά την αποχώρησή τους.

7. Η δημιουργία και τήρηση των μητρώων του παρόντος διέπεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η επεξεργασία στοιχείων που αναφέρεται σε σκοπούς στατιστικούς ή επιστημονικής έρευνας γίνεται με τήρηση της ανωνυμίας.

8. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι τεχνικές και λειτουργικές απαιτήσεις των Εθνικών και Ειδικών Μητρώων, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ηλεκτρονικής εγγραφής, ζητήματα απευθείας ενημέρωσης και διασύνδεσης των Εθνικών Μητρώων με τα Ειδικά, η διαδικασία όχλησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες σε περίπτωση παράλειψης ενημέρωσης ή πλημμελούς ενημέρωσης από τους υπόχρεους, οργανωτικά και τεχνικά θέματα απορρήτου και πολιτικής ασφάλειας της επεξεργασίας των δεδομένων του παρόντος, όπως δικαίωμα πρόσβασης και χρήσης, κρυπτογράφηση δεδομένων, ασφάλεια επικοινωνιών, εμπιστευτικότητα, χρήση τεχνικών ανωνυμοποίησης, και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 28

1. Η περίπτωση β' της παρ. 2 του άρθρου 45 του ν. 4071/2012 (Α' 85) αντικαθίσταται ως εξής:

«β) Οι αποζημιώσεις στο ιατρικό και λοιπό προσωπικό των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ., των Διοικήσεων Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.ΠΕ.), των φορέων παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και του Ε.Κ.Α.Β., που απορρέουν από την εκτέλεση

δικαστικών αποφάσεων και σχετίζονται με τις πάσης φύσεως αποδοχές τους, βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό και οι σχετικές πιστώσεις εγγράφονται στον προϋπολογισμό εξόδων του Υπουργείου Υγείας για την ειδική επιχορήγηση των εν λόγω φορέων και εκκαθαρίζονται από τους αρμόδιους εκκαθαριστές τους.».

Η παρούσα παράγραφος ισχύει από 1.1.2018.

2. Ποσά που αφορούν σε πρόστιμα και προσαυξήσεις εκπρόθεσμων οφειλών νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και νοσοκομείων εποπτευόμενων από τα Υπουργεία Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Εθνικής Άμυνας προς τον ΕΔΣΝΑ για τη διαχείριση αποβλήτων και έχουν βεβαιωθεί ταμειακά, διαγράφονται και δεν αναζητούνται. Η σχετική απόφαση διαγραφής εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο του οικείου φορέα, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών.

3. Μετά το δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 41 του ν. 4129/2013 (Α΄ 52), προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Από τους παραπάνω φορείς εξαιρούνται τα Ν.Π.Δ.Δ. που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας, τα οποία υποχρεούνται να υποβάλουν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, με το πέρας διμήνου από τη λήξη του οικονομικού έτους, απολογισμό της επιχορήγησης ή χρηματοδότησης που έλαβαν και είναι μικρότερη του 100% των συνολικών χρηματικών ποσών που διαχειρίστηκαν, καθώς και τον προϋπολογισμό τους για το επόμενο οικονομικό έτος, με κοινοποίηση στο Υπουργείο Υγείας.».

4. Η μισθοδοσία των ειδικευόμενων ιατρών, που τοποθετούνται στο Εργαστήριο Ιατροδικαστικής και Τοξικολογίας της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.) και της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) για την απόκτηση της ειδικότητας της Ιατροδικαστικής, καθώς και των ειδικευόμενων ιατρών που υπηρετούν στα ίδια Εργαστήρια, μετά από παράταση της σύμβασής τους, βαρύνει τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας.

Η παρούσα παράγραφος ισχύει από 13.5.2017.

5. Η αναστολή εφαρμογής της εκδοθείσας διαπιστωτικής πράξης κατάταξης ιατρών και οδοντιάτρων σε θέσεις ιατρών/οδοντιάτρων κλάδου Ε.Σ.Υ., που προβλέπεται στην περίπτωση γ΄ της παρ. 3 του άρθρου 26 του ν. 4461/2017 (Α΄ 38), ανατρέχει στο χρόνο έκδοσης της διαπιστωτικής πράξης.

6. Η θητεία των αιρετών εκπροσώπων των υπαλλήλων που συμμετέχουν στα υπηρεσιακά συμβούλια των φορέων, που υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, λήγει στις 31.12.2018, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας διενέργειας των τελευταίων εκλογών για την ανάδειξή τους.

7.α) Στην υποπερίπτωση αγ΄ της περίπτωσης α΄ της παρ. 3 του άρθρου 34 του ν. 4058/2012 (Α΄ 63), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4486/2017 (Α΄ 115), προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Με απόφαση του Υπουργού Υγείας καθορίζονται οι προϋποθέσεις, ο τρόπος, η διαδικασία, καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την τοποθέτηση των έμμισθων ειδικευομένων στα νοσοκομεία.».

Το προηγούμενο εδάφιο ισχύει από 7.8.2017.

β) Η περίπτωση α΄ της παρ. 1 του άρθρου 75 του ν. 4486/2017 (Α΄ 115), με την οποία καταργήθηκε η περίπτωση β΄ της παρ. 3 του άρθρου 34 του ν. 4058/2012 (Α΄ 63), καταργείται. Το προηγούμενο εδάφιο ισχύει από 7.8.2017. Από την ίδια ημερομηνία επανέρχονται σε ισχύ οι διατάξεις της περίπτωσης β΄ της παρ. 3 του άρθρου 34 του ν. 4058/2012.

8. Το άρθρο 27 του ν. 4532/2018 (Α΄ 63) αντικαθίσταται ως εξής:

«Η θητεία των επικουρικών ιατρών της παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3580/2007 (Α΄ 134), που υπηρετούν σε φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας και έχουν ενταχθεί σε συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα, των οποίων η θητεία λήγει από 21.3.2018 έως 31.12.2018, παρατείνεται μέχρι τις 31.1.2019. Κατά την παράταση αυτή, η μισθοδοσία των ιατρών του προηγούμενου εδαφίου καλύπτεται από το εθνικό ή το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η ισχύς του παρόντος άρχεται αναδρομικά από 21.3.2018.

Άρθρο 29

Τροποποίηση του άρθρου 16 του ν. 1798/1988

Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν. 1798/1988 (Α΄ 166) προστίθενται δύο νέα εδάφια ως εξής:

«Επίσης, η απαλλαγή από τα τέλη κυκλοφορίας που δικαιούνται οι ανήλικοι ανάπηροι των παραπάνω κατηγοριών, δύναται να παραχωρείται έως την ενηλικίωσή τους στο πρόσωπο που ασκεί τη γονική μέριμνα ή για οποιονδήποτε λόγο έχει την επιτροπεία τους για ένα μόνο όχημα, έστω και αν ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιτροπεία σε περισσότερους ανήλικους αναπήρους. Σε περίπτωση θανάτου αναπήρου, για λογαριασμό του οποίου είχε χορηγηθεί στα ως άνω πρόσωπα η προαναφερθείσα απαλλαγή από τα τέλη κυκλοφορίας, τα τέλη κυκλοφορίας οφείλονται από το επόμενο ημερολογιακό έτος εκείνου του θανάτου του αναπήρου.».

Άρθρο 30

Ρυθμίσεις θεμάτων δαπανών της Α.Α.Δ.Ε.

1. Δαπάνες των περιφερειακών και των ειδικών αποκεντρωμένων υπηρεσιών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) που πραγματοποιήθηκαν από την 1.1.2017 μέχρι την 8.8.2017, για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες δέσμευσης των πιστώσεων ή/και δεν προκύπτουν από έγγραφες συμβάσεις, θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν κατ' εξαίρεση σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.
2. Πραγματοποιηθείσες δαπάνες του έτους 2017 για έξοδα μετακίνησης, έξοδα πρώτης εγκατάστασης και μεταφορά οικοσκευής υπαλλήλων της Α.Α.Δ.Ε., λόγω απόσπασής τους σε όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία ή για έξοδα μετακίνησης υπαλλήλων της Α.Α.Δ.Ε. για τη συμμετοχή τους σε κοινοτικά προγράμματα, θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.
3. Πραγματοποιηθείσες δαπάνες του έτους 2017 λόγω αποσπάσεων υπαλλήλων σε περιφερειακές και ειδικές αποκεντρωμένες υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε., στο πλαίσιο εκτέλεσης φορολογικών ή τελωνειακών ελέγχων θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.
4. Πραγματοποιηθείσες δαπάνες αποζημίωσης για υπερωριακή εργασία και εργασία κατά τις εξαιρεσιμες ημέρες και νυχτερινές ώρες υπαλλήλων της Α.Α.Δ.Ε. κατά το 2017, για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες δέσμευσης των πιστώσεων ή έκδοσης της απόφασης συγκρότησης συνεργείου υπερωριακής απασχόλησης ή ανάρτησής της στη «Διαύγεια», θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.
5. Πραγματοποιηθείσες δαπάνες μετακινήσεων παρελθόντων ετών, για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες δέσμευσης των πιστώσεων, θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.
6. Δαπάνες για την καταβολή εξόδων διοικητικής εκτέλεσης, που απορρέουν από διενεργηθείσες συναφείς πράξεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από Υπηρεσίες της πρώην Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών από την 1.1.2014 έως τις 31.12.2016, καθ' υπέρβαση των εγγεγραμμένων πιστώσεων και χωρίς την τήρηση των περί αναλήψεως σχετικών διατάξεων ή/και χωρίς την έκδοση σχετικού φορολογικού στοιχείου εντός του έτους παροχής της υπηρεσίας ή οριστικοποίησης της συναλλαγής, θεωρούνται νόμιμες και δύναται να πληρωθούν, σε βάρος των πιστώσεων του

προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος ή/και του επόμενου οικονομικού έτους κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας αυτών.

Άρθρο 31

Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού καθαριότητας της Α.Α.Δ.Ε.

1. Για το προσωπικό καθαριότητας που απασχολήθηκε στις υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε. κατ' εφαρμογή του άρθρου ένατου του ν. 4506/2017 (Α' 191) εντός του χρονικού διαστήματος από 13.12.2017 έως 14.3.2018, δύναται, για όλως εξαιρετικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, να καταρτισθούν συμβάσεις μίσθωσης έργου για την ως άνω απασχόλησή του, μετά το χρόνο λήξης αυτής. Η ρύθμιση της παρούσας παραγράφου ισχύει αναδρομικά από τις 14.3.2018. Οι συμβάσεις αυτές θα αναρτηθούν στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3861/2010 (Α' 112).

2. Δαπάνες για απασχόληση προσωπικού καθαριότητας των υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε. για το χρονικό διάστημα από 13.12.2017 έως 14.3.2018, για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες δέσμευσης των πιστώσεων ή/και ανάρτησης των σχετικών αποφάσεων στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3861/2010, θεωρούνται, για όλως εξαιρετικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος, νόμιμες και δύναται να καταβάλλονται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Α.Α.Δ.Ε. του τρέχοντος οικονομικού έτους, τηρουμένων των λοιπών προϋποθέσεων νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών αυτών.

Άρθρο 32

Τροποποίηση του άρθρου 3 του ν. 2971/2001

Στο τέλος του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 2971/2001 (Α' 285) και πριν την τελεία προστίθεται η φράση «, στην οποία μπορούν να συμμετέχουν μέλη με τις ιδιότητες της παρούσας παραγράφου χωρίς περιορισμό συνδεδεμένο με τοπική αρμοδιότητα.».

Άρθρο 33

1. Στην παρ. 7 του άρθρου 13 του ν. 4314/2014 (Α' 265) προστίθεται περίπτωση ε' ως εξής:

«ε. Με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή Περιφερειάρχη αντίστοιχα, δύναται να ορίζεται ως Ενδιάμεσος Φορέας για να επιτελεί συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής (ΔΑ) υπό την άμεση εποπτεία και τον έλεγχο αυτής, η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ. ΕΦΕΠΑΕ). Μετά την έκδοση της απόφασης του προηγούμενου

εδαφίου η Διαχειριστική Αρχή, εκπροσωπούμενη από τον αρμόδιο Υπουργό ή τον Περιφερειάρχη, και ο ΕΦΕΠΑΕ υπογράφουν επιχειρησιακή συμφωνία, με την οποία εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ως Ενδιάμεσος Φορέας, προσδιορίζεται το ποσοστό επί του προϋπολογισμού των προσκλήσεων που θα καταβληθεί σε αυτόν για την κάλυψη των λειτουργικών του δαπανών, η πηγή χρηματοδότησής τους και ρυθμίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες εφαρμογής της απόφασης.

Οι λειτουργικές δαπάνες που καταβάλλονται στον ΕΦΕΠΑΕ και συνδέονται αποκλειστικά με την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει, δυνάμει της απόφασης ορισμού και της επιχειρησιακής συμφωνίας, δεν υπερβαίνουν ως μέγιστο ποσοστό το 4% του συνολικού προϋπολογισμού των προσκλήσεων πράξεων κρατικών ενισχύσεων, που διαχειρίζεται κάθε φορά. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού των λειτουργικών δαπανών λαμβάνεται υπόψη ο προϋπολογισμός και ο τύπος των δράσεων, καθώς και τα καθήκοντα που αναλαμβάνει ως Ενδιάμεσος Φορέας.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης δύναται να καθορίζονται οριζόντια οι επιλέξιμες κατηγορίες των λειτουργικών δαπανών, τα ανώτατα όρια ανά κατηγορία δαπάνης, η διαδικασία καταβολής τους, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα που αφορά στην εφαρμογή της παρούσας.

Στη Γενική Συνέλευση και στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΦΕΠΑΕ συμμετέχει, ως εκπρόσωπος κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος και Διαχειριστικής Αρχής, ο Γενικός Γραμματέας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ ή ο νόμιμα εξουσιοδοτημένος αναπληρωτής του, για την οριζόντια άσκηση εποπτείας, επί των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ως Ενδιάμεσος Φορέας.

Στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης συνίσταται Εποπτικό Συμβούλιο, αρμόδιο για το συντονισμό των καθηκόντων διαχείρισης που αναλαμβάνει ο ΕΦΕΠΑΕ και για την ασκούμενη σε αυτόν εποπτεία. Στο Συμβούλιο συμμετέχουν ως μέλη: α) ένας εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, β) ένας εκπρόσωπος της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείου Συνοχής και γ) ένας εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής, της οποίας ο ΕΦΕΠΑΕ αναλαμβάνει καθήκοντα διαχείρισης.

Ο ορισμός των ως άνω εκπροσώπων ως μελών του Εποπτικού Συμβουλίου γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, μετά από πρόταση των φορέων που εκπροσωπούν. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι αρμοδιότητες, καθώς και οι ειδικότερες λεπτομέρειες λειτουργίας του Εποπτικού Συμβουλίου.»

2. Η περίπτωση α' της παρ. 5 του άρθρου 13 του ν. 4314/2014 (Α' 265) καταργείται.

3. Με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή Περιφερειάρχη, δύναται να ανατίθενται στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ. ΕΦΕΠΑΕ) καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούμενων από εθνικούς ή συγχρηματοδοτούμενους πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Ο Γενικός Γραμματέας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ ή ο αναπληρωτής του, που συμμετέχει στη

Γενική Συνέλευση και στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΕΦΕΠΑΕ, εκπροσωπεί και τους εκάστοτε φορείς υλοποίησης ή διαχείρισης των δράσεων της παρούσας παραγράφου. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, μετά από πρόταση των φορέων αυτών, ορίζονται εκπρόσωποι τους ως μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου της περίπτωσης ε΄ της παρ. 7 του άρθρου 13 του ν. 4314/2014. Οι διατάξεις της περίπτωσης ε΄ της παρ. 7 του άρθρου 13 του ν. 4314/2014 εφαρμόζονται αναλόγως, για την ανάθεση καθηκόντων διαχείρισης της παρούσας παραγράφου.

Άρθρο 34

Έναρξη ισχύος - Καταργούμενες διατάξεις

1. Μέχρι την έκδοση των αποφάσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7, 12 και 27 του παρόντος, το άρθρο 9 του ν. 2082/1992 (Α΄ 158), το π.δ. 86/2009 (Α΄ 114), οι κατ' εξουσιοδότηση των ανωτέρω διατάξεων εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις διατηρούνται σε ισχύ.
2. Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις.